EVALUATIE

OPVANG EN BEGELEIDING ONTHEEMDE OEKRAÏNERS

2022-2025

24.06.2026

1 INLEIDING 5
1.1 SITUERING 5
1.2 DOEL EN AANPAK EVALUATIE 5
2 BESCHRIJVING AANPAK 7
2.1 ORGANISATIE EN -STRUCTUREN 7
2.1.1 Zwaartepunt deelstaten 7
2.1.2 Organisatorische structuur op Vlaams niveau 8
2.2 LEIDENDE PRINCIPES OEKRAÏNE-BELEID 11
2.2.1 Lokale context en draagkracht 11
2.2.2 Spreiding instroom en capaciteit op basis van vrijwilligheid 12
2.2.3 Maximale Vlaamse omkadering en ondersteuning 13
2.3 KADER EN OBJECTIEVEN OPVANGBELEID 13
2.3.1 Gefaseerde aanpak 13
2.3.2 Verdere verfijning opvangbeleid 14
2.3.3 Uitwerking categorieën publieke opvang 16
2.3.4 Bevragingen en evaluaties als mijlpalen opvangbeleid 19
2.3.5 Verdere consolidatie opvangbeleid (2023 tot eind 2024) 23
2.3.6 Afbouw opvangbeleid en restcapaciteit (vanaf 2025) 23
2.4 INSTROOM EN OPVANGCAPACITEIT 25
2.4.1 Inleiding 25
2.4.2 Beginperiode (tot eind 2022) 27
2.4.3 Consolidatieperiode (2023 – 2024) 30
2.4.4 Afbouwperiode 32
2.5 SECTORALE ONDERSTEUNING 34
3 RESULTATEN BEVRAGING ACTOREN 35
3.1 INLEIDING 35
3.2 BEVINDINGEN ONLINE BEVRAGING LOKALE BESTUREN 35
3.2.1 Algemeen 35
3.2.2 Vlaamse aanpak en beleidskeuzes 36
3.2.3 Operationeel luik 38
3.2.4 De ondersteuning door VLOT 40

3.3 BEVINDINGEN INTERACTIEVE EVALUATIESESSIES 41
3.3.1 Algemene beleidsprincipes 41
3.3.2 Concretisering opvangbeleid 44
3.3.3 Bijsturing op basis van evaluaties en noden 47
3.4 LEERPUNTEN SECTORALE DIENSTVERLENING 48
3.4.1 Beleidsveld Wonen 48
3.4.2 Beleidsveld Integratie en Inburgering 49
3.4.3 Beleidsveld Werk 50
3.4.4 Beleidsveld Onderwijs 51
3.4.5 Beleidsveld Welzijn 52
3.4.6 Beleidsveld Opvangcapaciteit 53
4 BEKNOPTE VERGELIJKING OPVANGBELEID WALLONIË EN NEDERLAND 54
4.1 INLEIDING 54
4.2 OPVANGBELEID WALLONIË 54
4.2.1 Kenmerken opvangbeleid 54
4.2.2 Resultaten en aandachtspunten 55
4.2.3 Vergelijking met Vlaanderen 55
4.3 OPVANGBELEID NEDERLAND 56
4.3.1 Kenmerken opvangbeleid 56
4.3.2 Resultaten en aandachtspunten 57
4.3.3 Vergelijking met Vlaanderen 57
4.4 ANALYSE VAN VLAAMSE OPVANG VAN TIJDELIJK ONTHEEMDEN UIT OEKRAÏNE DOOR DE FEDERALE OVERHEIDSDIENST BELEID EN ONDERSTEUNINGVANGBELEID NEDERLAND 58
5 BUDGETTAIRE OPVOLGING VAN DE OEKRAÏNE-MAATREGELEN BINNEN DE VLAAMSE OVERHEID 60
5.1 CONTEXT 60
5.2 BUDGETTAIRE AANPAK EN FINANCIERINGSMECHANISME 60
5.3 COÖRDINATIE EN OPVOLGING 60
5.4 TRANSPARANTIE EN RAPPORTERING 61
5.5 BUDGETTAIRE IMPACT 61
5.6 VERDERE BUDGETTAIRE OPVOLGING 65
6 LEER- EN AANDACHTSPUNTEN 66

6.1 Overheidshandelen in acute situatie 66
6.2 Wendbare structuren op basis van afgelijnde verantwoordelijkheden 66
6.3 Naar een werkbaar Vlaams model 67
6.4 Continue monitoring, opvolging, evaluatie en bijsturing 68
6.5 Detecteren stadia en toekomstgericht reageren 68
6.6 Transparante aanwending financiële middelen 68
7 BIJLAGEN 70
7.1 samenstelling Taskforce en kernteam 70
7.1.1 Taskforce 70
7.1.2 Kernteam 71
7.2 sectorale maatregelen 71
7.2.1 Beleidsveld Wonen 72
7.2.2 Beleidsveld Integratie en Inburgering 77
7.2.3 Beleidsveld Werk 84
7.2.4 Beleidsveld Onderwijs 89
7.2.5 Beleidsveld Welzijn 93
7.3 cijfergegevens beleidsveld onderwijs 100
7.4 Overzicht geraamde en herverdeelde middelen vanaf 2023 101
7.5 VragenlijsT bevraging lokale besturen 102

1 INLEIDING

1.1 SITUERING

Eind februari 2022 ontketende Rusland een grootschalige oorlog tegen buurland Oekraïne. Deze oorlog leidde tot een aanhoudende en uitzonderlijke instroom van ontheemden naar de lidstaten van de Europese Unie.

In maart 2022 verlieten bijna 3.400.000 Oekraïners hun land. Tegen juni 2022 hadden meer dan 7 miljoen Oekraïners bescherming gezocht in een EU-lidstaat. Momenteel verblijven nog steeds 4,4 miljoen Oekraïners in de Europese Unie.

Overeenkomstig artikel 5 van Richtlijn 2001/55/EG van de Raad van 20 juli 2001 betreffende de minimumnormen voor het verlenen van tijdelijke bescherming bij massale toestroom van ontheemden, stelde de Raad van de Europese Unie op 4 maart 2022, via Uitvoeringsbesluit (EU) 2022/382, formeel vast dat sprake was van een massale toestroom van ontheemden uit Oekraïne. Hierdoor werd het bijzondere statuut van tijdelijke bescherming geactiveerd, voor het eerst sinds de inwerkingtreding van de richtlijn.

Omdat de situatie in Oekraïne aanhield en een terugkeer op grote schaal niet mogelijk bleek, heeft de Raad van de EU nadien beslist om de tijdelijke bescherming stelselmatig verder te verlengen. Daarbij werd telkens gekozen voor verlengingen met één jaar, om enerzijds rechtszekerheid te bieden aan de betrokken personen en lidstaten, en anderzijds voldoende flexibiliteit te behouden om in te spelen op de evoluerende context.

Concreet werd de tijdelijke bescherming:

- in oktober 2023 verlengd tot 4 maart 2025;
- in juni 2024 verder verlengd tot 4 maart 2026;
- en in juli 2025 opnieuw verlengd tot 4 maart 2027.

Dit statuut beoogt voor de ontheemden een tijdelijk maar rechtszeker kader te creëren en fungeert voor de lidstaten als een gemeenschappelijke juridische basis voor de toekenning van rechten en opvang. Het statuut van tijdelijke bescherming werd in het Belgische recht verankerd in de artikelen 57/29 tot en met 57/36 van de wet van 15 december 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen.

Deze bepalingen regelen dat personen die tijdelijke bescherming genieten geen verzoek om internationale bescherming hoeven in te dienen. Zij verkrijgen rechtstreeks een aantal volwaardige rechten, onder meer op het vlak van arbeid, vestiging, onderwijs en financiële ondersteuning. Door de activering van artikel 5 van Richtlijn 2001/55/EG ontstond voor de lidstaten een nieuwe juridische situatie, die afwijkt van de gangbare asielpraktijk en -procedures. Dit gold ook voor België.

Tussen de federale overheid en de deelstaten werden daarom op korte termijn interbestuurlijke afspraken gemaakt om de opvang en begeleiding van de tijdelijk ontheemden te organiseren. Er werd beslist om maximaal te steunen op de deelstaten. Vlaanderen koos er daarbij expliciet voor om het opvangbeleid vorm te geven in nauwe samenwerking met de lokale besturen.

1.2 DOEL EN AANPAK EVALUATIE

Dit evaluatierapport beschrijft en beoordeelt voor de periode 2022-2025:

- De organisatorische aanpak;
- Het opvangbeleid van de Vlaamse overheid;
- De (sectorale) begeleiding van tijdelijk ontheemden.

Daarnaast gaat het rapport in op de kostenstructuur en impact van de maatregelen die de Vlaamse Regering heeft genomen. De expliciete vraag om ook de financiële impact van het beleid te evalueren werd opgenomen in de nota aan de Vlaamse Regering van 6 december 2024. Deze nota werd gevoegd bij het Besluit van de Vlaamse Regering van 6 december 2024 waarin de exit strategie van het opvangbeleid werd vastgelegd.

De evaluatie heeft drie doelstellingen:

- Nagaan in welke mate het Oekraïnebeleid, en de uitvoering ervan, heeft bijgedragen aan de vooropgestelde beleidsdoelstellingen, zoals vastgelegd in de richtlijn tijdelijke bescherming, het Vlaamse opvangkader en de sectorale doelstellingen;
- Onderzoeken of de gebruikte structuren en instrumenten geschikt en efficiënt waren voor de voorbereiding, uitvoering en opvolging van het beleid;
- De financiële impact van de beleidskeuzes in kaart brengen.

Het evaluatierapport is opgebouwd uit verschillende delen. In een eerste deel worden de organisatorische aanpak, de opvang en de begeleiding van de tijdelijk ontheemden toegelicht. Het rapport beschrijft en duidt de beleidskeuzes rond opvang en de bijsturingen die in de loop van de tijd zijn doorgevoerd. Waar nodig wordt dit aangevuld met cijfermateriaal, onder meer over de instroom van tijdelijk ontheemden en de beschikbare opvangcapaciteit. De sectorale maatregelen die verband houden met het opvangbeleid worden niet in dit deel besproken, maar zijn volledig opgenomen in de bijlagen.

In een tweede deel worden de resultaten van gerichte bevragingen bij interne en externe betrokkenen weergegeven. De bevragingen gebeurden aan de hand van vooraf bepaalde vragen. Concreet gaat het om:

- Een online bevraging van de lokale besturen (eind november 2025);
- Een interactieve bevraging van een selectie van lokale besturen (december 2025);
- Een bevraging binnen de klankbordgroep en het gouverneursoverleg (december 2025);
- Een interactieve bevraging van de centrumsteden (januari–februari 2026). De stad Antwerpen werd afzonderlijk bevraagd, gezien het grote aandeel tijdelijk ontheemden op haar grondgebied.

Deze kwalitatieve aanpak brengt de inzichten en ervaringen samen van onder meer praktijkwerkers, lokale besturen en gouverneurs. Ze geeft een gezamenlijk beeld van de mate waarin de beleidsdoelstellingen volgens deze actoren werden gerealiseerd en van hoe zij de gemaakte beleidskeuzes beoordelen op effectiviteit en efficiëntie.

In een volgend deel vergelijkt het rapport beknopt het Vlaamse model van aanpak met dat van Wallonië en Nederland. Deze vergelijking biedt inzicht in verschillende manieren waarop de opvangcrisis werd aangepakt en beheerd.

Verder behandelt het rapport de financiële kosten van het Oekraïnebeleid en de effectiviteit van de ingezette middelen. De totale kostenstructuur en kostprijs van het beleid wordt weergegeven.

Tot slot formuleert het rapport een aantal tussentijdse leer- en aandachtspunten. Deze zijn gebaseerd op intern overleg en op de resultaten van de bevragingen bij de betrokken actoren. De geformuleerde leerpunten kunnen richting geven en helpen bij de aanpak van een eventuele toekomstige crisis.

2 BESCHRIJVING AANPAK

2.1 ORGANISATIE EN -STRUCTUREN

2.1.1 Zwaartepunt deelstaten

In de beginfase van het conflict (eind februari '22) werden België en Vlaanderen geconfronteerd met een massale instroom van tijdelijk ontheemde Oekraïners. Deze uitzonderlijke instroom maakte een snelle overheidsreactie noodzakelijk om de opvang te organiseren en voldoende opvangcapaciteit te voorzien.

De toenmalige staatssecretaris voor Asiel en Migratie, riep de bevolking op om private woonplekken ter beschikking te stellen via het platform #Plekvrij/#PlaceDispo. Particuliere gezinnen konden op die manier tijdelijk opvang aanbieden en hun solidariteit met de ontheemden tonen.

Het inzetten op private opvang via burgers bood op korte termijn een noodzakelijke oplossing, maar vormde geen voldoende robuuste basis voor een duurzaam en langdurig opvangbeleid. Daarom drong de uitbouw van een aangestuurd en structureel opvangaanbod zich op. Bovendien leidde de koppeling van meerdere rechten aan het statuut van tijdelijke bescherming, anders dan in de reguliere asielprocedure, tot onduidelijkheid over de verdeling van interbestuurlijke verantwoordelijkheden, in het bijzonder wat betreft de verschillende stappen in het opvangproces.

Normaal gezien behoort zowel de organisatie van crisisopvang als de langdurige opvang van vluchtelingen tot de bevoegdheid van de federale overheid. Het bijzondere statuut van tijdelijke bescherming creëerde echter een afwijkende situatie. Ontheemden konden zich vrij verplaatsen op het Belgische grondgebied en zich onmiddellijk vestigen waar zij dat wensten, zonder de gebruikelijke asielprocedure te doorlopen, met mogelijke druk op de huisvestingsmarkt en op de dienstverlening van de lokale besturen. Deze nieuwe realiteit maakte duidelijke interbestuurlijke afspraken over de concrete organisatie van de opvang noodzakelijk.

Kort na het ontstaan van de crisissituatie werden tussen de federale overheid en de gewesten afspraken gemaakt en engagementen vastgelegd:

- De federale overheid staat in voor de registratie van de ontheemden en voor de toekenning van het statuut van tijdelijke bescherming;

- De federale overheid voorziet in de crisisopvang;
- De gewestelijke overheden nemen de duurzame opvang voor hun rekening en zorgen voor de daaraan gekoppelde maatschappelijke dienstverlening, binnen hun gemeenschapsbevoegdheden;
- Het Vlaamse Gewest engageert zich om 60% van de instroom van tijdelijk ontheemden op te vangen, tegenover respectievelijk 30% en 10% voor het Waalse en het Brusselse Gewest;

Om de uitvoering in de praktijk te ondersteunen en op te volgen, wordt het interbestuurlijk overleg versterkt en wordt de samenwerking geïntensifieerd, onder meer via COFECO (het Federaal Coördinatiecomité) en de betrokken crisiscentra.

Deze interbestuurlijke afspraken leggen het zwaartepunt van het opvangbeleid bij de gewesten. Na de initiële federale crisisopvang zijn zij verantwoordelijk voor de duurzame verdere uitwerking van de opvang en voor de begeleiding en ondersteuning van de tijdelijk ontheemden.

De afgesproken verantwoordelijkheden zijn rechtstreeks gekoppeld aan het statuut van tijdelijke bescherming en zijn in principe van toepassing zolang dit statuut geldt.

2.1.2 Organisatorische structuur op Vlaams niveau

2.1.2.1 De Taskforce

Kort na het uitbreken van de oorlog nam de Vlaamse overheid verschillende beleidsinitiatieven, zowel inhoudelijk als organisatorisch. Op 14 maart 2022 besliste de Vlaamse Regering tot de oprichting van een ambtelijke Taskforce (VR 2022 1403 DOC038). Deze beslissing volgde onder meer op de motie die door het Vlaams Parlement werd aangenomen op 9 maart 2022.

De Taskforce heeft als opdracht om aan de Vlaamse Regering maatregelen en oplossingsvoorstellen voor te leggen ter beantwoording van de uiteenlopende uitdagingen op het vlak van opvang en begeleiding van tijdelijk ontheemden. Daarnaast coördineert de Taskforce het uit te tekenen beleid. In de Taskforce zijn alle relevante Vlaamse beleidsdomeinen vertegenwoordigd. Zij is samengesteld uit leidinggevende ambtenaren van de betrokken beleidsdomeinen.

De opdracht van de Taskforce wordt in de nota aan de Vlaamse Regering van 14 maart 2022 als volgt omschreven:

- Het lokale aanbod aan huisvestingsmogelijkheden actueel en accuraat in kaart brengen en vergroten;
- Praktische afspraken maken met de federale overheid over de toewijzing van personen in functie van de lokale realiteit en draagkracht;
- Voor de Vlaamse bevoegdheden staat de Taskforce de beleidsdomeinen bij om via flexibele kaders tijdelijke maatregelen uit te werken, worden de specifieke maatregelen en daaraan gekoppelde behoeften in kaart gebracht ter voorbereiding van discussie binnen de Vlaamse Regering en wordt het overzicht van de genomen maatregelen bijgehouden;
- Relevante informatie verzamelen en ontsluiten voor de lokale besturen, de Vlaamse beleidssectoren en het federale niveau;

- Fungeren als uniek aanspreekpunt voor de Vlaamse overheid, de lokale besturen en het federale niveau.

De Taskforce adviseert en informeert de Vlaamse Regering over de aanpak en de uitwerking van het Oekraïnebeleid op het terrein. De Taskforce is het formeel ambtelijk orgaan dat het beleid voorbereidt voor de Vlaamse Regering, instaat voor de uitrol van beslist beleid en de concrete uitvoering ervan opvolgt.

In de schoot van de Taskforce worden de concrete opdrachten verder opgenomen door thematisch georiënteerde werkgroepen. Er worden zeven werkgroepen geïnstalleerd:

- Werkgroep interfederale verbinding
- Werkgroep spreiding toewijzing vluchtelingen
- Werkgroep opvangaanbod
- Werkgroep data en monitoring en tooling
- Werkgroep financiën
- Werkgroep communicatie
- Werkgroep beleidscoördinatie

Deze thematische werkgroepen staan onder leiding van de operationele kerngroep. Dit kernteam bundelt en coördineert de werkzaamheden van de thematische werkgroepen, en vormt de inhoudelijke brug naar de Taskforce. Het kernteam bereidt de werkzaamheden van de taskforce voor, legt voorstellen ter beslissing aan de Taskforce voor en formuleert het voorstel van advies voor de Vlaamse Regering.

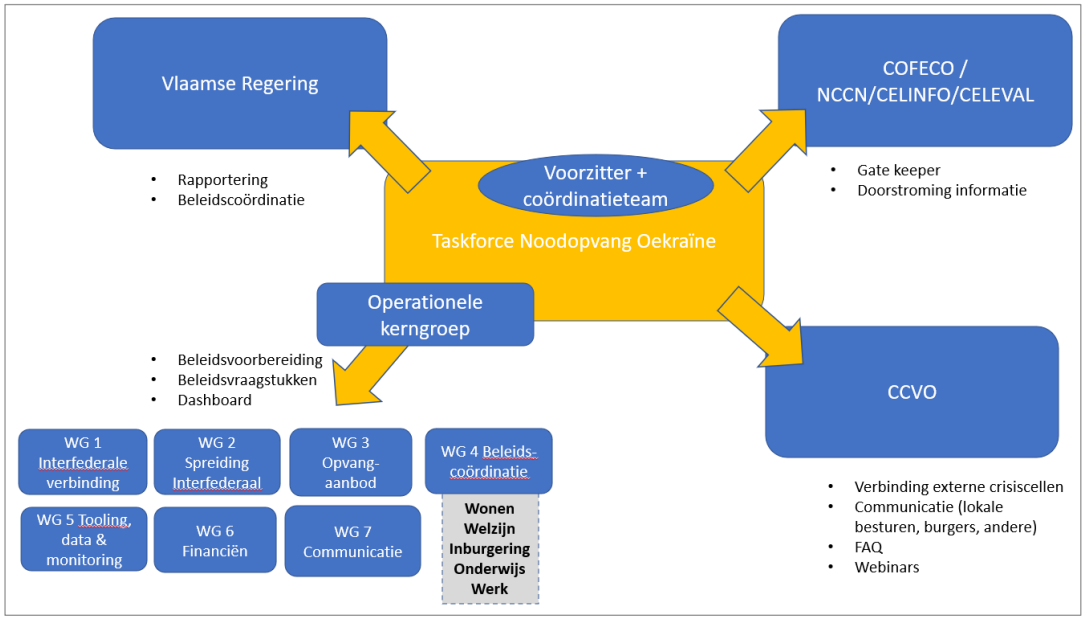

2.1.2.2 Ondersteunende structuren

2.1.2.2.1 VLOT

Als intermediair tussen de Vlaamse Overheid en de lokale besturen werd het Vlaams Ondersteuningsteam (VLOT) opgericht. VLOT kreeg als opdracht om de lokale besturen te ondersteunen bij de opvang en begeleiding van de tijdelijk ontheemden.

VLOT bestaat uit een centrale en een regionale tak. Het centrale team heeft als opdracht het regioteam, de lokale besturen en de diensten gouverneur te ondersteunen met:

- De algemene organisatie van de regioteams;
- Aanbodmanagement via, de Vlaamse Huisvestingstool;
- Het faciliteren van de werkzaamheden bij regioteams, lokale besturen en diensten gouverneur;
- De coördinatie- en dispatchingrol van vragen aan de betrokken beleidsvelden;

De regionale teams (één per provincie) ondersteunen de lokale besturen bij:

- Het versterken van de lokale slagkracht;
- De realisatie en behoud van collectieve huisvestingsstructuur;
- Het faciliteren van de huisvesting van tijdelijk ontheemden (nieuwe instroom)
- De dienstverlening vanuit diverse sectorale beleidsvelden;

Verder staat VLOT in voor beleidsondersteunende informatieverzameling vanop het werkterrein voor de Taskforce.

2.1.2.2.2 Strategische Klankbordgroep

Om de aanpak en de doorwerking van het Oekraïnebeleid systematisch op te volgen, werd een adviserende reflectiegroep opgericht. Deze klankbordgroep heeft tot doel signalen en reflecties vanuit de praktijk te capteren en fungeert als reflectieforum voor de ontwikkeling van nieuwe beleidsvoorstellen.

De klankbordgroep is samengesteld uit een vertegenwoordiger van de VVSG, één burgemeester, de voorzitter van Exello.net (beroepsvereniging van Vlaamse (adjunct-)algemeen directeuren van lokale besturen) en een afvaardiging van de gouverneurs, aangevuld met vertegenwoordigers van de Taskforce. .

2.1.2.2.3 Gouverneursoverleg

De aanpak van de Vlaamse overheid steunt sterk op de lokale besturen waarbij per provincie de coördinatie mee ondersteund wordt door de gouverneur. Hiertoe werd structureel overleg met de gouverneurs opgezet. De gouverneurs zorgen voor de doorwerking van het opvangbeleid en stimuleren de realisatie van opvangplekken (zie verder). Daarnaast staat het overleg in functie van de algemene beleidsopvolging, beleidsevaluatie en beleidsvorming.

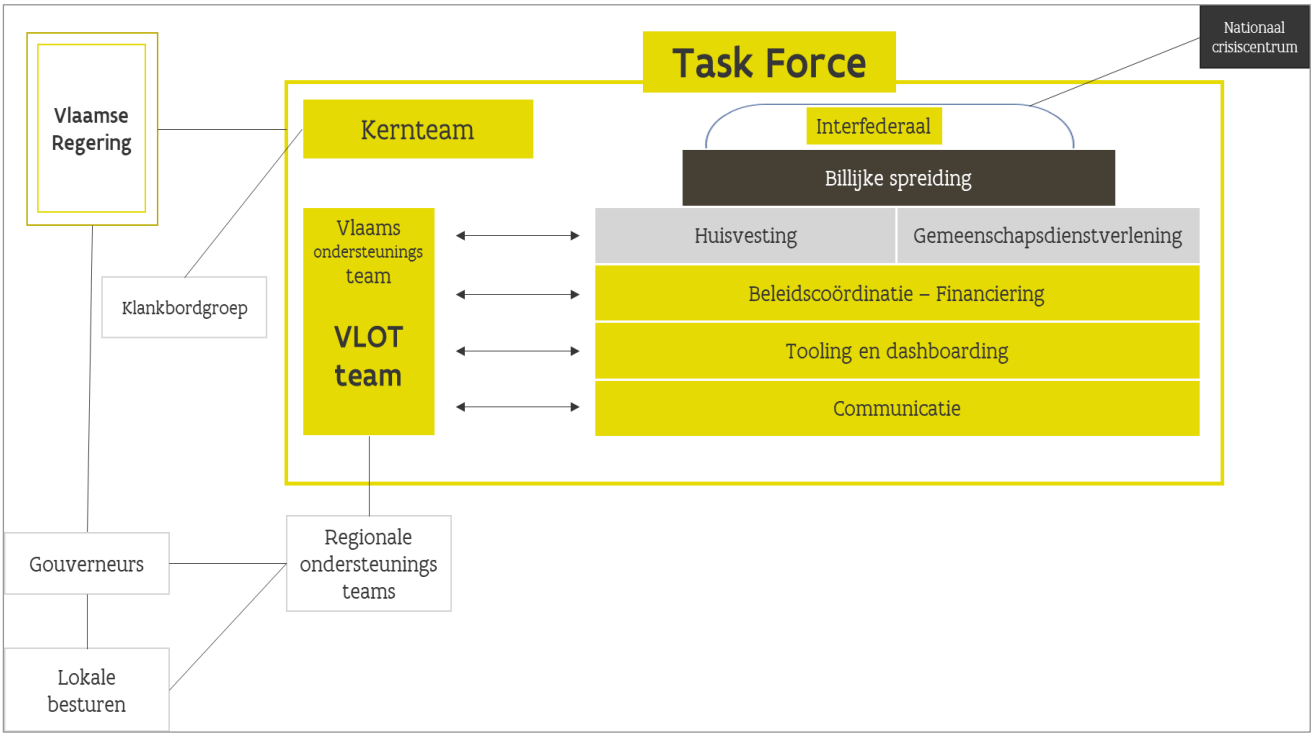

2.2 LEIDENDE PRINCIPES OEKRAÏNE-BELEID

2.2.1 Lokale context en draagkracht

Van bij het begin van de oorlog benadrukte de Vlaamse Regering dat Vlaanderen een sterke en solidaire regio is, die bereid is haar verantwoordelijkheid op te nemen en een wezenlijke bijdrage te leveren aan de opvang van tijdelijk ontheemden.

Bij de uitwerking van het Oekraïnebeleid werden een aantal duidelijke principes en beleidskeuzes vastgelegd. De opvang en begeleiding van tijdelijk ontheemden moeten steeds gebaseerd zijn op medemenselijkheid, solidariteit en brede maatschappelijke betrokkenheid.

In haar beslissing van 14 maart 2022 verduidelijkte de Vlaamse Regering volgende algemene leidende principes:

- Personen in gelijke omstandigheden worden op een gelijke manier behandeld;
- Het beleid bouwt voort op de slagkracht van de lokale besturen, die een centrale rol opnemen bij het omgaan met de uitdagingen die de instroom van vluchtelingen met zich meebrengt;
- Bij de organisatie en uitvoering van het beleid wordt maximaal rekening gehouden met de lokale context. Lokale besturen en de VVSG worden hierbij nauw betrokken;

- Vlaanderen bereidt zich voor om de bijkomende druk op de dienstverlening in de betrokken sectoren op te vangen en ondersteunt de lokale besturen hierbij zo maximaal mogelijk;
- Er wordt over gewaakt dat de opvang van ontheemden geen ongewenste verdringingseffecten veroorzaakt binnen het bestaande aanbod van dienstverlening, zoals zorg, onderwijs en sociale huisvesting;
- Lokale besturen die bijkomende taken opnemen in het kader van de opvang van tijdelijk ontheemden uit Oekraïne worden hiervoor gecompenseerd;
- Instromende personen met relevante en geschikte competenties, onder meer op het vlak van onderwijs, zorg en vertaaldiensten, krijgen het aanbod om bij te dragen aan de (nood)opvang.

2.2.2 Spreiding instroom en capaciteit op basis van vrijwilligheid

In de nota aan de Vlaamse Regering van 30 maart 2022 (VR 2022 3003 DOC.0399) wordt de te volgen strategie verder verfijnd. Het beleid is erop gericht om de druk op de woonmarkt en op de dienstverlening in de verschillende beleidsdomeinen zoveel mogelijk te beperken en tegelijk de kwaliteit van de verblijfs- en leefomstandigheden van de vluchtelingen te waarborgen. Daarom wordt de instroom en de opbouw van opvangcapaciteit in Vlaanderen gestuurd aan de hand van een aantal principes:

- Een evenwichtige spreiding van de vluchtelingen over het Vlaamse grondgebied;
- Respect voor de draagkracht en het sociale weefsel van steden en gemeenten;
- Het organiseren van collectieve en publieke opvang, met bundeling van personeelsinzet en efficiëntiewinsten;
- Een geïntegreerde aanpak waarbij opvang wordt verbonden met dienstverlening vanuit de verschillende beleidsdomeinen, zoals onderwijs, integratie, werk en welzijn.

Het principe van spreiding en draagkracht wordt concreet vertaald in indicatieve richtcijfers. Voor elke gemeente wordt een richtcijfer bepaald dat het gewenste aantal opvangplaatsen weergeeft, rekening houdend met het verwachte totale aantal ontheemden en het inwonersaantal van de gemeente. Dit gemeentelijke richtcijfer is richtinggevend, maar niet dwingend of absoluut. Het reëel realiseerbare aanbod hangt immers ook af van lokale omstandigheden, zoals de beschikbare infrastructuur en concrete opportuniteiten.

Het richtcijfer vormt daarom geen strikt evenredige verdeelsleutel. Om hiermee rekening te houden, wordt de mogelijkheid voorzien om gemeenten te laten samenwerken in clusters, zodat zij samen het vooropgestelde richtcijfer kunnen benaderen, mits instemming van de betrokken burgemeesters. Het spreidings- en opvangbeleid steunt daarbij expliciet op de autonomie, vrijwilligheid en het engagement van de lokale besturen. Vrijwilligheid geldt binnen het Vlaamse kader als een fundamenteel uitgangspunt.

De coördinatie van de operationele aansturing ligt in handen van de gouverneurs die samen met de burgemeesters de opdracht opnemen om opvangcapaciteit te realiseren. De mobiliserende kracht van het lokale niveau wordt aldus opgebouwd rond deze samenwerking, met maximale omkadering en ondersteuning door de Vlaamse overheid (zie hierna).

2.2.3 Maximale Vlaamse omkadering en ondersteuning

De nota aan de Vlaamse Regering van 30 maart 2022 bepaalt ook de maximale ondersteuning door de Vlaamse overheid. Deze ondersteuning heeft tot doel de uitbouw van opvangcapaciteit te stimuleren, het dienstverleningsaanbod tijdig op te zetten en een algemeen faciliterende omkadering te voorzien. De ondersteuning bestaat uit volgende componenten:

- Het ter beschikking stellen van extra personeel

Met het oog op het ondersteunen van de coördinerende opdracht van de gouverneur voorziet de Vlaamse overheid in een bijkomende ondersteunende medewerker voor de diensten van elke gouverneur.

Verder wordt het Vlaams Ondersteuningsteam Collectieve opvang (VLOT) opgericht. Dit team omvat vijf regionale teams die de lokale besturen en de diensten van de gouverneur ondersteunen bij hun operationele werkzaamheden en de verbinding verzekeren met de dienstverlening vanuit de verschillende sectorale beleidsdomeinen. VLOT staat ook in voor de samenwerking met de federale diensten, onder meer voor de monitoring van de instroom van vluchtelingen en het afstemmen van deze instroom op het beschikbare opvangaanbod. Daarnaast verzorgt VLOT de communicatie naar de lokale besturen.

- Een effectieve en efficiënte subsidiëring van de gerealiseerde lokale opvangcapaciteit

Om de opbouw van opvangcapaciteit te stimuleren en voldoende opvangplaatsen te realiseren, wordt een ruim Vlaams financieel kader uitgewerkt.

- Het aanbieden van instrumentele ondersteuning (tools)

De Vlaamse Huisvestingstool wordt verder ontwikkeld en geoptimaliseerd om het beschikbare opvangaanbod te registreren en op te volgen. De tool fungeert daarbij niet alleen als opvolgingsinstrument, maar ook als beleids- en subsidie-instrument.

- Ondersteuning door Het Facilitair Bedrijf

Het Facilitair Bedrijf treedt op als aankoopcentrale en dienstencentrum en ondersteunt de lokale besturen maximaal bij de uitbouw van opvangcapaciteit.

De leidende principes en beleidskeuzes werden bij de aanvang vastgelegd en bleven in grote lijnen behouden gedurende de daaropvolgende periodes. Het Oekraïnebeleid steunt op de organisatie en coördinatie van de opvang door de lokale besturen, met een passende omkadering en financiële ondersteuning door de Vlaamse overheid. De dienstverlening binnen de Vlaamse bevoegdheden wordt daarbij maximaal afgestemd op en gekoppeld aan de opvang van de tijdelijk ontheemden.

2.3 KADER EN OBJECTIEVEN OPVANGBELEID

2.3.1 Gefaseerde aanpak

In de beginfase verwees de federaal bevoegde dienst Fedasil tijdelijk ontheemden met opvangnood voornamelijk door naar particuliere gezinnen die via het platform #Plekvrij/#PlaceDispo een private opvangplek aanboden. Dit initiatief van de federale staatssecretaris kende een zeer ruime respons. Na enkele weken resulteerde het in een groot aanbod aan private opvangplaatsen, in totaal bijna 40.000 verspreid

over heel België. In deze aanvangsfase droeg dit aanbod in belangrijke mate bij aan het lenigen van de acute opvangnood.

Tegelijk ging de Vlaamse Regering ervan uit dat private opvang bij particulieren een kwetsbare en tijdelijke oplossing is. Dit aanbod bood onvoldoende garanties om te dienen als stevige basis voor een structureel en langdurig opvangbeleid. Ook de instroomprognoses, opgesteld door CELEVAL (Evaluatie cel Federale Overheid), toonden aan dat het particuliere aanbod op middellange termijn onvoldoende zou zijn om aan de verwachte opvangbehoefte te voldoen.

Daarom besliste de Vlaamse Regering op 14 maart 2022 om een gefaseerde aanpak uit te werken, gericht op de opbouw van een duurzame publieke opvangcapaciteit. Deze aanpak had tot doel om geleidelijk de omschakeling te maken van private opvang naar een door de overheid gecoördineerd en georganiseerd opvangaanbod.

Er wordt een gecoördineerde aanpak opgebouwd in drie fasen:

- Tegen 18 maart 2022: 6.000 slaapplekken

In Vlaanderen worden 6.000 opvangplaatsen voorzien. De focus ligt op het snel beschikbaar maken van collectieve opvanglocaties die zonder ingrijpende aanpassingen inzetbaar zijn. Daarbij wordt maximaal beroep gedaan op het engagement van diverse maatschappelijke actoren en organisaties om bestaande infrastructuur op korte termijn ter beschikking te stellen.

- Tegen eind maart 2022: 18.000 slaapplekken

Het opvangaanbod wordt uitgebreid tot 18.000 plaatsen. Om deze doelstelling te bereiken, worden de inspanningen verder opgevoerd, zowel op lokaal als op Vlaams niveau. Accommodaties die slechts beperkte aanpassingen vereisen, worden actief in kaart gebracht. Daarnaast worden organisaties bevraagd die bijkomende accommodaties, wooncontainers of andere woonunits, kunnen aanbieden.

- Vanaf april 2022: nooddorpen

Op middellange termijn worden grotere opvangsites en nooddorpen gerealiseerd in functie van de evolutie van de noden. CELEVAL schatte de totale instroom in een worstcasescenario op meer dan 120.000 tijdelijk ontheemden in Vlaanderen. Om hierop voorbereid te zijn, wordt, indien nodig, ingezet op de ontwikkeling van grootschalige opvangsites en/of nooddorpen op verschillende locaties in Vlaanderen. Het realiseren van dergelijke nooddorpen vraagt aanzienlijke voorbereidingstijd, materiële middelen en personele inzet. Daarom wordt, in overleg met de gouverneurs, een planmatige aanpak uitgewerkt, inclusief de uitwerking van een draaiboek voor de oprichting en inrichting van deze woondorpen.

Tegen eind mei 2022 waren in de nooddorpen van Mechelen en Antwerpen respectievelijk reeds 540 en 500 opvangplaatsen operationeel.

2.3.2 Verdere verfijning opvangbeleid

2.3.2.1 Objectieven capaciteit

Op basis van de instroomprognoses van CELEVAL heeft de Vlaamse Regering in de nota aan de Vlaamse Regering van 30 maart 2022 de doelstellingen voor de opvangcapaciteit bijgesteld. Daarbij werd vooropgesteld om tegen medio juni 2022 een aanbod van 30.000 opvangplaatsen te realiseren.

De nota stelt dat deze doelstellingen stapsgewijs worden ingevuld en gekoppeld aan een indicatief richtcijfer voor de lokale besturen. Het lokale richtcijfer vertrekt van een worstcasescenario voor de instroom van tijdelijk ontheemden, geraamd op 120.000 personen voor Vlaanderen. Afgezet tegen het totale aantal inwoners in Vlaanderen resulteert dit in een vaste verhouding van 0,02 opvangplaatsen per inwoner. Deze verhouding (2%) wordt toegepast op het inwonersaantal van elke gemeente en vormt zo het indicatieve richtcijfer voor die gemeente.

De gefaseerde invulling van het richtcijfer, gekoppeld aan de vooropgestelde capaciteitsdoelstellingen – 6.000 plaatsen in de beginfase, 18.000 plaatsen tegen eind maart 2022 en 30.000 plaatsen tegen eind juni 2022 – biedt een methode om de uitbouw van de opvangcapaciteit kostenefficiënt af te stemmen op de verwachte instroom en de concrete noden op het terrein. In de nota wordt benadrukt dat deze aanpak toelaat om te sturen in een context met veel onzekerheden en om, indien nodig, tijdig bij te schakelen, ook ten aanzien van de vastgelegde streefdoelen.

De opschaling naar 30.000 opvangplaatsen vormt daarbij een belangrijke toetssteen binnen de opschalingsstrategie. De evaluatie die medio 2022 werd voorzien, moest de basis vormen voor eventuele verdere bijsturing van het opvangbeleid.

2.3.2.2 Monitoring en beheer

Daarnaast wordt de werkwijze voor het realiseren, beheren en opvolgen van opvangplaatsen verder uitgewerkt. Daarbij worden volgende onderdelen onderscheiden:

- Inbrengen van opvangaanbod in de Vlaamse Huisvestingstool

Er wordt maximaal ingezet op het opsporen van collectieve opvanglocaties en -sites, zoals internaten, kloosters, woonzorgcentra, voorzieningen uit de jeugdzorg en sociale woningen. Gemeenten worden aangemoedigd om dit aanbod te registreren in de Vlaamse Huisvestingstool en daarbij aan te geven in welke mate de locaties op korte termijn inzetbaar zijn.

Het gaat hierbij niet alleen om grootschalige sites, maar ook om kleinere voorzieningen die lokaal een beperkter aantal opvangplaatsen opleveren en die vaak reeds bekend zijn bij het lokaal bestuur. De Vlaamse Huisvestingstool is tegen eind maart 2022 operationeel en biedt een overzicht van het aantal beschikbare plaatsen, de aanwezige uitrusting en de inzetbaarheid van de locaties. De tool maakt onderscheid tussen onmiddellijk inzetbaar aanbod en aanbod waarvoor nog aanpassings- of inrichtingswerken nodig zijn.

De Vlaamse financiering wordt bovendien gekoppeld aan het registreren van beschikbare collectieve opvangplaatsen in de Vlaamse Huisvestingstool.

- Beheer van het opvangaanbod

Het onmiddellijk inzetbare opvangaanbod wordt door de lokale besturen beheerd en opgevolgd via de Vlaamse Huisvestingstool. Na de vereiste controles op het vlak van veiligheid en gezondheid, en na de functionele inrichting van de locaties, kunnen de opvangplaatsen worden gevalideerd en aangeboden voor effectieve toewijzing aan tijdelijk ontheemden.

Lokale verantwoordelijken zijn gemachtigd om in de tool te bevestigen welke locaties effectief inzetbaar zijn. Op die manier worden de opvangplaatsen op een transparante manier zichtbaar voor toewijzing.

- Uitbreiding van functionaliteiten en integratie van tools

Na de eerste operationele versie wordt de Vlaamse Huisvestingstool verder uitgebouwd en worden bijkomende functionaliteiten toegevoegd. Tegelijk wordt het aanbod dat geregistreerd is in de federale Housing Tool overgenomen in de Vlaamse Huisvestingstool.

Met het oog op een gebruiksvriendelijke werking voor de lokale besturen worden beide systemen op elkaar afgestemd, zodat in een volgende fase de Vlaamse Huisvestingstool kan fungeren als het centrale en unieke instrument. Vlaanderen organiseert samen met de gemeenten de aanbodzijde van het duurzame huisvestingsbeleid. Fedasil blijft instaan voor de administratieve toewijzing en de matching van tijdelijk ontheemden uit Oekraïne aan de gevalideerde en lokaal bevestigde opvangplaatsen.

- Kwaliteitscontrole van particuliere opvang

In de beginfase wordt een aanzienlijk aantal ontheemden toegewezen aan particuliere opvangplaatsen die zijn geregistreerd via het platform #Plekvrij. Er is echter weinig zicht op de kwaliteit en geschiktheid van deze opvangplaatsen. Om een minimale kwaliteitsgarantie te bieden, wordt een aanpak uitgewerkt die lokale besturen in staat stelt een rudimentaire screening uit te voeren. Vanuit het beleidsdomein Wonen wordt hiertoe een praktische methode aangereikt waarmee lokale besturen op een haalbare manier een woningkwaliteitstoets kunnen uitvoeren.

- Nooddorpen

Nooddorpen worden opgezet als aanvullend en kwalitatief opvangaanbod op grotere schaal, telkens met minstens 200 opvangplaatsen. Bij de uitwerking van deze nooddorpen is het essentieel dat ook de gemeenschapsdienstverlening vanuit verschillende beleidsdomeinen wordt geïntegreerd, zoals onderwijs, welzijn, integratie, werk en vrijetijd. Bestaande complexen kunnen hierbij worden aangewend of omgevormd zodat zij een vergelijkbare schaalgrootte bereiken als nieuw te realiseren nooddorpen.

De verdere evolutie van de situatie in Oekraïne en de daaruit voortvloeiende instroom van vluchtelingen in Vlaanderen zijn bepalend voor de effectieve realisatie van bijkomende nooddorpen. Het bereiken van het vooropgestelde aanbod van 30.000 opvangplaatsen vormt daarbij een belangrijk evaluatiemoment. Om snel te kunnen inspelen op gewijzigde noden is het noodzakelijk om tijdig de nodige voorbereidingen te treffen, zodat de realisatietijd van bijkomende opvangcapaciteit zo kort mogelijk blijft.

Voor Vlaanderen is hierbij een belangrijke ondersteunende, faciliterende en sturende rol weggelegd. In dat kader worden onder meer volgende initiatieven voorbereid: het uitvoeren van prospectie naar geschikte locaties voor nooddorpen, het uitwerken van een faciliterend kader voor ruimtelijke ordening en het opstellen van een operationeel draaiboek voor de realisatie van grootschalige opvangvoorzieningen.

2.3.3 Uitwerking categorieën publieke opvang

In de beginfase werkte de Vlaamse Regering verschillende regelingen uit om de opvang van tijdelijk ontheemden te ondersteunen. Deze regelingen waren gericht op specifieke situaties en droegen doelgericht bij tot het realiseren van bijkomende opvang- en huisvestingscapaciteit. Concreet werden de volgende maatregelen genomen:

- Besluit van de Vlaamse Regering van 14 maart 2022 (VR 202 1403 DOC.0308). Dit besluit voorziet een eenmalige tijdelijke subsidie voor lokale besturen van 1.000 euro per publiek gecreëerde opvangplaats en 2.000 euro per vijf particuliere huisvestingsplaatsen.
- Besluit van de Vlaamse Regering van 18 maart 2022 (VR 2022 1803 DOC.0313). Dit besluit voorziet in een financiële tussenkomst voor woonmaatschappijen die kosten maken om leegstaande sociale huurwoningen, woningen en collectieve voorzieningen op te knappen en te verhuren aan tijdelijk ontheemden uit Oekraïne. Daarnaast wordt het ter beschikking stellen van mobiele woonunits door de Vlaamse Maatschappij voor Sociaal Wonen aan woonmaatschappijen gefaciliteerd en ondersteund. Tegelijkertijd wordt, ten behoeve van de opvang van ontheemden, een versoepeling ingevoerd van de woningkwaliteitsnormen en bepaalde bepalingen van de huurwetgeving op de private woonmarkt.
- Besluit van de Vlaamse Regering van 25 maart (VR 2022 2503 DOC.0346) Dit besluit regelt de bepaling van de huurprijs voor de tijdelijke huisvesting van gezinnen en alleenstaanden die dakloos zijn of dreigen te worden als gevolg van de oorlog in Oekraïne.

Om bijkomende stimulansen te creëren en voldoende opvangcapaciteit op te bouwen, met inzet van zowel lokale besturen als andere actoren, achtte de Vlaamse Regering een meer omvattend en geïntegreerd kader noodzakelijk. Dit resulteerde in het Besluit van de Vlaamse Regering van 8 april 2022 (VR 202 0804 DOC.0411). Daarbij stonden volgende uitgangspunten centraal:

- Maximale coherentie en afstemming met bestaande regelingen;
- Een eenvoudig, transparant en vlot hanteerbaar systeem, waarbij de financiële tussenkomst snel en duidelijk kan worden berekend;
- Het opbouwen van voldoende extra capaciteit om tijdig op noden te anticiperen, zonder structureel overaanbod te subsidiëren;
- Een tijdelijke financiële regeling, maximaal gekoppeld aan de duur van het statuut van tijdelijke bescherming;
- Een financiële bijdrage van de tijdelijk ontheemde aan de eigen huisvesting.

Het Besluit van de Vlaamse Regering van 8 april 2022 onderscheidt drie categorieën van opvangplaatsen, elk met een eigen opzet en financieringsmechanisme.

<u>Categorie I – Publieke opvang</u>

Deze categorie omvat reguliere opvangplaatsen in bestaande of aangepaste gebouwen en complexen, zoals kloosters, voormalige schoolgebouwen en pastorijen. Deze vorm van opvang is het meest kostenefficiënt en vormt daarom het kernbestanddeel van de opvangcapaciteit.

Binnen deze categorie wordt onderscheid gemaakt tussen locaties die onmiddellijk inzetbaar zijn en locaties waarvoor beperkte opknapwerken nodig zijn om te voldoen aan de versoepelde minimale woningkwaliteitsnormen die de basisvereisten inzake veiligheid en gezondheid verzekeren

Indien geen opknapwerken nodig zijn, ontvangt het lokaal bestuur een eenmalige subsidie van 1.000 euro per zelf gecreëerde opvangplaats. De huur die aan de ontheemden wordt gevraagd, wordt niet verrekend in deze subsidie.

Indien opknapwerken nodig zijn, ontvangt het lokaal bestuur een eenmalige subsidie van 400 euro per plaats, op voorwaarde dat minstens vijf plaatsen worden gerealiseerd. Daarnaast kan een opknapsubsidie worden toegekend van maximaal 2.500 euro per kamer en maximaal 2.500 euro voor gemeenschappelijke ruimtes, zoals keukens en sanitaire voorzieningen.

Wanneer een derde actor op vraag van het lokaal bestuur collectieve opvangplaatsen ter beschikking stelt en opknapwerken vereist zijn, ontvangt het lokaal bestuur eveneens een eenmalige subsidie van 400 euro per plaats. Alle opvangplaatsen moeten als subsidievoorwaarde geregistreerd zijn in de Vlaamse Huisvestingstool.

Daarnaast wordt per opgenomen tijdelijk ontheemde in categorie I een begeleidingssubsidie toegekend aan het lokaal bestuur.

Categorie II – Aanvullende bufferopvang

In categorie II wordt extra buffercapaciteit opgebouwd via bestaande verblijfsvoorzieningen in onder meer de logies- en zorgsector, zoals hotels en bed & breakfasts, hostels, vakantiewoningen en -parken, assistentiewoningen en serviceflats.

De inzet van deze capaciteit is afhankelijk van de concrete noden op het terrein en de omvang van de instroom. Initieel wordt uitgegaan van een capaciteit van 10.000 plaatsen, afgestemd op de doelstelling van 30.000 opvangplaatsen tegen juni 2022. Indien nodig kan deze capaciteit via een beslissing van de Vlaamse Regering worden opgeschaald tot 20.000 plaatsen. De regeling voor categorie II is tijdelijk en wordt aangepast in functie van de actuele opvangbehoeften.

Voor deze categorie wordt gewerkt met eenheidsprijzen per opvangplaats en per deelcategorie. Deze prijzen zijn gebaseerd op gemiddelde marktprijzen, bepaald op basis van een marktbevraging en afgetoetst bij gemeentelijke actoren. De vergoeding wordt per plaats en per dag toegekend en uitbetaald aan de lokale besturen.

De lokale besturen vergoeden op hun beurt de eigenaars van de betrokken voorzieningen en gebruiken het kader van eenheidsprijzen om de nodige capaciteit te mobiliseren. Ook in categorie II wordt per opgenomen tijdelijk ontheemde een begeleidingssubsidie toegekend aan het lokaal bestuur.

Categorie III – Nooddorpen

In categorie III worden nieuwe nooddorpen gerealiseerd op daartoe aangeduide terreinen, na expliciete beslissing van de Vlaamse Regering. Voor deze grootschalige opvangvorm wordt een afzonderlijke financiering voorzien. De twee pilootprojecten in Antwerpen en Mechelen worden vergoed op basis van de ingediende facturen en fungeren als leerprojecten. In combinatie met een bredere marktbevraging moeten zij richting geven aan het toekomstige financieringskader voor eventuele bijkomende nooddorpen.

Binnen de nooddorpen wordt voorzien in een verrekening van huurinkomsten tussen de gemeente en de Vlaamse overheid. Daarnaast ontvangt het lokaal bestuur per opgenomen tijdelijk ontheemde een begeleidingssubsidie.

Begeleidingssubsidie

Niet alle tijdelijk ontheemden verblijven in publieke opvang. Om ook de begeleiding van ontheemden die zich binnen het grondgebied van een gemeente bevinden te ondersteunen, wordt per kwartaal een algemene begeleidingssubsidie toegekend. Deze subsidie wordt berekend op basis van het aantal ingeschreven tijdelijk ontheemden in de gemeente en laat lokale besturen toe extra begeleiding en ondersteuning te organiseren.

2.3.4 Bevragingen en evaluaties als mijlpalen opvangbeleid

2.3.4.1 Evaluatie na de acute opvangfase mei 2022

Bij de uittekening en opschaling van het opvangbeleid werd voorzien in een eerste evaluatiemoment na de acute opvangfase van de eerste drie maanden, mei 2022. Deze evaluatie vormde een belangrijke eerste mijlpaal binnen het opvangbeleid.

De evaluatie werd uitgevoerd in overleg met diverse stakeholders. Daarbij werden onder meer de gouverneurs, de klankbordgroep, een vertegenwoordiging van de algemeen directeurs van steden en gemeenten en een vertegenwoordiging van de gemeentelijke coördinatoren gehoord, zowel uit centrumsteden als uit kleinere steden en gemeenten.

De bevindingen en resultaten van deze consultaties werden gebundeld in een uitgebreid evaluatierapport. De belangrijkste conclusies kunnen als volgt worden samengevat:

- Vlaanderen schakelde snel met een duidelijke aanpak en een ondersteunend beleidskader;
- De vooropgestelde principes inzake capaciteitsdoelstellingen, spreiding rekening houdend met de lokale draagkracht, en de keuze voor collectieve en publieke opvangplaatsen in combinatie met sectorale dienstverlening, worden breed onderschreven;
- De governance-aanpak, met de samenwerking tussen gouverneurs en burgemeesters, de brugfunctie van het VLOT-team en de ondersteuning via onder meer de ICT-tool, wordt op het terrein positief beoordeeld;
- Het vooropgestelde capaciteitsdoel van 30.000 opvangplaatsen tegen juni 2022 werd nagenoeg gerealiseerd;
- Het opvangaanbod is medio 2022 weinig gediversifieerd en bestaat nog in grote mate uit private opvang bij gastgezinnen; deze vorm van opvang wordt na verloop van tijd kwetsbaarder en kan leiden tot uitval en bijkomende herhuisvestingsnoden;
- Stakeholders geven aan dat instroom en doorstroom in het kader van herhuisvesting extra druk leggen op het opvangaanbod, de dienstverlening en de personeelsinzet, wat lokaal kan leiden tot defensieve reacties, zoals het reserveren van capaciteit in de ICT-tool of het niet vrijgeven van plaatsen voor toewijzing;
- Slechts een beperkt aandeel van het totale opvangaanbod (ongeveer 20%) bevindt zich op sites met meer dan tien opvangplaatsen;

- Volgens de stakeholders volstaat de bestaande financiering onvoldoende om de realisatie van grotere collectieve sites te stimuleren, mede doordat exploitatiekosten en personeelsinzet niet worden gesubsidieerd.

Deze evaluatie vormt de basis voor de verdere uitwerking van het opvangbeleid. In grote lijnen wordt voorgesteld om de bestaande principes, werkwijze en capaciteitsdoelstellingen aan te houden tot eind 2022. Daarnaast wordt ingezet op de structurele verduurzaming van het opvangaanbod, de verdere optimalisering van de aanpak en het aanpakken van de door stakeholders gesignaleerde knelpunten, volgens volgende krachtlijnen:

- De uitgangspunten van de opschalingsstrategie blijven behouden;
- De bestaande ondersteuningsstructuren, met inbegrip van het VLOT-team, en de governance-aanpak via de as gouverneurs-burgemeesters worden voortgezet, met bijkomende aandacht voor de bovengemeentelijke benadering en het beheer van de in- en doorstroom van tijdelijk ontheemden;
- Het bestaande financieringskader blijft het fundament voor ondersteuning, maar wordt geoptimaliseerd en uitgebreid om de realisatie van grotere opvangsites te stimuleren; daarbij blijft het cascadeprincipe op basis van kostenefficiëntie gelden, waarbij categorie I van het Besluit van 8 april 2022 de meest kostenefficiënte optie vormt;
- Het capaciteitsdoel van 30.000 opvangplaatsen wordt behouden tot eind 2022, met de mogelijkheid tot bijstelling indien de omstandigheden daartoe aanleiding geven.

De financiële omkadering wordt verder verfijnd, onder meer om grotere sites binnen categorie I mogelijk te maken. Zo wordt een bijkomende subsidie voorzien voor sites met vijftien of meer opvangplaatsen. Daarnaast wordt een aanpak uitgewerkt om het aanbod binnen categorie II beter te ontsluiten. In dat kader wordt het overleg met de betrokken sectoren opgestart, onder meer om na het hoogseizoen in de toeristische sector bijkomende opvangplaatsen te kunnen capteren.

Ook de samenwerking met de lokale besturen wordt verder aangescherpt. Geregistreerde maar nog niet toegewezen reservecapaciteit in de huisvestingstool zal actiever worden aangesproken, met ondersteuning van de diensten van de gouverneurs en het VLOT-team. Lokale besturen worden gestimuleerd om hun beschikbare capaciteit maximaal zichtbaar en inzetbaar te maken in de tool. Deze maatregel heeft tot doel het reële opvangaanbod scherper in beeld te brengen en beter in te spelen op herhuisvestingsnoden.

Tot slot wordt het lokaal beschikbare opvangaanbod voor de lokale besturen transparanter weergegeven in de huisvestingstool. Dit moet enerzijds leiden tot een grotere responsabilisering en onderlinge solidariteit tussen de lokale besturen, en anderzijds de mogelijkheid bieden om gerichter oplossingen te zoeken bij herhuisvestingsvragen.

2.3.4.2 Actualisatie eind 2022

Na bevraging van de lokale besturen actualiseerde de Vlaamse Regering op 9 december 2022 (VR 2022 0912 DOC.1412) de opvangstrategie. In deze nota besliste de Vlaamse Regering om het bestaande opvangbeleid te behouden en tegelijk een gerichte bijsturing door te voeren. Aanleiding hiervoor was dat het aantal beschikbare en effectief inzetbare opvangplaatsen voor nieuwkomers, met name binnen categorie I (publieke opvang), voor het eerst een dalende tendens vertoonde. Dit was deels het gevolg van het tijdelijke

karakter van bepaalde opvangplaatsen, onder meer in afwachting van verkoop, renovatie of andere vooraf gemaakte afspraken.

In de nota aan de Vlaamse Regering van 9 december 2022 worden volgende richtlijnen voor de actualisatie en bijsturing van de opvangstrategie vastgesteld:

- Lokale besturen blijven het primaire initiatief nemende niveau voor de creatie van opvangplaatsen. De opvangcapaciteit wordt lokaal gegenereerd. Tegelijk acht de Vlaamse Regering een verdere responsabilisering van de lokale besturen en een versterkte ondersteuning door de Vlaamse overheid noodzakelijk. Deze ondersteuning wordt voorzien via bijkomende financiële middelen en extra personele inzet, zonder dat de Vlaamse overheid zelf opvangplaatsen realiseert of locaties inhuurt.
- Het opvangaanbod moet doelgerichter worden verduurzaamd en voldoende robuust zijn om zowel nieuwe instroom als herhuisvesting van reeds aanwezige ontheemden op te vangen. In dat kader wordt de mogelijkheid voorzien om een bijkomende incentive toe te kennen voor opvanglocaties van categorie I met vijftig opvangplaatsen of meer, onder meer via een extra subsidie voor het beheer van grootschalige sites.
- Via het VLOT-team en de diensten van de gouverneurs wordt gewerkt met een overzicht van potentiële, snel inzetbare opvangcapaciteit binnen categorie I en II. Deze lijst focust onder meer op leegstaande woonzorgcentra, schoolgebouwen en toeristische logies. Over deze potentiële locaties wordt overleg gevoerd met de betrokken lokale besturen om te bepalen waar en hoe zij kunnen worden ingezet voor opvang. VLOT en de diensten van de gouverneurs hanteren hierbij een proactieve en stimulerende aanpak.
- Voor de opvang binnen Vlaanderen blijven spreiding en het indicatieve lokale richtcijfer richtinggevend voor bijkomende inspanningen. Daarbij wordt zowel belang gehecht aan de creatie van lokale opvangcapaciteit als aan de effectieve registratie van ontheemden in het Rijksregister. Lokale besturen worden actiever aangesproken om ontheemden op te vangen of, waar mogelijk, een groter aandeel aan opvangcapaciteit te realiseren, rekening houdend met lokale omstandigheden.
- Het engagement om in Vlaanderen 60% van de tijdelijk ontheemden op te vangen blijft interfederaal de graadmeter voor het opvangbeleid. De eerder vastgelegde uitgangspunten van lokale autonomie, draagkracht en spreiding blijven onverkort van toepassing.
- Naast spreiding wordt sterker ingezet op intergemeentelijke samenwerking. Via dergelijke samenwerkingsverbanden wordt gestreefd naar een evenwichtige verdeling van lasten en middelen. VLOT en de diensten van de gouverneurs promoten deze samenwerkingsvormen en zetten ze actief in om lokale besturen aan te moedigen opvangcapaciteit te creëren via samenwerking, binnen het reeds uitgewerkte beleidskader.
- Tot slot wordt voorzien in een beperkte opschaling van de personeelsinzet. Binnen de Vlaamse overheid wordt een bijkomende interne oproep gelanceerd om via interne mobiliteit de regionale ondersteuningsteams van VLOT te versterken.

2.3.4.3 Evaluatie begin 2023

Tegelijk met de actualisatie van het opvangbeleid kondigde de nota aan de Vlaamse Regering van 9 december 2022 een evaluatie aan met het oog op een eventuele bijsturing van de lopende opvangstrategie, rekening houdend met de verlenging van het statuut van tijdelijke bescherming.

Deze evaluatie werd begin 2023 uitgevoerd en vormde een belangrijk oriënterend kader voor de beslissing van de Vlaamse Regering van 31 maart 2023 (VR 2023 3103 DOC.0369). In deze beslissing werd het opvangbeleid verder verdiept en werd de tijdshorizon afgestemd op de verlenging van het statuut van tijdelijke bescherming op Europees niveau tot maart 2024.

De nota aan de Vlaamse Regering van 31 maart 2023 stelt dat zowel de evaluatie als de bevraging van de lokale besturen wijzen op een veranderde context. De verlenging van het statuut tot maart 2024, gecombineerd met de blijvende onzekerheid over het verloop van het oorlogsconflict, wijzigt het perspectief van de tijdelijk ontheemden. Tegelijk worden de beleidsuitdagingen breder. De participatie van ontheemden aan het maatschappelijke leven en aan de arbeidsmarkt krijgt daarbij noodzakelijkerwijs een prominentere plaats in het beleid. In dat kader wordt door de overheid georganiseerde opvangcapaciteit steeds meer beschouwd als een overgangsfase die maatschappelijke participatie mogelijk moet maken.

Met het oog op de verdere uitwerking van het opvangbeleid worden in de nota volgende maatregelen vooropgesteld:

- Door de toenemende doorstroming kan het oorspronkelijke capaciteitsdoel van 30.000 opvangplaatsen worden versoepeld. De vervolgstrategie richt zich op de consolidatie van het bestaande publieke opvangaanbod en, aanvullend, op het voorzien van een beperkte buffercapaciteit. Hoewel het capaciteitsdoel kan schommelen, wordt het voor de budgettaire raming voorlopig vastgelegd op 9.000 publieke opvangplaatsen binnen categorie I. De keuze om geen algemeen Vlaams capaciteitsdoel meer vast te leggen, maar het aanbod af te stemmen op de effectieve vraag, is ingegeven door overwegingen van kostenefficiëntie. Deze aanpak vereist wel een voortdurende monitoring van vraag en aanbod.
- Naast de reguliere werking om capaciteit binnen categorie I te waarborgen, wordt anticiperend een plan uitgewerkt om per provincie één of twee opvangsites met meer dan vijftig slaapplaatsen te voorzien. Deze sites worden enkel geactiveerd en verder uitgerold indien de bestaande capaciteit onvoldoende blijkt om de opvangvraag op te vangen. Het betreft een voorzorgsmaatregel voor het geval bijkomende instroom of herhuisvesting niet langer binnen het bestaande aanbod kan worden opgevangen.
- Het lokale richtcijfer blijft een indicatief instrument voor de inspanningen van de lokale besturen. De beoordeling ervan gebeurt voortaan niet enkel op basis van het gerealiseerde opvangaanbod, maar houdt ook rekening met het aantal geregistreerde tijdelijk ontheemden op het grondgebied van de gemeente. De inzet van lokale besturen beperkt zich immers niet tot fysieke opvang, maar omvat eveneens de bredere dienstverlening aan ontheemden.
- Het lokale richtcijfer blijft ook een belangrijk instrument om spreiding van de opvang te realiseren. Bij het creëren van bijkomende capaciteit houden VLOT en de diensten van de gouverneurs rekening met de noodzaak aan een evenwichtige territoriale spreiding.

- De vervolgstrategie is gericht op het bieden van voldoende stabiliteit en rechtszekerheid voor lokale besturen. Het bestaande subsidiekader vormt daarbij een solide basis. Lokale besturen zijn vertrouwd met dit ondersteuningskader en gaven in de bevraging aan dat de subsidiëring correct en toereikend is om opvangplaatsen te realiseren.
- Om redenen van kostenefficiëntie wordt bijkomend aanbod voortaan uitsluitend binnen categorie I (publieke opvang) gestimuleerd door VLOT en de diensten van de gouverneurs. Het actief aanjagen van aanbod binnen categorie II wordt stopgezet. De capaciteit van de nooddorpen wordt vastgelegd en geconsolideerd op 2.370 slaapplaatsen. Deze doelstelling blijft behouden, samen met het eerder vastgelegde subsidie- en financieringskader.
- Voor de nooddorpen wordt gekozen voor het vastleggen van een toewijzingssleutel met de lokale besturen, binnen een marge van 15 tot 25 procent. Deze sleutel moet VLOT en de diensten van de gouverneurs toelaten om voldoende capaciteit beschikbaar te houden voor herhuisvesting en voor eventuele nieuwe instroom.

De evaluatie en de bevraging tonen aan dat de doorstroming vanuit publieke opvangplaatsen geleidelijk op gang komt. Tegen eind 2022 was naar schatting ongeveer 30% van de tijdelijk ontheemden gehuisvest op de private huurmarkt, mede als gevolg van beleidsmaatregelen die maatschappelijke participatie stimuleren. Deze evolutie creëert ruimte om het kwantitatieve opvangdoel te consolideren en te kiezen voor een aanpak die inzet op kostenefficiëntie en op een evenwichtige afstemming tussen instroom en uitstroom.

2.3.5 Verdere consolidatie opvangbeleid (2023 tot eind 2024)

In latere beslissingen van de Vlaamse Regering, tot en met eind 2024, wordt consequent voortgebouwd op de eerder vastgelegde principes, uitgangspunten en werkwijze van het opvangbeleid.

Tijdens deze periode blijft het beleid in grote lijnen geconsolideerd. Tegelijk wordt het op regelmatige basis geactualiseerd in functie van de concrete noden en veranderende omstandigheden. Zo voorziet de beslissing van de Vlaamse Regering van 1 december 2023 in een tijdelijke verlenging van de bestaande omkadering, zoals vastgelegd in het generieke besluit van 8 april 2022, voor de periode van maart 2024 tot maart 2025. In deze consolidatiefase blijft de Vlaamse subsidiëring en ondersteuning van de publieke opvang verzekerd, waardoor het engagement van de lokale besturen kan worden aangehouden. Naast het behoud van de bestaande capaciteit is het in deze periode bovendien mogelijk om bijkomende opvangplaatsen te realiseren.

Lokale besturen geven aan dat het blijvend voorzien van een gewestelijke omkadering en ondersteuning essentieel is om een voldoende opvangaanbod te kunnen garanderen. Omgekeerd zou een stopzetting van deze ondersteuning de dalende trend in het opvangaanbod versterken en op het terrein mogelijk leiden tot tekorten.

Met de beslissingen die in deze periode worden genomen, wordt het bestaande opvangbeleid op het terrein verder verankerd en geconsolideerd.

2.3.6 Afbouw opvangbeleid en restcapaciteit (vanaf 2025)

2.3.6.1 Geleidelijke afbouw

Eind 2024 was de situatie op het terrein ingrijpend gewijzigd. Wat aanvankelijk een crisissituatie was, evolueerde op het vlak van opvang naar een stabiele en beheersbare in- en doorstroom van tijdelijk ontheemden. Het was daardoor niet langer noodzakelijk om gedurende langere tijd een omvangrijke publieke opvangcapaciteit aan te houden. Tegelijk ervaarden veel lokale besturen de opvang van tijdelijk ontheemden niet langer als precair of urgent.

Tegen die achtergrond nam de Vlaamse Regering op 6 december 2024 een meervoudige beslissing:

- De ondersteuning van de bestaande publieke opvangplaatsen wordt nog gedurende vijftien maanden aangehouden, tot maart 2026, gekoppeld aan de Europese verlenging van het statuut van tijdelijke bescherming. Nieuwe opvangplaatsen kunnen in deze periode niet langer worden opgericht of geregistreerd in de Vlaamse Huisvestingstool;
- Na maart 2026 wordt de subsidiëring van publieke opvangplaatsen stopgezet, mede in het licht van de aangekondigde herziening van het statuut van tijdelijke bescherming op Europees niveau;
- Om het engagement van de Vlaamse Regering tot maart 2026 te realiseren, wordt een bijkomende financiële stimulans voorzien voor lokale besturen die in de afbouwperiode (januari 2025 tot maart 2026) tijdelijk ontheemden met opvangnood opnemen.

Met deze beslissing wordt een nieuwe fase in het opvangbeleid ingeluid. In de periode van januari 2025 tot maart 2026 krijgen lokale besturen de mogelijkheid om de afbouw van publieke opvangplaatsen geleidelijk en op een ordelijke wijze vorm te geven. In lijn met de opbouwfase blijft het lokaal bestuur autonoom bevoegd om te beslissen hoe en wanneer deze afbouw gebeurt. Tegelijk blijft de Vlaamse overheid tot het einde van de voorziene afbouwperiode ondersteuning bieden voor het behoud van bestaande opvangplaatsen en voor de opvang van nieuwkomers met opvangnood.

Om inzicht te krijgen in de geplande afbouw en de gehanteerde strategieën van de lokale besturen, organiseerde VLOT in maart 2025 een bevraging bij de lokale besturen. Deze bevraging leverde volgende bevindingen op:

- Een aanzienlijk aantal lokale besturen geeft aan de concrete afbouwstrategie pas op een later tijdstip te zullen vastleggen. De numerieke afname van het aantal publieke opvangplaatsen begin 2025 is hoofdzakelijk toe te schrijven aan de afbouw van het nooddorp in Antwerpen;
- Lokale besturen geven aan de tijdelijk ontheemden tijdens de afbouwperiode verder te zullen ondersteunen, onder meer via administratieve begeleiding en ondersteuning bij de zoektocht naar een geschikte woonplek;
- Verschillende lokale besturen stellen dat zij, indien nodig, de bestaande opvangplaatsen kunnen aanhouden tot maart 2026 voor de ontheemden die zij op dat moment reeds opvangen. Dit impliceert evenwel niet dat zij nieuwe instroom kunnen of willen opnemen;
- Slechts een beperkt aantal lokale besturen geeft aan bereid te zijn om nieuwkomers op te vangen. Dit engagement is beperkt in omvang en in tijd, waarbij de zomer van 2025 doorgaans als eindpunt wordt aangegeven. In het licht van de geplande volledige afbouw tegen maart 2026 wordt de

opvang van nieuwkomers vanaf het najaar van 2025 ook bij deze lokale besturen steeds minder haalbaar.

De resultaten van de bevraging tonen aan dat het aanhouden van het interfederale engagement om 60% van de tijdelijk ontheemden in Vlaanderen op te vangen en opvang te bieden aan personen met opvangnood vanaf medio 2025 onder druk kan komen te staan. In die context heeft de Taskforce voorgesteld om een beperkt contingent aan publieke opvangplaatsen open te houden tot maart 2026, met het oog op het blijvend waarmaken van dit interfederale engagement

2.3.6.2 Nooddorp als doorstroommodel

Medio 2025 besliste de Europese Raad van de Europese Unie om het statuut van tijdelijke bescherming opnieuw te verlengen, ditmaal van maart 2026 tot maart 2027. In aansluiting hierop besliste de Vlaamse Regering om haar opgenomen interfederale engagement te behouden tot maart 2027.

Het Besluit van de Vlaamse Regering van 19 december 2025 bepaalt dat het nooddorp in Gent tot maart 2027 wordt ingezet voor de opvang van nieuw aankomende tijdelijk ontheemden met opvangnood. Vanaf maart 2026 fungeert het nooddorp Gent als enige publieke opvangsite in Vlaanderen. De overige publieke opvanglocaties worden verder afgebouwd, overeenkomstig de bepalingen van het Besluit van de Vlaamse Regering van 6 december 2024.

In het nooddorp Gent wordt gewerkt met een doorstroommodel. Tijdelijk ontheemden verblijven er in principe gedurende een periode van drie maanden, waarin zij intensief worden begeleid richting de private huurmarkt. In dat kader wordt de opdracht van het Vlaams Team Opvangcapaciteit (VLOT) heroriënteerd. Daarnaast kan de tijdelijk ontheemde een huursubsidie ontvangen, op voorwaarde dat de betrokken huurwoning voldoet aan de reguliere woningkwaliteitsnormen.

Met deze aanpak wordt opnieuw invulling gegeven aan het principe van spreiding van tijdelijk ontheemden, zoals dit bij de aanvang van het opvangbeleid werd vooropgesteld.

2.4 INSTROOM EN OPVANGCAPACITEIT

2.4.1 Inleiding

Dee opvang en begeleiding van tijdelijk ontheemden in Vlaanderen kan in drie periodes worden opgedeeld:

De beginperiode (maart 2022 – eind 2022)

Deze periode werd gekenmerkt door een sterke instroom van ontheemden en door crisismanagement dat in eerste instantie was gericht op het snel realiseren en aanbieden van opvangplaatsen. De nadruk lag op het lenigen van de onmiddellijke opvangnoden van tijdelijk ontheemden, met daaraan gekoppeld de noodzakelijke dienstverlening.

De consolidatieperiode (begin 2023 – eind 2024)

Deze periode focuste op het beheersen van de in- en doorstroom binnen de beschikbare opvangcapaciteit. Door het uitrollen van integratietrajecten en begeleiding naar werk werd de doorstroom van ontheemden vanuit de publieke opvangplaatsen naar de reguliere woonmarkt gestimuleerd. Op die manier konden zowel nieuwe instroom als herhuisvestingsvragen worden opgevangen. In deze periode nam het aantal publieke opvangplaatsen geleidelijk af.

De afbouwperiode (begin 2025 – maart 2027)

De afname van het aantal nieuw aankomende ontheemden met opvangbehoefte, samen met de geleidelijke vermindering van het publieke aanbod, vormde de basis voor de regeringsbeslissing om de publieke opvangcapaciteit af te bouwen. In deze periode blijven de publieke opvangplaatsen gesubsidieerd tot maart 2026. Daarna wordt enkel een gesubsidieerde restcapaciteit behouden, met name het nooddorp in Gent.

Deze periode wordt gekenmerkt door een geleidelijke afbouw van de publieke opvangplaatsen, gespreid over 15 maanden, en door het stopzetten van de reguliere subsidies voor de opvang van tijdelijk ontheemden. Na maart 2026 blijft uitsluitend het nooddorp Gent operationeel om het Vlaams engagement te waarborgen en ontheemden met een opvangnood te blijven opvangen. De integratie- en begeleidingstrajecten worden in deze periode onverkort voortgezet.

In de onderstaande grafieken wordt voor de verschillende periodes de evolutie weergegeven van het aantal toegekende certificaten, het aantal geregistreerde ontheemden in Vlaanderen en de beschikbare opvangcapaciteit. Ondanks de afbouw van de publieke capaciteit is er netto nog steeds sprake van een toename van het aantal geregistreerde ontheemden in Vlaanderen.

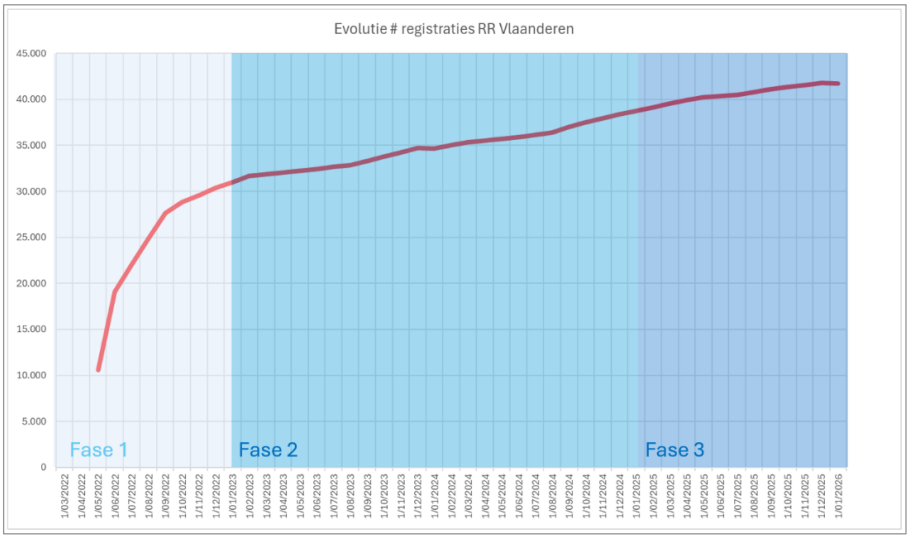

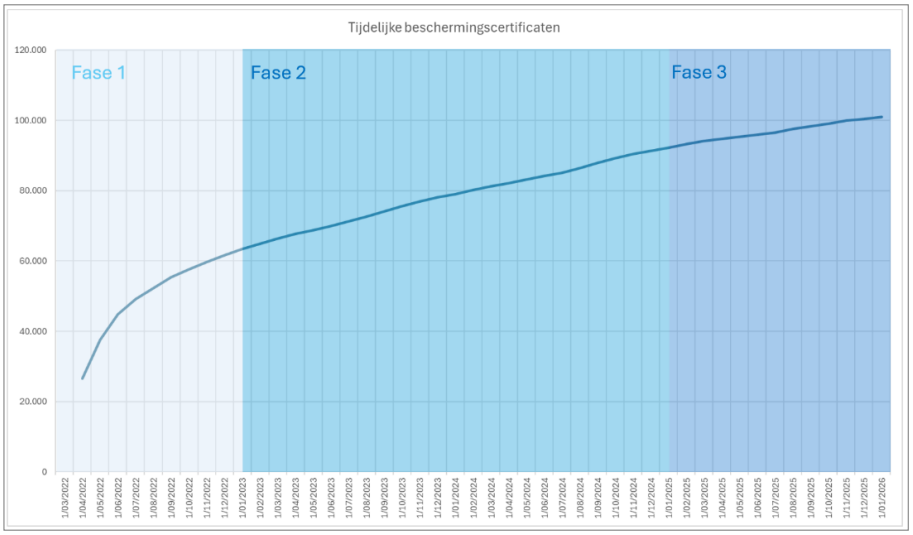

Sinds het begin van de crisis en tot en met december 2025 werden in België 101.105 attesten tijdelijke bescherming afgeleverd. Op 1 januari 2026 waren 70.636 tijdelijk ontheemden ingeschreven in het Rijksregister. Daarvan verbleef 59,4% in Vlaanderen, 22,6% in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en 18,0% in Wallonië. In dezelfde periode werden 22.170 personen uitgeschreven, vermoedelijk omdat zij naar het buitenland zijn vertrokken. Het resterend verschil tussen totaal aantal afgeleverde attesten en de registraties in het Rijksregister betreft vermoedelijk personen die het attest hebben ontvangen en onmiddellijk het land verlaten hebben (zonder registratie).

2.4.2 Beginperiode (tot eind 2022)

2.4.2.1 Instroom

Aan het begin van de oorlog werd in verschillende Europese lidstaten een massale uittocht van Oekraïense ontheemden vastgesteld. Ook België en Vlaanderen kregen in die eerste maanden te maken met een grote instroom van tijdelijk ontheemden.

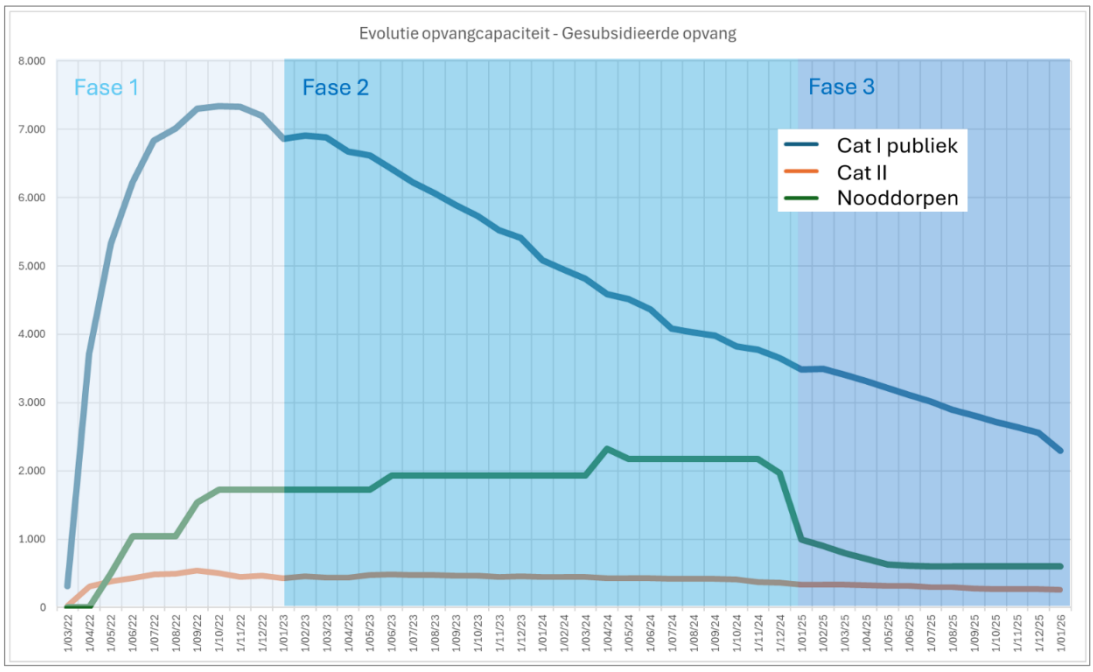

Tegen eind 2022 hadden de federale diensten 63.398 beschermingscertificaten uitgereikt aan tijdelijk ontheemden. De grootste instroom vond plaats in de beginperiode: tegen eind maart hadden al 26.507 ontheemden een attest ontvangen, en tegen eind mei was dit aantal gestegen tot 44.824. In 2022 gaf gemiddeld 23% van de ontheemden aan een opvangnood te hebben.

Niet alle ontheemden die een attest aanvroegen, lieten zich ook registreren in het Rijksregister. Eind 2022 waren in België 51.828 tijdelijk ontheemden effectief geregistreerd. Dit betekent dat ongeveer één vijfde (19,3%) van de ontheemden met een beschermingsattest zich niet in België heeft gevestigd, bijvoorbeeld omdat zij na een kort verblijf terugkeerden of verder migreerden naar een ander EU-land.

Eind 2022 hadden zich in Vlaanderen 30.976 tijdelijk ontheemden ingeschreven en gevestigd, wat overeenkomt met 59,77% van het totale aantal in België. Daarmee voldeed Vlaanderen aan het vooropgestelde engagement om ongeveer 60% van de tijdelijk ontheemden op te vangen, een aandeel dat gedurende de hele beginperiode nagenoeg werd aangehouden.

2.4.2.2 Profiel

Het profiel van de tijdelijk ontheemden die zich in Vlaanderen vestigen, wijkt duidelijk af van het profiel van reguliere asielaanvragers. In de beginperiode is het aandeel minderjarigen groot en schommelt dit rond 40%.

Daarnaast zijn vrouwen sterk vertegenwoordigd, met een aandeel van ongeveer 60%. In de beginperiode arriveert bovendien 90% van de ontheemden in gezinsverband. Deze specifieke samenstelling vereist een aangepaste uitbouw van de dienstverlening, onder meer op het vlak van onderwijs, integratie en begeleiding (cf. verder).

2.4.2.3 Opvangcapaciteit

Niet elke ontheemde die een beschermingsattest ontvangt, heeft ook daadwerkelijk nood aan opvang. Bij de uitreiking van het attest gaat de federale dienst na of er sprake is van een opvangnood. In de beginperiode bedraagt het aandeel ontheemden met opvangnood gemiddeld 23%, al zijn er aanzienlijke maandelijkse schommelingen tussen 10% en 37%.

In de beginperiode werden veel ontheemden doorverwezen naar een plaats bij een gastgezin, naar aanleiding van de federale oproep om opvangplekken aan te bieden via de website #plekvrij. Het private aanbod bij gastgezinnen werd door de lokale besturen opgenomen in de Vlaamse Huisvestingstool, maar dit gebeurde niet volledig accuraat, aangezien deze plekken niet subsidiabel zijn. De publieke opvangplaatsen werden wél integraal geregistreerd in de Vlaamse Huisvestingstool.

De private en publieke opvangplaatsen zoals ingevoerd in de huisvestingstool door de lokale besturen evolueerde doorheen de tijd.

Op het hoogtepunt, medio augustus 2022, waren in totaal 29.834 unieke opvangplaatsen opgenomen in de huisvestingstool, zowel private als publieke. Daarmee werd de doelstelling om 30.000 opvangplaatsen te realiseren en aan te bieden nagenoeg bereikt. Wat de publieke opvang betreft, werden op het hoogtepunt (november 2022) 9.509 publieke opvangplaatsen ter beschikking gesteld. De bezettingsgraad van deze publieke plaatsen schommelde in deze periode rond 75%.

In de beginperiode nam de publieke opvangcapaciteit zeer snel toe. Daarbij werd vooral ingezet op opvangplaatsen van categorie I, in het bijzonder locaties die snel inzetbaar waren zonder ingrijpende renovatiewerken, zoals recent leegstaande kloosters of voormalige ziekenhuizen.

Eind 2022 waren 7.442 publieke opvangplaatsen effectief toegewezen aan tijdelijk ontheemden. Dit betekent dat ongeveer een kwart van alle tijdelijk ontheemden in Vlaanderen werd opgevangen in publieke opvang (7.442 op 30.976).

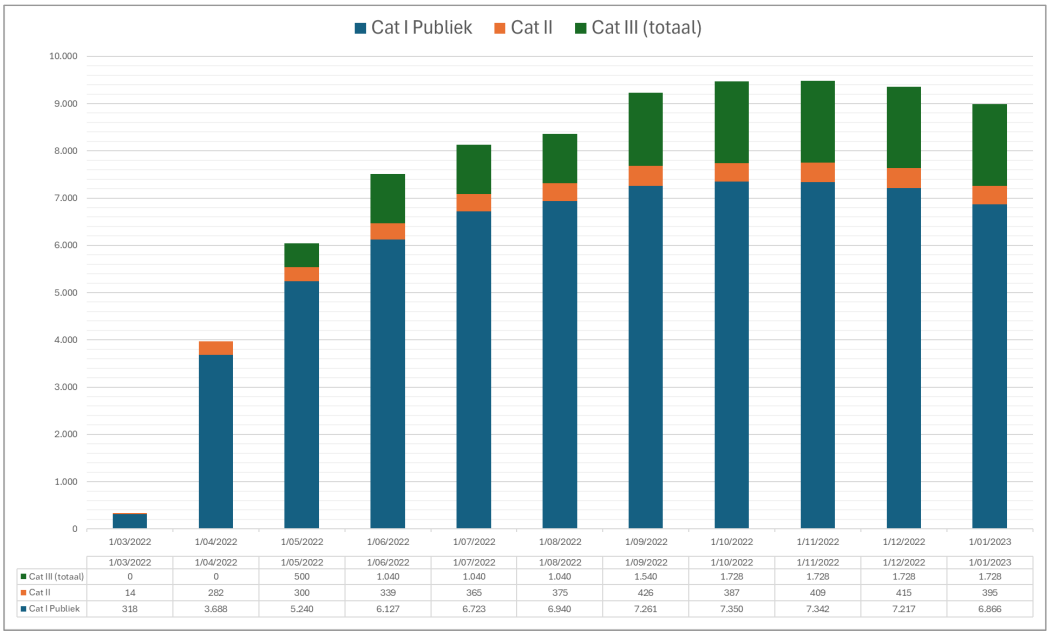

	1/03/2022	1/04/2022	1/05/2022	1/06/2022	1/07/2022	1/08/2022	1/09/2022	1/10/2022	1/11/2022	1/12/2022	1/01/2023
Cat III (totaal)	0	0	500	1.040	1.040	1.040	1.540	1.728	1.728	1.728	1.728
Cat II	14	282	300	339	365	375	426	387	409	415	395
Cat I Publiek	318	3.688	5.240	6.127	6.723	6.940	7.261	7.350	7.342	7.217	6.866

2.4.2.4 Lokale besturen

Na de gewelddadige inval van Rusland in Oekraïne spraken veel lokale besturen hun solidariteit uit met de tijdelijk ontheemden. Lokale besturen toonden zich in grote mate bereid om het opvangbeleid te coördineren en om effectief opvang voor tijdelijk ontheemden te organiseren.

Eind 2022 hadden 235 van de 300 lokale besturen publieke opvangcapaciteit gerealiseerd. De Vlaamse omkadering, het vooropgestelde richtcijfer en de ondersteuning en stimulansen vanuit VLOT en de provinciegouverneurs droegen er in belangrijke mate toe bij dat lokale besturen dit engagement opnamen. De beginperiode werd gekenmerkt door een sterke bereidwilligheid en een uitgesproken gevoel van urgentie.

Lokale besturen geven daarbij het volgende aan:

- Het dubbele aanbodspoor – enerzijds private opvang bij gastgezinnen en anderzijds publieke opvang – was in de beginfase noodzakelijk om de onmiddellijke opvangnoden te lenigen, terwijl parallel publieke opvang werd uitgebouwd.
- Een aantal lokale besturen ontwikkelde een specifiek lokaal beleid ter ondersteuning van private opvang bij gastgezinnen. Voor hen bleef deze opvangvorm gedurende langere tijd een volwaardig alternatief.
- De meerderheid van de lokale besturen volgde evenwel de lijn van de Vlaamse overheid, waarbij private opvang in gastgezinnen wordt beschouwd als een kortetermijnoplossing die onvoldoende duurzaam is bij een langdurige opvangnood.

- Naarmate de tijd vorderde, namen de herhuisvestingsnoden toe. Ontheemden verlieten daarbij vaker de private opvang bij gastgezinnen, terwijl lokale besturen niet altijd onmiddellijk een publieke opvangplaats konden aanbieden. Vanaf het najaar van 2022 voorzag VLOT in facilitering en begeleiding van lokale besturen bij de zoektocht naar een geschikte publieke opvangplaats voor deze ontheemden.

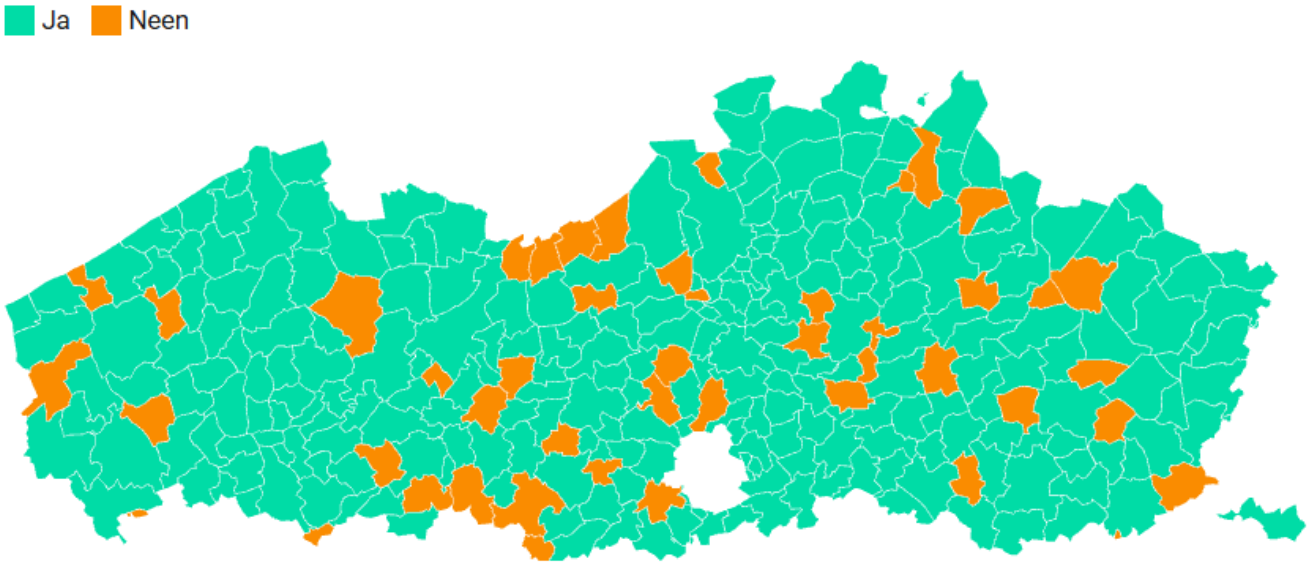

2.4.3 Consolidatieperiode (2023 – 2024)

2.4.3.1 Instroom

Waar in 2022 nog 63.398 beschermingsattesten werden uitgereikt, is de instroom van tijdelijk ontheemden in de daaropvolgende jaren afgevlakt. In 2023 en 2024 werden respectievelijk 15.597 en 13.270 beschermingsattesten toegekend. Tegen eind 2024 had de federale bevoegde dienst in totaal 92.265 beschermingsattesten uitgereikt aan tijdelijk ontheemden over de volledige periode 2022–2024.

Tijdens de consolidatieperiode nam het aantal tijdelijk ontheemden dat werd ingeschreven in het Rijksregister verder toe, tot 60.361 eind 2023 en 66.006 eind 2024. In Vlaanderen werden in 2023 en 2024 respectievelijk 35.649 en 38.750 tijdelijk ontheemden ingeschreven. Daarmee bleef het engagement om ongeveer 60% van de ontheemden in Vlaanderen op te vangen behouden, al daalde het aandeel licht tot 59,06% in 2023 en 58,71% in 2024.

Het totaal aantal toegekende beschermingsattesten (92.265) ligt aanzienlijk hoger dan het aantal effectieve inschrijvingen in het Rijksregister (66.006). Dit wijst op een aanhoudende uitstroom van tijdelijk ontheemden uit België. In de beginperiode van 2022 bedroeg deze uitstroom bijna 20%. Deze trend zet zich voort in de consolidatieperiode, waardoor de totale uitstroom over de volledige periode 2022–2024 wordt geraamd op 29,5%.

In de consolidatieperiode daalt ook het aandeel tijdelijk ontheemden met een opvangnood. Gemiddeld geeft 18,9% van de ontheemden aan opvang nodig te hebben, met een verschil tussen 2023 en 2024 van respectievelijk 22% en 15%. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat de Oekraïense gemeenschap mee oplossingen zoekt voor de huisvesting van nieuwaangekomen ontheemden.

2.4.3.2 Profiel

Het profiel van de tijdelijk ontheemden is tijdens de consolidatieperiode gedeeltelijk gewijzigd. Het aandeel minderjarigen neemt af: waar dit in de beginperiode nog rond 40% lag, was dit eind 2024 gedaald tot 31%. Onder de nieuwaangekomen ontheemden in 2024 daalde het aandeel minderjarigen verder tot 26%.

De verhouding tussen mannen en vrouwen bleef nagenoeg ongewijzigd. Van de tijdelijk ontheemden is 41% man en 59% vrouw.

Eind 2024 vormt de leeftijdsgroep van 30 tot 44 jaar de grootste groep, met een aandeel van 27%. Het gaat hierbij voornamelijk om moeders die samen met hun minderjarige kind of kinderen toekomen.

2.4.3.3 Opvangcapaciteit

In de consolidatieperiode wordt hoofdzakelijk gebruikgemaakt van publieke opvangplaatsen, met uitzondering van enkele lokale besturen die hun eigen aanpak met gastgezinnen blijven hanteren.

Tijdens deze periode wordt volledig beroep gedaan op de publieke opvangcapaciteit om ontheemden met opvangnood en herhuisvestingsvragen op te vangen, vooral via VLOT. Het uitvoeren van deze opdrachten wordt echter bemoeilijkt door het geleidelijk afnemende aanbod aan publieke opvangplaatsen.

Het aantal publieke opvangplaatsen daalt van 9.032 op 1 januari 2023 naar 7.429 op 1 januari 2024. Deze dalende trend zet zich verder, zodat er tegen eind 2024 nog 4.810 publieke opvangplaatsen beschikbaar zijn. De afname van het totale aanbod is voornamelijk het gevolg van de sluiting van opvanglocaties in categorie I. Daarvoor werden verschillende redenen aangegeven:

- Meerdere sites kregen een herbestemming of werden verkocht, bv. naar aanleiding van uitgestelde renovatie of sloop;
- Verschillende lokale besturen gaven aan dat het conflict langer aansleepte dan aanvankelijk verwacht en dat zij de publieke opvang niet langer konden of wilden blijven organiseren.

Hoewel er sprake is van een algemene dalende trend, werden in deze periode ook nieuwe opvanglocaties van categorie I geopend, mede dankzij bijkomende stimulansen en aangepaste financiële ondersteuning. In totaal werden in de consolidatieperiode 1.666 nieuwe slaapplaatsen in gebruik genomen.

Wat betreft de Categorie III opvang werd in de initiële fase uitgegaan van de mogelijkheid tot meerdere nooddorpen, verspreid over Vlaanderen, om in te spelen op een worstcasescenario inzake instroom. De eerste projecten (Antwerpen en Mechelen) fungeerden daarbij als pilootprojecten, ondersteund door een bredere marktbevraging om inzicht te krijgen in kost, organisatie en schaalbaarheid. Door de stabilisering van de instroom en de uitbouw van voldoende aanbod in categorie 1 nam tegelijkertijd de nood aan bijkomende grootschalige opvangcapaciteit af. De effectieve realisatie bleef daardoor beperkt tot drie nooddorpen (Mechelen, Antwerpen en Gent),

De nooddorpen in Mechelen en Antwerpen waren volledig in beheer van de respectievelijke steden, waarbij de woonunits werden ingehuurd. Voor het nooddorp Gent werd geopteerd voor een model waarbij het technisch beheer werd opgenomen door de Vlaamse Overheid, waarbij woonunits werden aangekocht met het oog op een latere herbestemming, en waarbij het sociaal beheer wordt georganiseerd door de Stad Gent.

Het aandeel opvangplaatsen van categorie III (nooddorpen) nam in de consolidatie periode toe. Begin 2023 vertegenwoordigden de nooddorpen 19% van het totale aantal publieke opvangplaatsen, met 1.728 plaatsen in de nooddorpen van Antwerpen en Mechelen. Tegen eind 2024 stijgt dit aandeel tot 26%. Deze stijging is deels toe te schrijven aan de opening van het nooddorp in Gent. Tegelijkertijd beslisten de steden Antwerpen en Mechelen om hun nooddorpen geleidelijk af te bouwen. In de consolidatieperiode blijven opvangplaatsen van categorie III evenwel cruciaal voor de opvang van nieuw aangekomen en te herhuisvesten ontheemden, zeker gezien de afname van het aantal plaatsen in categorie I.

Het aanbod in categorie II, dat beleidsmatig bedoeld is als buffercategorie, blijft ook in deze periode zeer beperkt. De uitbouw van deze categorie kwam moeilijk op gang, ondanks verschillende inspanningen en overlegmomenten met de betrokken sectoren. De opvangplaatsen binnen de zorgsector werden wel ingezet voor de opvang van ontheemden met een medische of psychische kwetsbaarheid.

Eind 2024 waren 3.778 publieke opvangplaatsen effectief toegewezen aan tijdelijk ontheemden. Daarmee is het aandeel ontheemden dat gebruikmaakt van publieke opvang aan het einde van de consolidatieperiode gedaald tot 10%. De impact van het overheidsingrijpen in de opvang neemt hierdoor verder af, in vergelijking met de beginperiode, waarin nog ongeveer een kwart van de ontheemden een beroep deed op publieke opvang.

Eind 2024 waren 3.778 publieke opvangplaatsen effectief toegewezen aan tijdelijk ontheemden. Daardoor was het aandeel ontheemden dat wordt opgevangen in de publieke opvang aan het einde van de consolidatieperiode gedaald tot 10%. De impact van het overheidsingrijpen in de opvang nam daarmee verder af, in vergelijking met de beginperiode, waarin nog ongeveer een kwart van de ontheemden een beroep deed op publieke opvang.

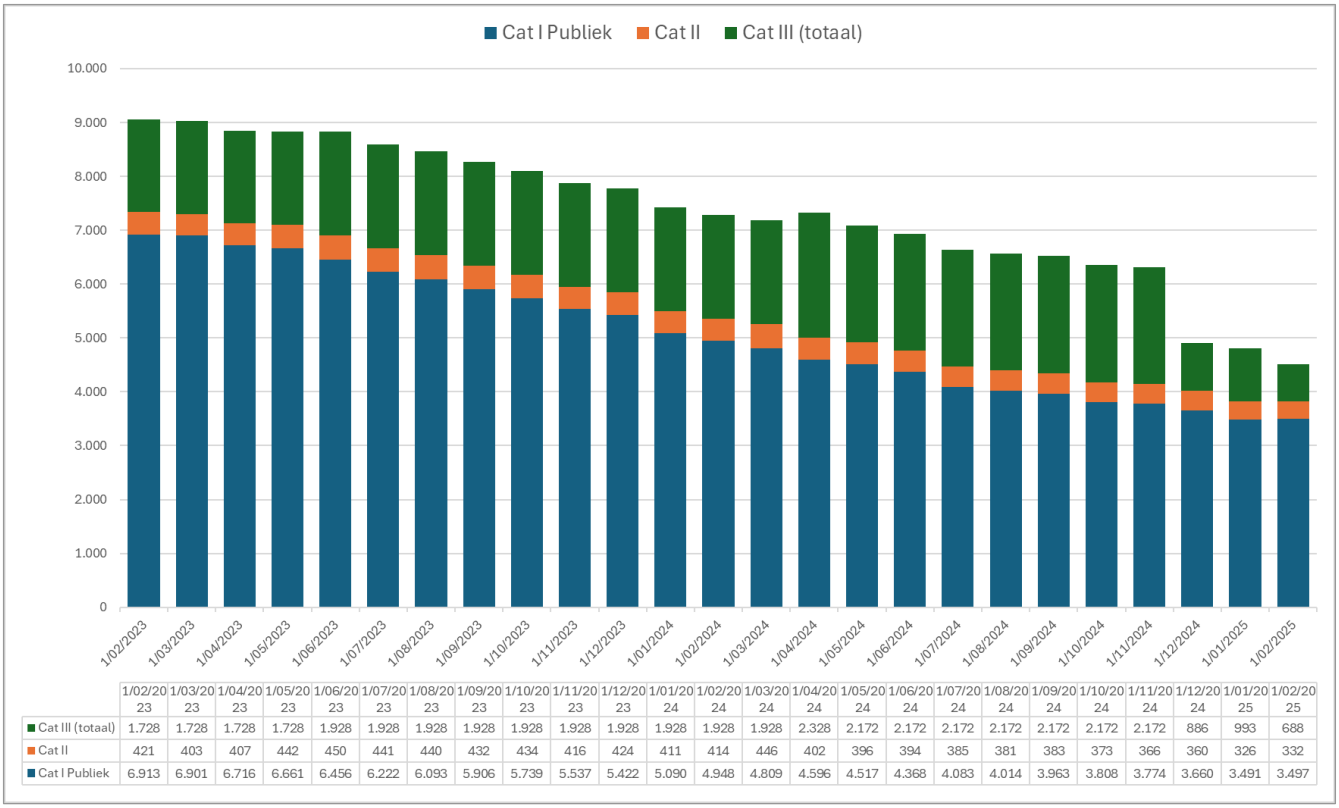

	1/02/2023	1/03/2023	1/04/2023	1/05/2023	1/06/2023	1/07/2023	1/08/2023	1/09/2023	1/10/2023	1/11/2023	1/12/2023	1/01/2024	1/02/2024	1/03/2024	1/04/2024	1/05/2024	1/06/2024	1/07/2024	1/08/2024	1/09/2024	1/10/2024	1/11/2024	1/12/2024	1/01/2025	1/02/2025
	23	23	23	23	23	23	23	23	23	23	23	24	24	24	24	24	24	24	24	24	24	24	25	25
Cat III (totaal)	1.728	1.728	1.728	1.728	1.928	1.928	1.928	1.928	1.928	1.928	1.928	1.928	1.928	1.928	2.328	2.172	2.172	2.172	2.172	2.172	2.172	2.172	886	993	688
Cat II	421	403	407	442	450	441	440	432	434	416	424	411	414	446	402	396	394	385	381	383	373	366	360	326	332
Cat I Publiek	6.913	6.901	6.716	6.661	6.456	6.222	6.093	5.906	5.739	5.537	5.422	5.090	4.948	4.809	4.596	4.517	4.368	4.083	4.014	3.963	3.808	3.774	3.660	3.491	3.497

2.4.4 Afbouwperiode

2.4.4.1 Formeel beslissingspunt

De neerwaartse trend in de publieke opvangcapaciteit was al zichtbaar tijdens de consolidatieperiode. Met het Besluit van de Vlaamse Regering van 6 december 2024 werd hier formeel op ingespeeld. Er werd beslist om de publieke opvangcapaciteit geleidelijk af te bouwen en om de reguliere subsidiëring voor de opvang van tijdelijk ontheemden stop te zetten in maart 2026. De voorziene afbouwperiode van 15 maanden moest lokale besturen de ruimte geven om een uitdoofscenario uit te werken volgens hun eigen context en tempo.

2.4.4.2 Instroom

Eind 2024 hadden de federale diensten in totaal 92.265 beschermingsattesten uitgereikt aan tijdelijk ontheemden. Tegen eind 2025 was dit aantal gestegen tot 101.015. In de periode van januari tot en met december 2025 werden 8.756 beschermingsattesten toegekend.

Het aantal tijdelijk ontheemden dat is ingeschreven in het Rijksregister blijft in de afbouwperiode verder toenemen. Eind 2025 stonden 70.636 tijdelijk ontheemden ingeschreven, waarvan 41.732 in Vlaanderen. Vlaanderen neemt daarmee 59,1% van het totaal voor zijn rekening.

Uit de cijfers over de inschrijvingen in Vlaanderen blijkt dat de toename tijdens de consolidatie- en afbouwperiode in gelijkaardig tempo blijft doorlopen, ook al ligt het aantal toegekende beschermingsattesten in de afbouwperiode iets lager dan in de consolidatieperiode.

Tegelijk wordt vastgesteld dat de vraag naar opvang bij nieuwaangekomen ontheemden verder afneemt. In 2025 geeft gemiddeld nog 12% van de ontheemden aan opvangnood te hebben. Vermoedelijk spelen de steeds beter georganiseerde Oekraïense netwerken hierbij een belangrijke rol in de opvang van nieuwkomers.

2.4.4.3 Profiel

Het profiel van de tijdelijk ontheemden zoals vastgesteld aan het einde van de consolidatieperiode blijft ook in de afbouwperiode grotendeels behouden. Waar in 2024 26% van de nieuwaangekomen ontheemden minderjarig was, blijft dit aandeel in 2025 vergelijkbaar: ook dan is ongeveer een kwart van de nieuwkomers minderjarig.

Bij de volwassen ontheemden blijft het aandeel vrouwen in de afbouwperiode stabiel op 60%. Dit blijkt een constant gegeven te zijn over de volledige opvangperiode van 2022 tot en met 2025.

2.4.4.4 Opvangcapaciteit

Eind 2024 beschikten de lokale besturen samen nog over 4.810 publieke opvangplaatsen. Tegen eind december 2025 was dit aantal gedaald tot 3.157. Gezien de duur van de afbouwperiode is de afname met 1.653 opvangplaatsen relatief beperkt.

Het aandeel tijdelijk ontheemden dat een publieke opvangplaats toegewezen krijgt, daalt in de afbouwperiode verder tot 5%. Dit komt overeen met 2.134 effectief toegewezen publieke opvangplaatsen. Het merendeel van de ontheemden is intussen gehuisvest op de private woonmarkt, terwijl nieuwkomers doorgaans worden opgevangen via Oekraïense netwerken. Vanuit dat perspectief is een verdere afname van het overheidsingrijpen in de opvang logisch en verantwoord.

Uit een tussentijdse bevraging blijkt bovendien dat verschillende lokale besturen aangeven een deel van hun publieke opvangplaatsen te willen behouden. Waar mogelijk wordt daarbij ingezet op het aanbieden van reguliere huurcontracten, met een meer marktconforme huurprijs. Deze keuze verklaart gedeeltelijk waarom er eind 2025 nog steeds een aanzienlijk aantal publieke opvangplaatsen wordt aangehouden.

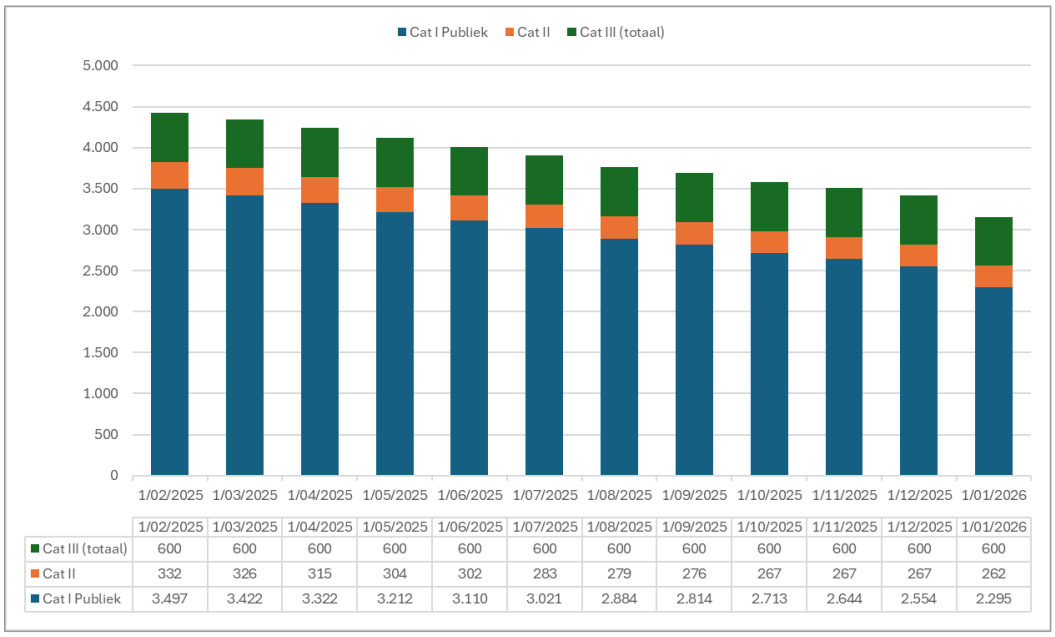

	1/02/2025	1/03/2025	1/04/2025	1/05/2025	1/06/2025	1/07/2025	1/08/2025	1/09/2025	1/10/2025	1/11/2025	1/12/2025	1/01/2026
Cat III (totaal)	600	600	600	600	600	600	600	600	600	600	600	600
Cat II	332	326	315	304	302	283	279	276	267	267	267	262
Cat I Publiek	3.497	3.422	3.322	3.212	3.110	3.021	2.884	2.814	2.713	2.644	2.554	2.295

2.5 SECTORALE ONDERSTEUNING

Bij de uitwerking van het opvangbeleid heeft de Vlaamse Regering duidelijke uitgangspunten en principes vastgelegd. Vlaanderen toont zich solidair en stelt zich open voor de opvang van ontheemde Oekraïners. Tegelijk mag deze opvang niet leiden tot een overbelasting van de dienstverlening binnen de betrokken beleidssectoren. Even belangrijk is dat verdringingseffecten en een negatieve impact op bestaande maatschappelijke dienstverlening en organisaties zoveel mogelijk worden vermeden. Dit vraagt blijvende waakzaamheid van de betrokken beleidsdomeinen en, waar nodig, het nemen van bijkomende sectorale maatregelen.

Naast de (publieke) opvang van tijdelijk ontheemden heeft de Vlaamse Regering ook aanvullende sectorale maatregelen genomen. Deze maatregelen zijn per beleidsdomein opgenomen in de bijlage.

3 RESULTATEN BEVRAGING ACTOREN

3.1 INLEIDING

Eind 2025 en begin 2026 vonden verschillende evaluatiemomenten plaats. Aan de hand van een uitgewerkte vragenlijst (zie bijlage) werden alle lokale besturen in Vlaanderen online bevraagd. Deze bevraging richtte zich in eerste instantie tot de lokale coördinatoren die instonden voor de organisatie van de lokale opvang. Wanneer deze coördinatoren deze rol inmiddels niet meer opnamen, werd de vragenlijst ingevuld door andere praktijkwerkers en/of door de algemeen directeur.

De resultaten van deze online bevraging worden hierna toegelicht in punt 3.2.

Naast de online bevraging werden ook interactieve sessies georganiseerd met de klankbordgroep en de projectleiders van de gouverneurs. Deze besprekingen verliepen telkens aan de hand van thematische deelonderwerpen, zoals opgenomen in de vragenlijst in bijlage. Daarnaast vond ook binnen de Taskforce een reflectie plaats.

Verder werden ook de centrumsteden bevraagd, gezien hun grote rol in de opvang van tijdelijk ontheemden en hun specifieke positie. De stad Antwerpen werd afzonderlijk bevraagd, aangezien zij een groot aantal ontheemden opvangt via de reguliere woonmarkt. De resultaten van deze interactieve sessies zijn gebundeld weergegeven in punt 3.3.

Tot slot worden in punt 3.4 de leerpunten vanuit de verschillende betrokken beleidsvelden besproken. Deze kwamen niet tot stand via een bevraging, maar werden rechtstreeks aangeleverd door de betrokken administraties. Deze bevindingen worden integraal weergegeven.

3.2 BEVINDINGEN ONLINE BEVRAGING LOKALE BESTUREN

3.2.1 Algemeen

Aan de online bevraging namen 139 lokale besturen deel, wat neerkomt op een respons van bijna de helft van alle Vlaamse lokale besturen. Zowel kleinere en grotere gemeenten als centrumsteden namen deel, met uitzondering van de stad Antwerpen, die afzonderlijk werd bevraagd (zie kaart respondenten).

Lokale besturen die publieke opvangsites realiseerden, geven aan dat er sprake was van een groot maatschappelijk engagement en sterk voluntarisme. In combinatie met de Vlaamse financiële en instrumentele ondersteuning overtuigde dit hen om publieke opvang te organiseren wanneer geschikte infrastructuur beschikbaar was op hun grondgebied.

Van de 139 deelnemende lokale besturen kozen er 23 ervoor om geen publieke opvang te realiseren. Zij gaven als belangrijkste redenen het gebrek aan beschikbare infrastructuur en de beperkte personeelscapaciteit om dergelijke projecten op te zetten en vooral duurzaam te onderhouden. Deze lokale besturen vingen wel ontheemden op via gastgezinnen op hun grondgebied.

Er wordt algemeen een verschil vastgesteld in beoordeling tussen grotere en kleinere gemeenten. Dit verschil houdt vermoedelijk verband met de beschikbare personeelscapaciteit, de aanwezigheid van

potentiële infrastructuur en de mogelijkheid tot zij-instroom van personeel. Daarnaast is er ook een verschil in beoordeling tussen gemeenten die wel en die geen publieke opvang realiseerden. Lokale besturen zonder publieke opvang duiden vaker een neutrale score aan, wat de uitersten in positieve en negatieve beoordelingen afvlakte.

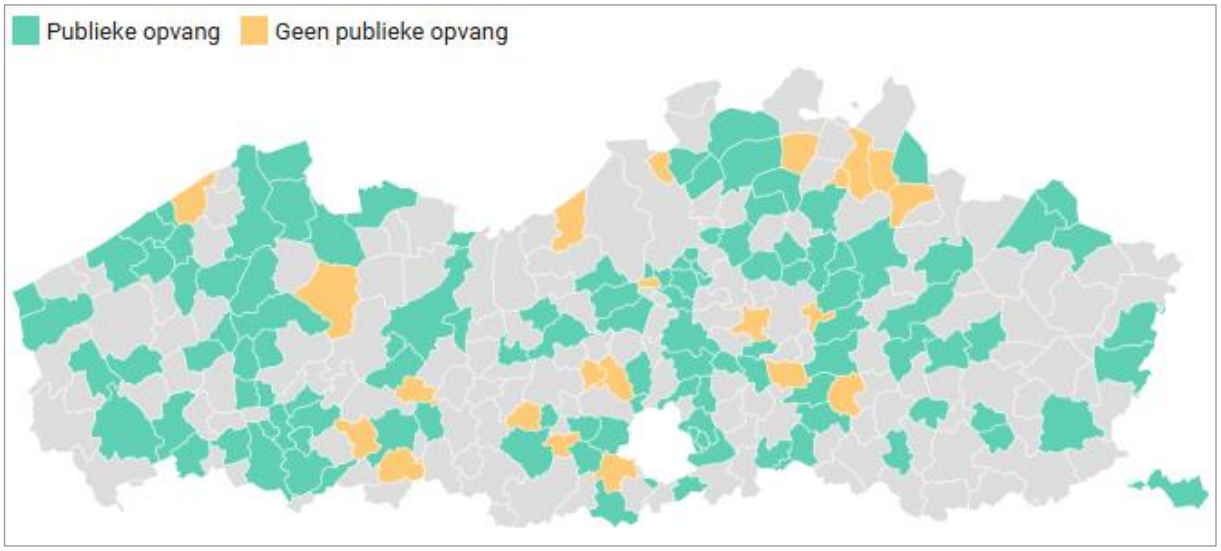

3.2.2 Vlaamse aanpak en beleidskeuzes

3.2.2.1 Vraagstelling

Onderstaand overzicht geeft de vragen weer waarop lokale besturen hun beoordeling van de Vlaamse beleidskeuzes gaven, op een schaal van negatief tot positief. Per score wordt telkens het overeenkomstige aandeel weergegeven.

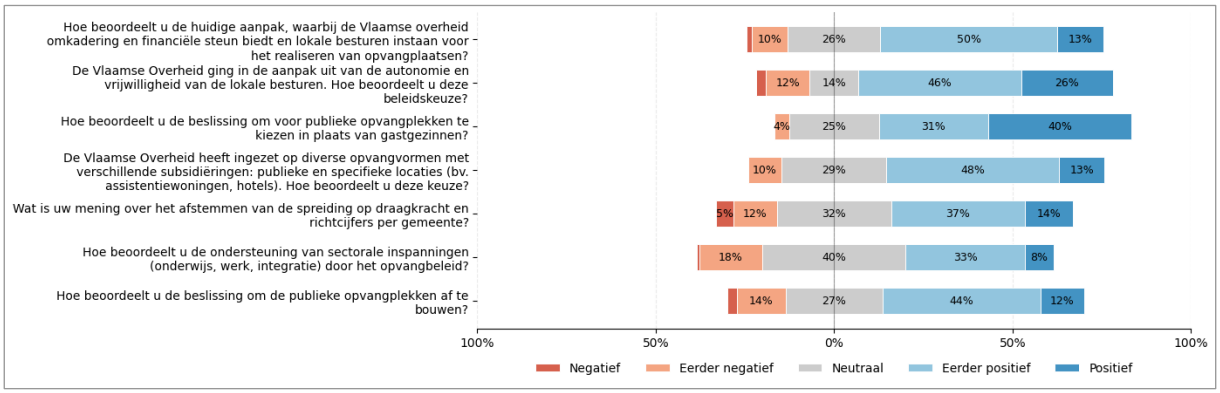

3.2.2.2 Beoordeling en commentaren algemeen kader opvangbeleid

Globaal beoordelen de lokale besturen de Vlaamse aanpak en beleidskeuzes als positief of eerder positief. Het uitgangspunt van autonomie en vrijwilligheid binnen het opvangbeleid wordt sterk gewaardeerd, door meer dan 70% van de respondenten. Ook de omkadering en ondersteuning, zowel financieel als qua personeelsinzet, worden in het algemeen positief beoordeeld.

Als keerzijde geven lokale besturen aan dat er veel verantwoordelijkheid bij het lokale niveau wordt gelegd. Dit resulteerde in meerdere gevallen in een verhoogde werkdruk en extra belasting van het beschikbare personeel, wat de operationele werking van het lokaal bestuur onder druk zette. Het vinden van gekwalificeerd personeel, met name voor de begeleiding van ontheemden, wordt hierbij als een belangrijk aandachtspunt voor de omkadering genoemd.

Daarnaast wijzen lokale besturen op de verschillen in realisatie van publieke opvangcapaciteit tussen gemeenten. Deze ongelijkheid wordt door sommigen als weinig collegiaal ervaren. In dat verband verwachten zij een meer sturende houding van de Vlaamse overheid.

Tot slot wordt in enkele gevallen aangehaald dat de afstemming tussen de Vlaamse en federale overheid beter had gekund, wat volgens sommige lokale besturen voornamelijk in de beginperiode tot problemen leidde.

3.2.2.3 Beoordeling en commentaren keuze publieke duurzame opvang

Lokale besturen erkennen in grote mate het belang van een duurzaam opvangbeleid en geven aan dat publieke opvang hiervoor meer garanties biedt. Meer dan 70% van de respondenten onderschrijft deze keuze. Hoewel opvang bij gastgezinnen een belangrijke en waardevolle rol speelde, vooral in de beginperiode, wordt deze opvangvorm op langere termijn als minder structureel en minder duurzaam ervaren.

Verschillende respondenten geven aan dat opvang in gastgezinnen in een aantal gevallen leidde tot spanningen of conflicten, wat uiteindelijk resulteerde in herhuisvesting. Mede daarom wordt de keuze voor een stabiele, Vlaams ondersteunde en omkaderde opvangcapaciteit globaal gedragen door de lokale besturen.

3.2.2.4 Beoordeling en commentaren Vlaamse subsidiëring

Lokale besturen die publieke opvang realiseerden benadrukken dat de subsidies essentieel waren voor de uitbouw van deze opvangcapaciteit. De voorziene subsidiëring wordt over het algemeen als voldoende, doeltreffend en correct ervaren.

Tegelijk geven lokale besturen aan dat de personeelsinzet voor begeleiding een aanzienlijke extra belasting vormde. De begeleidingssubsidie kon deze kosten niet volledig compenseren. Bovendien vergen duurzame integratie en participatie een langlopend traject waarvoor voldoende middelen noodzakelijk zijn. Lokale besturen geven aan dat dit na de afbouw van het Oekraïnebeleid mogelijk problematisch kan worden.

Daartegenover wordt wel algemeen erkend dat publieke opvang geen blijvende oplossing kan zijn en dat het aanbod in de tijd beperkt dient te blijven, aangezien er geen permanente crisissituatie is.

3.2.2.5 Beoordeling en commentaren keuze spreiding en lokale draagkracht

Het principe van spreiding en lokale draagkracht wordt globaal onderschreven door iets meer dan de helft van de lokale besturen. Daarnaast staat 32% neutraal tegenover dit principe, terwijl 17% het als negatief of eerder negatief beoordeelt.

De kritiek richt zich daarbij niet zozeer op het principe zelf, maar op de manier waarop het in de praktijk wordt toegepast. Verschillende lokale besturen pleiten voor een eerlijkere verdeling van de opvanglasten en vragen dat hier binnen de Vlaamse omkadering meer aandacht voor komt. Zij geven aan dat een meer stringente Vlaamse aanpak, met een mechanisme om ongelijkwaardige spreiding tegen te gaan, wenselijk is.

3.2.2.6 Beoordeling en commentaren sectorale ondersteuning

De sectorale ondersteuning wordt minder positief beoordeeld dan het opvangbeleid zelf. In totaal geeft 41% van de respondenten een positieve of eerder positieve score, terwijl 19% een negatieve of eerder negatieve score aangeeft. Voor een verdere duiding wordt verwezen naar het operationele luik, waar de verschillende dienstverleningspakketten meer in detail worden besproken.

3.2.3 Operationeel luik

3.2.3.1 Vraagstelling

Onderstaand overzicht geeft de vragen weer waarop lokale besturen hun beoordeling van de operationele aanpak gaven, op een schaal van negatief tot positief. Per score wordt telkens het aandeel weergegeven.

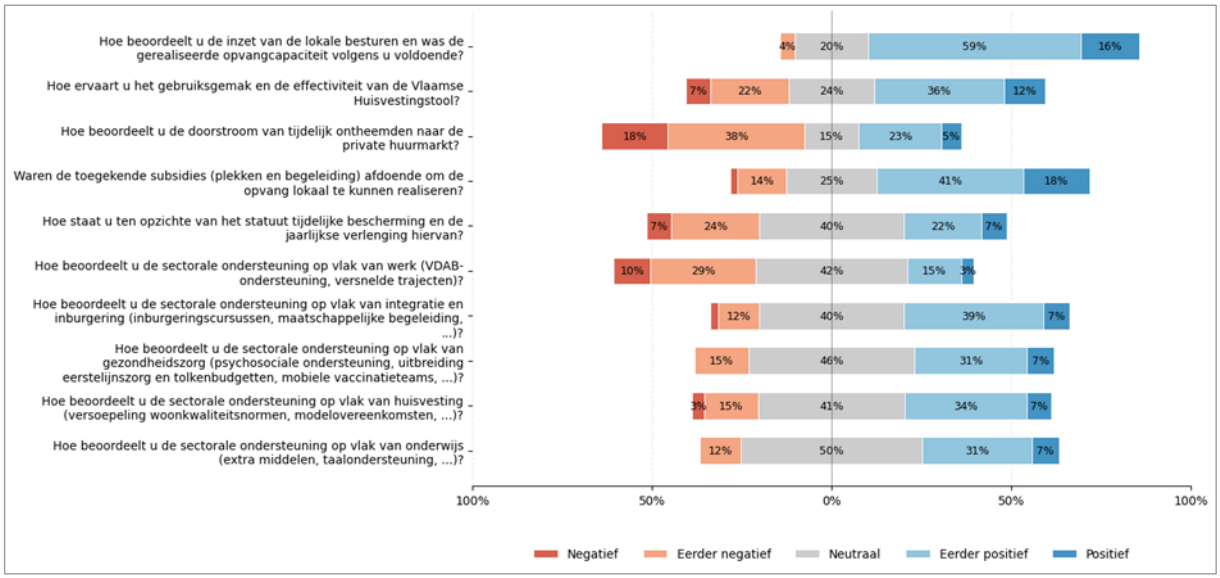

3.2.3.2 Beoordeling en commentaren inzet opvangcapaciteit en verstrekte subsidies

Lokale besturen spreken zich zeer positief uit over het lokaal engagement en de inzet om opvang voor tijdelijk ontheemden te realiseren. 75% van de respondenten beoordeelt dit aspect positief. De operationele aanpak kon rekenen op een groot maatschappelijk draagvlak en brede solidariteit.

De ruimte die lokale besturen kregen om een eigen aanpak uit te werken, werd sterk gewaardeerd. Voor kleinere besturen bleek het echter moeilijker om, gezien de beperkte middelen en personeelscapaciteit, te voldoen aan de vooropgestelde opvangdoelstellingen.

Hoewel de aanpak in de beginfase deels ongeordend verliep, werd deze op korte termijn verduidelijkt en gestructureerd dankzij de Vlaamse omkadering. Er is brede consensus over de nood aan centrale aansturing, om procedures, werkwijzen en subsidiëring te stroomlijnen en uniformiteit te creëren.

69% van de respondenten beoordeelt de subsidiëring als positief. De subsidies boden voldoende mogelijkheden om publieke opvangplaatsen te realiseren en te beheren. In het bijzonder wordt de ondersteuning door VLOT als waardevol en constructief benoemd (zie punt 3.2.4).

3.2.3.3 Beoordeling en commentaren huisvestingstool

Hoewel 48% van de respondenten de huisvestingstool als nuttig en ondersteunend ervaart, beoordeelt 29% deze als negatief of eerder negatief. De aandachtspunten focussen vooral op de moeilijke opstartfase, de overdracht van gegevens vanuit de federale tool en de relatieve complexiteit van het instrument. Ook de administratieve belasting wordt door sommige lokale besturen als hoog ervaren.

3.2.3.4 Beoordeling en commentaren doorstroom en huisvesting

De doorstroom naar de reguliere woonmarkt wordt door 58% van de respondenten als negatief of eerder negatief beoordeeld. Lokale besturen beschouwen dit als het grootste knelpunt, terwijl dit net het sluitstuk van het opvangbeleid zou moeten vormen.

De gespannen woonmarkt, hoge huurprijzen en het tijdelijke statuut maken het voor ontheemden moeilijk om zelfstandig huisvesting te vinden. Daarnaast zijn verhuurders vaak terughoudend, onder meer omwille van de mogelijkheid tot vroegtijdige beëindiging van het huurcontract en de beperkte financiële draagkracht van veel ontheemden.

De doorstroom van kwetsbare profielen vormt een bijkomende uitdaging. Zelfs met extra begeleiding bleken deze ontheemden zeer moeilijk te herhuisvesten, zowel op de reguliere woonmarkt als in gespecialiseerde voorzieningen.

Hoewel deze problematiek eigen is aan de private huurmarkt en dus een structureel gegeven vormt, vragen lokale besturen hiervoor meer aandacht binnen het opvangbeleid. Zij pleiten voor een sterkere Vlaamse ondersteuning om duurzame participatie, inburgering en huisvesting te ondersteunen.

3.2.3.5 Beoordeling en commentaren sectorale ondersteuning

Meerdere lokale besturen geven aan dat de sectorale dienstverlening relatief snel op poten werd gezet, met vlotte aansluiting bij onderwijs, integratietrajecten en taalondersteuning. Tegelijk blijft een verdere uitbouw van deze dienstverlening noodzakelijk.

Opvallend is het hoge aandeel respondenten (40 à 50%) dat sectorale ondersteuning als neutraal beoordeelt.

De ondersteuning naar werk wordt door 39% als negatief of eerder negatief beoordeeld, tegenover 18% die dit als positief inschat. Taalbarrières en onzekerheid over het verblijfsstatuut vormen belangrijke hinderpalen, maar volgens lokale besturen kan deze dienstverlening efficiënter worden ingericht.

Ook integratie en toegang tot medische en psychosociale zorg blijven aandachtspunten. Ongeveer 40% scoort deze domeinen positief. Sommige lokale besturen vragen zich af of de inbedding van de Oekraïense werking in de reguliere sectorale diensten niet te snel is gebeurd, gezien het langdurige karakter van integratie- en participatietrajecten.

De versoepelde regelingen binnen het beleidsdomein Wonen worden door 41% als positief beoordeeld. De ondersteuning vanuit Onderwijs wordt door 38% van de respondenten positief ervaren.

3.2.3.6 Beoordeling en commentaren statuut en jaarlijkse verlenging

31% van de respondenten beschouwt de tijdelijkheid van het statuut, met jaarlijkse verlenging, als een belemmering voor het lokaal werk. Dit bemoeilijkt de uitbouw van een langetermijnvisie.

Daarnaast wijzen lokale besturen op spanningen die ontstaan door de verschillen in opvang en begeleiding tussen tijdelijk ontheemden uit Oekraïne en reguliere asielzoekers. Het automatische toekennen van rechten gekoppeld aan het statuut voor Oekraïense ontheemden wordt op lokaal niveau soms als ongelijk ervaren.

3.2.4 De ondersteuning door VLOT

3.2.4.1 Vraagstelling

Onderstaand overzicht geeft de vragen weer waarop lokale besturen hun beoordeling van de ondersteuning door VLOT gaven, op een schaal van negatief tot positief.

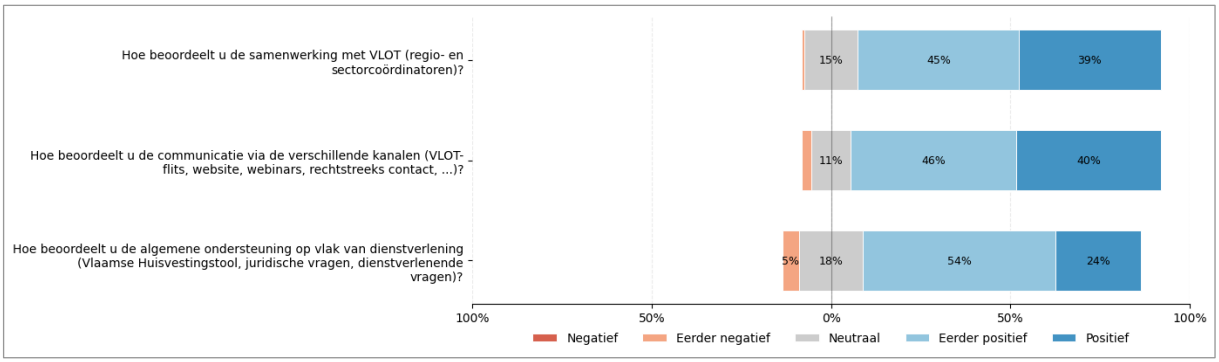

3.2.4.2 Beoordeling

De ondersteuning door VLOT wordt zeer sterk gewaardeerd. 84% van de respondenten beoordeelt de samenwerking als positief of eerder positief. In het bijzonder worden de ondersteuning bij herhuisvesting en de brugfunctie tussen beleid en praktijk geapprecieerd.

Daarnaast geeft 86% van de respondenten aan dat de VLOT-flitsen zorgden voor duidelijke, consistente en bruikbare communicatie naar de praktijkwerkers, en dat zij een belangrijke bijdrage leverden aan de continuïteit van de werking.

3.3 BEVINDINGEN INTERACTIEVE EVALUATIESESSIES

3.3.1 Algemene beleidsprincipes

3.3.1.1 Lokale autonomie

Het Vlaams opvangbeleid steunt in sterke mate op de lokale besturen. De decentrale uitvoering, ondersteund door Vlaamse omkadering en financiering, werd door de betrokken actoren als de meest geschikte werkvorm ervaren. Deze aanpak respecteert de lokale autonomie, vertrekt vanuit vrijwilligheid als basisprincipe en steunt op vertrouwen in de lokale besturen. Volgens de actoren is de gelijkwaardigheid tussen de partners een cruciale succesfactor binnen dit model.

De decentrale uitvoering op basis van vrijwilligheid heeft evenwel ook een keerzijde. Vrijwilligheid kan ertoe leiden dat lokale besturen niet (langer) bereid zijn om publieke opvangplaatsen te realiseren of aan te houden. Actoren erkennen dit potentiële risico, maar beschouwen het als inherent aan het gekozen model. Dit doet geen afbreuk aan de meerwaarde en de voordelen ervan. Wel benadrukken zij het belang om dit risico zoveel mogelijk te beperken. Binnen het kader van vrijwilligheid is volgens hen een voldoende stimulerend en aanklampend beleid nodig vanuit de Vlaamse overheid, aangevuld met een belonend beleid voor lokale besturen die extra inspanningen leveren. Zo kan worden vermeden dat de opvanglast disproportioneel terechtkomt bij een beperkte groep initiatief nemende lokale besturen. Sommige actoren suggereren een striktere opvolging van lokale besturen die weinig of geen inspanningen leveren, weliswaar zonder het opleggen van sancties, wat als onverenigbaar wordt beschouwd met een vrijwilligheidsmodel.

Dankzij de inzet van de lokale besturen kon de zoektocht naar en de realisatie van opvangplaatsen globaal worden verzekerd. Actoren beoordelen het gevoerde beleid als positief en doeltreffend. Zij benadrukken dat de particuliere opvang via #plekvrij in de beginfase een nuttige rol speelde om de noodzakelijke publieke opvangcapaciteit uit te bouwen. Actoren betwijfelen of een louter centraal aangestuurde aanpak tot vergelijkbare resultaten zou hebben geleid. Vooral tijdens de begin- en consolidatieperiode waren de meeste lokale besturen gemotiveerd en bereid om het opvangbeleid concreet vorm te geven.

Centrumsteden benadrukken het belang van voldoende beleidsruimte om het opvangbeleid af te stemmen op de lokale context. Een uniform Vlaams kader volgens het principe one size fits all wordt door hen als niet aangewezen beschouwd. Zij stellen dat centrumsteden doorgaans over voldoende ervaring en capaciteit beschikken om in crisissituaties snel en doelgericht te schakelen.

3.3.1.2 Vlaamse omkadering en ondersteuning

Actoren beklemtonen het belang van een sterke Vlaamse omkadering en ondersteuning om de decentrale uitvoering mogelijk te maken. Deze omkadering wordt algemeen positief beoordeeld. In de beginfase waren de bevoegdheidsverdelingen tussen de federale en Vlaamse overheid nog niet volledig uitgeklaard, mede wegens het nieuwe karakter van het statuut van tijdelijke bescherming. Dit wijzigde door het interfederaal afsprakenkader. Vanaf dat moment schakelden de Vlaamse Regering en de Taskforce snel: het Vlaamse

beleidskader werd ontwikkeld en uitgerold, opgevolgd en waar nodig bijgestuurd op basis van overleg en signalen uit het terrein.

Het subsidiekader wordt door de actoren als afdoende, effectief en passend ervaren. Positief wordt gewezen op de differentiatie in opvangcategorieën. Vanuit kostenefficiëntie werd de nadruk gelegd op opvangplaatsen in categorie I, waarbij bestaande infrastructuur werd herbestemd. Deze aanpak maakte het mogelijk om snel publieke opvang te realiseren, met ruimte voor schaalkeuze en kleinschaligheid, wat de aansluiting op integratie- en participatietrajecten bevorderde.

Sommige actoren wijzen op terughoudendheid bij lokale besturen, uit vrees dat gerenoveerde collectieve opvangsites nadien zouden worden ingezet voor reguliere asielopvang. Dit kan voor sommige lokale besturen een rem hebben gevormd op de realisatie van opvangplaatsen.

Niet zozeer de financiering, maar vooral de beschikbaarheid van geschikt personeel en de impact op de bestaande personeelsbezetting vormden volgens de actoren een belangrijke uitdaging. Naast financiële middelen wordt ook de Vlaamse ondersteuning op het vlak van ICT, vorming, communicatie en toewijzing van ontheemden (via VLOT) sterk gewaardeerd.

Actoren benadrukken dat de samenwerking tussen het centrale en lokale niveau geen top-downbenadering kende. Via partnerschap en overleg, onder meer via de Taskforce, VLOT, de gouverneurs en de klankbordgroep, werden robuuste overlegstructuren opgebouwd. Deze structuren waren volgens de actoren cruciaal voor een doelgericht opvangbeleid, voor de uitwisseling van ervaringen, het signaleren van knelpunten, de opvolging van de uitvoering en beleidsbijsturing. Deze wisselwerking wordt gezien als een sleutelelement voor het welslagen van het beleid.

Verschillende actoren beschouwen deze aanpak als een voorbeeld van degelijk interbestuurlijk partnerschap. Ook de interne evaluatie van de Taskforce onderschrijft dit. De Taskforce benadrukt het belang van de werkgroepen en overlegstructuren voor evidence based beleidsadvisering, waardoor de Vlaamse Regering snel en onderbouwd beslissingen kon nemen. Dit alles steunde op wederzijds vertrouwen tussen lokale besturen, administratie en politiek niveau.

In het bijzonder wordt gewezen op de verbindende rol van de provinciegouverneurs, die instonden voor coördinatie, lokale mobilisatie en beleidsinput. Samen met VLOT zorgden zij voor een vlotte doorwerking van het beleid naar het terrein.

Actoren benadrukken het belang van blijvende, brede communicatie over het opvangbeleid om het maatschappelijk urgentiebesef levendig te houden. Sommige actoren stellen dat het beleid te weinig positief onder de aandacht werd gebracht, wat mogelijk de bereidheid tot publieke opvang heeft verminderd.

Ten slotte wijzen actoren erop dat het opvangbeleid in de beginperiode kon rekenen op een breed maatschappelijk en politiek draagvlak. Tegelijk leidde het specifieke statuut van tijdelijke bescherming tot een ervaren ongelijkheid ten opzichte van reguliere asielzoekers. De jaarlijkse laattijdige verlenging van het statuut bemoeilijkte bovendien het uitwerken van een duurzaam langetermijnperspectief.

3.3.1.3 Spreiding en draagkracht

Actoren onderschrijven het vooropgestelde principe van spreiding, met de nodige aandacht voor de lokale draagkracht van de lokale besturen. Hoewel tijdelijk ontheemden, overeenkomstig hun statuut, het recht hebben op vrije vestiging, biedt het spreidingsprincipe de mogelijkheid om een onevenredige concentratie

te voorkomen. Volgens de actoren is dit principe dan ook belangrijk om te vermijden dat de opvang hoofdzakelijk in de centrumsteden zou plaatsvinden. Daarnaast stellen zij dat spreiding kan helpen om overmatige druk op de dienstverlening en de woonmarkt te vermijden. De keuze om spreiding te hanteren als een stimulerende leidraad, zonder dwingend karakter, wordt globaal onderschreven.

Tegelijk geven de actoren aan dat het spreidingsprincipe in de praktijk moeilijk realiseerbaar is en minder effectief blijkt. Enerzijds vertrekt het opvangbeleid vanuit de autonomie en vrijwilligheid van de lokale besturen. Anderzijds spelen lokale opportuniteiten en beperkingen een belangrijke rol, waardoor de mogelijkheid om opvangplaatsen te realiseren varieert. Daarnaast heeft ook de vrije vestiging van ontheemden – eigen aan hun statuut – een invloed. Onder impuls van hun netwerken vestigt een deel van hen zich rechtstreeks op de reguliere woonmarkt, vooral in grotere gemeenten en steden.

Daarnaast geven meerdere actoren aan dat het wenselijk is om de spreiding niet te strikt toe te passen of vast te leggen via rigide richtcijfers. Volgens hen is een zekere flexibiliteit en marge aangewezen. In dat verband stellen zij dat de Vlaamse overheid een evenwicht heeft gezocht, waarbij zowel de lokale autonomie en vrijwilligheid werden gerespecteerd als een stimulerende en, waar nodig, samen met de gouverneurs, een aanklampende aanpak werd ontwikkeld.

3.3.1.4 Tegengaan verdringing

Vanaf de start van het Oekraïnebeleid heeft de Vlaamse Regering ingezet op een brede aanpak. De opvang van ontheemden gaat daarbij gepaard met begeleiding en dienstverlening vanuit verschillende sectorale beleidsdomeinen. Deze aanpak mag niet leiden tot overbelasting van de dienstverlening in sectoren zoals zorg, onderwijs en wonen, en moet ongewenste verdringingseffecten vermijden.

Actoren onderschrijven deze multilevel aanpak en geven aan dat deze in het algemeen niet heeft geleid tot verdringing of overmatige druk in de betrokken sectoren. Wel wordt aangegeven dat het hoge aandeel minderjarigen – in de beginfase tot 40% van de aangemelde ontheemden – extra druk veroorzaakte op het onderwijs, al bleef dit voor het betrokken beleidsdomein beheersbaar.

De vrees dat een grote instroom zou leiden tot verdringing op de private huurmarkt, bleek eveneens ongegrond. Door het ruime aanbod van particuliere opvang in de beginfase en de snelle uitbouw van publieke opvangcapaciteit hoefde de instroom niet rechtstreeks door de reguliere woonmarkt te worden opgevangen. Hoewel de doorstroom vanuit de publieke opvang geleidelijk verliep, blijft de zoektocht naar een woning op de private markt moeilijk, onder meer door de krapte op de huurmarkt, de hoge huurprijzen en de onzekerheid over de verblijfsduur.

Centrumsteden benadrukken dat dit voor lokale begeleiders een aanzienlijke uitdaging vormt, aangezien veel ontheemden moeilijk terechtkunnen op de lokale woonmarkt. Verschillende actoren pleiten daarom voor extra ondersteuning bij de doorstroom naar de reguliere woonmarkt. Tegelijk merken zij op dat de verantwoordelijkheid voor deze doorstroom in het model bij de lokale besturen ligt. Veel lokale besturen hebben daarom eigen initiatieven ontwikkeld, zoals buddywerkingen, begeleiding door OCMW-medewerkers en vrijwilligerswerking.

3.3.1.5 Brede aanpak en verschillende bestuursniveaus

De Vlaamse Regering koos van bij de aanvang voor een brede aanpak, waarbij dienstverlening en ondersteuning vanuit diverse beleidsdomeinen centraal staan. Volgens de actoren ging naast de opvang ook veel aandacht uit naar de uitbouw van sectorale dienstverlening.

De gezamenlijke vertegenwoordiging van de verschillende beleidsdomeinen binnen de Taskforce wordt daarbij als een belangrijk pluspunt beschouwd, omdat dit bijdraagt tot een geïntegreerde en afgestemde aanpak. Op korte termijn werden vanuit de verschillende sectoren specifieke initiatieven genomen, zoals versoepelingen op de private huurmarkt, aanpassingen in het onderwijs en initiatieven rond integratie, participatie en toeleiding naar werk.

Toch geven meerdere lokale besturen en centrumsteden aan dat de aansluiting met de sectorale dienstverlening niet altijd vlot verliep. Vooral centrumsteden benadrukken dat zij in crisissituaties snel en flexibel moeten kunnen handelen, terwijl de sectorale dienstverlening niet altijd dezelfde mate van wendbaarheid vertoonde. Ook werd lokale afstemming niet altijd bereikt. In een crisissituatie is het cruciaal dat alle betrokken niveaus elkaar snel vinden en een directe communicatielijn behouden. In dat verband benadrukken actoren de rol van de regio- en sectorcoördinatoren van VLOT, die instonden voor de verbinding tussen beleid en terrein.

Actoren erkennen daarnaast dat verschillende drempels de sectorale dienstverlening bemoeilijken. Factoren zoals taalbarrières, het tijdelijke statuut, onzeker verblijfsrecht en de complexiteit van het socialezekerheidsstelsel maken integratie, participatie en arbeidsinschakeling moeilijker. Bovendien houden veel ontheemden rekening met een mogelijke terugkeer, wat het streven naar duurzame integratie bemoeilijkt.

Tot slot benadrukken actoren het belang van samenwerking tussen de verschillende bestuursniveaus – lokaal, Vlaams, federaal en Europees. In deze complexe context is het organiseren van samenwerking en afstemming geen eenvoudige opdracht. Volgens de actoren is er echter voldoende overleg en samenwerking gerealiseerd, waardoor de opvangcrisis beheersbaar bleef, mede dankzij de coördinerende rol van de Taskforce.

3.3.2 Concretisering opvangbeleid

3.3.2.1 Vooropstellen van objectieven

De Vlaamse Regering heeft binnen het opvangbeleid verschillende doelstellingen vastgelegd, die nadien periodiek werden bijgestuurd. Op interfederaal niveau werd afgesproken dat Vlaanderen 60% van de ontheemden zou opvangen. Op basis van prognoses (CELEVAL) werd in 2022 een globale doelstelling van 30.000 opvangplaatsen vooropgesteld, zowel publieke als private. Daarnaast werd per lokaal bestuur een indicatief richtcijfer bepaald, gebaseerd op prognoses en bevolkingsaantallen.

Actoren geven aan dat het formuleren van duidelijke doelstellingen een goede werkwijze is. Het creëert een geobjectiveerde basis, biedt duidelijkheid en vormt een referentiepunt voor de realisaties. De richtcijfers werden in de praktijk effectief gebruikt, onder meer door gouverneurs in hun stimulerend en aanklampend beleid. De Vlaamse huisvestingstool leverde bovendien actuele inzichten, wat de transparantie verhoogde en lokale besturen stimuleerde om hun richtcijfers te behalen.

Toch plaatsen actoren kanttekeningen bij deze richtcijfers. Hoewel ze een objectieve basis vormen, is verdere verfijning nodig, bijvoorbeeld op basis van personeelscapaciteit en gemeentegrootte. Kleinere besturen beschikken vaak over minder middelen, wat de realisatie van hun doelstellingen bemoeilijkt.

Globaal genomen werd het streefdoel om 60% van de ontheemden in Vlaanderen op te vangen gerealiseerd, met beperkte schommelingen (tussen 58% en 60%). Ook de doelstelling van 30.000 opvangplaatsen werd gehaald. Nadien werd het kwantitatieve doel bijgesteld, aangezien de doorstroom toenam en de instroom

beheersbaarder werd. Actoren concluderen dat het opvangbeleid succesvol was: ontheemden met opvangnood konden steeds ondergebracht worden, mede dankzij tijdige bijsturing door de Vlaamse Regering.

Zij benadrukken dat deze resultaten enkel mogelijk waren door de grote inzet van lokale besturen. Ongeveer 80% van de lokale besturen realiseerde publieke opvangplaatsen. Binnen een vrijwillig systeem wordt dit als een belangrijke prestatie beschouwd, waarbij vertrouwen, partnerschap en lokale autonomie cruciaal bleken.

Daarnaast werd de samenwerking met federale diensten opgevolgd. In de begin- en consolidatiefase vond structureel overleg plaats (o.a. via Cofeco). Het wegvallen van dit overlegorgaan werd later als een gemis ervaren. Hierdoor verminderde de coördinatie en vooral de informatie-uitwisseling van relevante data. Centrumsteden signaleren bovendien dat de doorstroom vanuit federale diensten niet altijd afgestemd was op lokale noden en dat het aandeel ontheemden met opvangnood mogelijk onderschat wordt.

3.3.2.2 Diverse opvangcategorieën

Het opvangbeleid steunt op verschillende opvangvormen en -categorieën. Volgens de actoren was de particuliere opvang bij gastgezinnen in de beginfase noodzakelijk om de eerste instroom op te vangen. Tegelijk bood dit lokale besturen de tijd om publieke opvangcapaciteit op te bouwen.

Voor de meeste lokale besturen bleek private opvang echter geen duurzame oplossing. Ook de Vlaamse Regering koos er bewust voor om gastgezinnen niet als structurele opvangvorm te subsidiëren. Van bij de start werd ingezet op de uitbouw van publieke opvangcapaciteit. Actoren onderschrijven deze keuze en ondersteunen in het bijzonder de focus op opvangplaatsen in categorie I, omwille van de kostenefficiëntie voor zowel de lokale besturen als de Vlaamse overheid.

Op korte termijn werden veel opvangplaatsen van categorie I gerealiseerd en opgenomen in de Vlaamse huisvestingstool. Wel wordt opgemerkt dat een aanzienlijk aantal contracten slechts tijdelijk was, vaak voor één jaar, aangezien aanvankelijk een kortdurend conflict werd verwacht. Hierdoor ontbrak het in de beginfase deels aan stabiliteit en duurzaamheid in het aanbod.

Categorie II (hotelkamers en serviceflats) fungeerde in het beleid als buffer om pieken in de instroom op te vangen. Actoren erkennen dat deze categorie snel kan worden opgeschaald via bestaande infrastructuur, maar wijzen er ook op dat deze opvangvorm duur is. De samenwerking met de toeristische sector werd daarbij als eerder beperkt en minder optimaal ervaren. Serviceflats daarentegen werden wel als geschikt beschouwd voor kwetsbare profielen. Globaal bleef het aandeel van categorie II beperkt, mede doordat de instroom stabiliseerde en de capaciteit in categorie I volstond.

Voor categorie III (nooddorpen) werd een apart concept ontwikkeld. Hierbij voorzag de Vlaamse overheid volledige financiering, en was realisatie enkel mogelijk via een gezamenlijke beslissing van de Vlaamse Regering en het betrokken lokaal bestuur. Bij de uitwerking van de nooddorpen werden verschillende modellen gehanteerd, onder meer op vlak van huur versus aankoop, gemeenschappelijke versus individuele voorzieningen en tijdelijke versus langdurige opvang.

Aanvankelijk werd gedacht aan meerdere nooddorpen, maar deze plannen werden later bijgestuurd op basis van kostenramingen en de noden op het terrein. Uiteindelijk werden nooddorpen gerealiseerd in Mechelen, Antwerpen en Gent. Actoren beschouwen deze aanpak als doordacht en adequaat, al erkennen zij dat deze opvangvorm relatief duur is voor de Vlaamse overheid.

In de afbouwperiode (2025–2027) werd de publieke opvangcapaciteit geleidelijk verminderd. Dit leidde tot een beperkter aanbod aan opvangplaatsen. Actoren erkennen dat grootschalige publieke opvang niet duurzaam op lange termijn kan worden aangehouden. Tegelijk benadrukken zij het belang van een beperkte restcapaciteit om nieuwkomers met opvangnood onderdak te blijven bieden zolang het statuut van tijdelijke bescherming van kracht is. Daarom wordt de keuze ondersteund om tot maart 2027 één opvanglocatie te behouden en te werken met een gericht in- en doorstroomsysteem.

3.3.2.3 Personele en logistieke ondersteuning

Volgens de actoren heeft de Vlaamse overheid aanzienlijke inspanningen geleverd om de lokale uitvoering van het opvangbeleid te ondersteunen. Naast financiële middelen werden vormingen en communicatiemomenten georganiseerd, praktische tools ontwikkeld en een Vlaams ondersteuningsteam (VLOT) opgericht om de lokale besturen bij te staan.

In de beginfase lag de nadruk sterk op communicatie en opleiding. Er werden verschillende webinars georganiseerd voor onder meer algemeen directeurs, burgemeesters en maatschappelijke organisaties. Daarnaast werden gerichte vormingssessies voorzien voor praktijkwerkers, zoals gemeentelijke coördinatoren. Ook het subsidiekader werd herhaaldelijk toegelicht, zowel bij de start als bij latere aanpassingen.

Actoren geven aan dat het subsidiestelsel voor sommige kleinere lokale besturen niet altijd even duidelijk was, bijvoorbeeld wat betreft de toepassing van categorieën en subsidieregels. De VLOT-flitsen – regelmatige digitale updates – werden daarentegen sterk gewaardeerd. Deze communicatie werd wekelijks of tweewekelijks verspreid en bood volgens de actoren praktische, beknopte en duidelijke informatie.

Daarnaast werd de Vlaamse huisvestingstool op korte termijn ontwikkeld en ter beschikking gesteld van alle lokale besturen. Via deze tool konden zij hun opvangcapaciteit registreren, beheren en laten subsidiëren. De tool maakte het mogelijk om de uitvoering van het beleid te visualiseren, op te volgen en te evalueren.

Tegelijk signaleren actoren enkele knelpunten in de werking van de tool, vooral tijdens de opstartfase. Zo waren er problemen met dubbele registratie en overlap met federale systemen (bijvoorbeeld met betrekking tot gastgezinnen). Deze problemen werden pas in de tweede helft van 2022 opgelost. Daarnaast hadden kleinere lokale besturen soms moeite met de technische werking van de tool.

Verder geven actoren aan dat de tool nog beter zou functioneren indien ook het traject van ontheemden na het verlaten van de publieke opvang zou kunnen worden opgevolgd. Dit bleek echter niet mogelijk door privacywetgeving en de beperkingen van de huidige gegevensuitwisseling tussen bestuursniveaus. Ook verhuisbewegingen en rechtstreekse vestigingen via netwerken van de Oekraïense gemeenschap konden daardoor moeilijk in kaart worden gebracht.

Actoren benadrukken het belang van betrouwbare en volledige data. Goede afspraken over gegevenskwaliteit en -uitwisseling tussen de verschillende bestuursniveaus zijn volgens hen essentieel voor een doeltreffend opvangbeleid.

Het Vlaams ondersteuningsteam (VLOT) wordt door de actoren als een cruciale schakel beschouwd. VLOT speelde een belangrijke rol in de ondersteuning van lokale besturen en fungeerde als brug tussen beleid en uitvoering, in nauwe samenwerking met de provinciegouverneurs. Lokale besturen waarderen vooral de bereikbaarheid en de directe communicatie met VLOT. In het bijzonder wordt de ondersteuning bij toeleiding en herhuisvesting van ontheemden als zeer waardevol ervaren.

Tot slot geven lokale besturen en centrumsteden aan dat er nood is aan bijkomende ondersteuning bij de opvang en begeleiding van kwetsbare profielen. Zij beschikken vaak niet over de nodige expertise en infrastructuur. Vooral in en na de afbouwfase wordt dit een belangrijke uitdaging. Centrumsteden benadrukken hierbij het belang van interbestuurlijke solidariteit.

3.3.3 Bijsturing op basis van evaluaties en noden

Van bij de start legde de Vlaamse Regering een sterke nadruk op monitoring en opvolging van het beleid, onder meer om het tijdig te kunnen bijsturen in functie van de noden op het terrein. Om voldoende input te verzamelen, werden verschillende overlegstructuren opgezet en kreeg de Taskforce de opdracht om voorstellen uit te werken voor nieuwe beleidsinitiatieven.

Actoren geven aan dat de Vlaamse Regering adequaat en doeltreffend heeft ingespeeld op de vragen en noden van de lokale besturen. Op geregelde tijdstippen – onder meer medio 2022 en begin 2023 – werden evaluatiemomenten georganiseerd waarbij alle betrokken partijen werden gehoord. Deze evaluaties leidden tot diverse rapporten en adviezen die gebruikt werden om het beleidskader verder uit te werken en te optimaliseren. Zo verwijzen actoren bijvoorbeeld naar de uitbreiding van incentives voor grotere opvangsites met meer dan 50 plaatsen. Ook de beleidsdoelstellingen werden aangepast op basis van feedback vanuit het terrein, zoals het bijsturen van de doelstelling van 30.000 opvangplaatsen. Deze open houding, met aandacht voor input van de betrokken actoren, wordt algemeen als positief ervaren.

In de beginfase lag, mede door de grote instroom, het accent in eerste instantie op het realiseren van voldoende opvangcapaciteit en op de verschuiving van private opvang naar publieke opvang. In de consolidatiefase werd het bestaande beleidskader telkens verlengd naarmate het statuut jaarlijks werd verlengd, aangevuld met technische optimalisaties die vaak door de lokale besturen werden aangebracht.

Volgens de actoren heeft de Vlaamse Regering telkens tijdig en gepast gehandeld. Wanneer de instroom beheersbaar werd, de doorstroom vanuit de publieke opvang op gang kwam en er geen acute crisissituatie meer was, werd het minder wenselijk geacht om een groot aanbod aan publieke opvangplaatsen te blijven ondersteunen. Actoren benadrukken dat het aanhouden van publieke opvangcapaciteit geen doel op zich is. Ook lokale besturen speelden hierop in en bouwden in de consolidatiefase in verschillende gevallen hun opvangcapaciteit autonoom af.

De actoren onderschrijven de beslissing van de Vlaamse Regering om vanaf 2025 een geleidelijke afbouw van de publieke opvangcapaciteit mogelijk te maken. Zij merken daarbij op dat lokale besturen de afbouw niet noodzakelijk lineair uitvoeren richting maart 2026, al benadrukken zij dat dit het gevolg is van lokale keuzes.

In de afbouwperiode wordt de begeleiding van tijdelijk ontheemden steeds meer geïntegreerd in de reguliere sectorale dienstverlening. Volgens de actoren is deze integratie essentieel om te komen tot duurzame participatie en integratie.

De Taskforce wijst er tot slot op dat zowel de organisatorische structuren als de personeelsinzet voortdurend werden aangepast in functie van de noden op het terrein. Zo werden onder meer de inzet van projectleiders bij de gouverneurs en de personeelscapaciteit van VLOT vanaf 2025 afgebouwd. Ook deze aanpassingen zijn telkens ingegeven door de concrete behoeften en praktische overwegingen.

3.4 LEERPUNTEN BELEIDSVELDEN

Al van bij de start koos de Vlaamse Regering voor een opvangmodel waarbij de opvang van ontheemden meteen werd gekoppeld aan dienstverlening vanuit de gewest- en gemeenschapsbevoegdheden. Daarnaast werden verschillende bijkomende sectorale maatregelen genomen. De betrokken administraties stonden in voor de verdere uitwerking en opvolging binnen hun beleidsdomein. Aan deze administraties werd gevraagd om hun belangrijkste leerpunten uit dit traject te formuleren. Deze bijdragen worden hieronder ongewijzigd weergegeven.

3.4.1 Beleidsveld Wonen

Buffer

Wanneer een grote toestroom van ontheemden in Vlaanderen terechtkomt, is het moeilijk om dit rechtstreeks op te vangen op de reguliere woonmarkt. Een instroom van enkele tienduizend ontheemden op korte termijn op de woonmarkt opvangen zou in de eerste plaats schokken of overdruk teweegbrengen. In het bijzonder op de private huurmarkt in de steden kan dit leiden tot buitensporige huurprijzen, verhuur van kwalitatief inferieure woningen en misbruik zoals huisjesmelkerij. In normale omstandigheden kampt de private huurmarkt al met een overvraag en een tekort aan betaalbare kwalitatieve woningen. Bijkomende druk moet dan ook worden vermeden en bij massale instroom is het aangewezen de woonmarkt (tijdelijk) te ontzien. Dit kan door te opteren voor alternatieve opvangvormen in eerste instantie buiten de reguliere woonmarkt om. Opvangplekken, het zij via extra plekken bij particuliere gastgezinnen, het zij via infrastructuur aangeboden door maatschappelijke organisaties) fungeren dan als buffer en zorgen er vervolgens voor dat de doorstroom en overgang naar de reguliere woonmarkt geleidelijk tot stand komt. De reguliere woonmarkt vervult dan in tweede orde zijn rol en als de doorstroom geleidelijk verloopt is absorptie van grote groepen nieuwkomers op de woonmarkt normaliter geen probleem.

Beschermende maatregelen

Overeenkomstig hun statuut kunnen de ontheemden zich naar keuze vrij vestigen en kunnen zij zich (althans in theorie) rechtstreeks wenden tot de private huurmarkt. Mede daarom is het aangewezen maatregelen te nemen die aangepast zijn aan hun specifieke situatie en die hen een zekere bescherming bieden. Vanuit het beleidsveld wonen werden twee extra maatregelen voor het huren van een private huurwoning vooropgesteld: (1) een tijdelijk afwijkend regime voor de contractduur en de opzegmodaliteiten en (2) een versoepeld woningkwaliteitsregime. Met deze laatste maatregel wordt een ruimer aanbod aan huurwoningen voor de ontheemden beoogd. Hierbij worden beperkte afwijkingen van de minimale woningkwaliteitsnormen tijdelijk getolereerd (zonder aan de veiligheid of gezondheid van de bewoners te raken). Deze maatregelen zijn bedoeld om in een crisissituatie aan de toegenomen vraag het hoofd te bieden en de maatregelen zijn hieraan in principe gekoppeld. Tegelijk is het dan noodzakelijk de terugkeer naar de reguliere regimes te bewerkstelligen wanneer de omstandigheden dit toelaten. Het langlopend aanhouden van het versoepelde woningkwaliteitsregime is niet wenselijk omdat het de bewoning van kwalitatief inferieure woningen betreft, terwijl de reguliere woningkwaliteitsnormering al uitgaat van een minimaal normniveau. Ook het regime van de afwijkende huurmodaliteiten kan op langere termijn resulteren in ongunstige effecten voor de ontheemden. Verhuurders zijn minder geneigd te verhuren wanneer versoepelde contract- en opzegmodaliteiten kunnen worden ingeroepen. Vanuit het beleidsveld wonen

wordt als stelregel vooropgesteld de maatregelen met afwijkende regimes in de tijd kort aan te houden. Dit vormt een aandachtspunt in de aanpak van toekomstige (opvang)crises.

Gespreide doorstroom

Het beschikken over een contingent aan publieke opvangplekken laat toe de crisis het hoofd te bieden. De ontheemden kunnen worden opgevangen en overbelasting van de woonmarkt wordt vermeden. De keuze om de publieke opvangplekken in Vlaanderen over alle gemeenten te spreiden is hierbij een waardevol principe gebleken. Op die manier worden niet enkel gelijkmatige inspanningen van de lokale besturen nagestreefd, eveneens wordt de gespreide doorstroom van ontheemden naar de private huurmarkt bewerkstelligd. Lokale besturen begeleiden na opvang in een publieke plek de ontheemde in de zoektocht naar een plek op de woonmarkt. Hierbij wordt in eerste instantie de huurmarkt binnen de eigen gemeente verkend. Het principe van de spreiding van de publieke plekken heeft ertoe bijgedragen dat ontheemden huisvestingsplekken hebben gevonden over heel Vlaanderen. Op zijn beurt heeft dit de druk op de centrumsteden verlicht, met uitzondering van Antwerpen die mede via de eigen Oekraïense gemeenschap een blijvende aantrekkingspool is voor nieuwkomers. Lokale besturen vragen wel aandacht voor ruimere ondersteuning en begeleiding bij de doorstroom van ontheemden naar de woonmarkt. Daar waar voldoende (financiële) ondersteuning werd geboden om lokaal publieke plekken te realiseren, ontbrak in het sluitstuk van het opvangbeleid afdoende (financiële) stimuli om de doorstroom van de ontheemden te verzekeren. Bij een mogelijk volgende opvangcrisis vormt dit een extra aandachtspunt in de aanpak.

3.4.2 Beleidsveld Integratie en Inburgering

De sectorale ondersteuning van tijdelijk beschermden uit Oekraïne vormde voor Vlaanderen een uitzonderlijke maar leerrijke crisisaanpak. De invoering van het statuut tijdelijke bescherming maakte het mogelijk om snel bescherming en rechten toe te kennen zonder het reguliere asielsysteem te overbelasten. Tegelijk stelde de plotse instroom de agentschappen Integratie en Inburgering voor organisatorische uitdagingen. Uit deze periode kunnen duidelijke lessen en aanbevelingen worden getrokken.

Een eerste belangrijke les is dat een apart, snel inzetbaar crisisaanbod effectief is om de reguliere werking te vrijwaren. Het specifiek ingerichte voortraject inburgering, met collectieve online infosessies in eigen taal, individuele intake en gerichte begeleiding en toeleiding (NT2), maakte een snelle en laagdrempelige instap mogelijk. Door essentiële informatie aan te bieden over wonen, werk, verblijf en gezinsleven kregen tijdelijk beschermden onmiddellijk de nodige handvaten om hun zelfredzaamheid te vergroten. Tegelijk werd de reguliere werking niet overbelast en kon via een warme overdracht een overgang naar het standaard inburgeringstraject worden gerealiseerd. Deze aanpak toont aan dat een crisisaanbod best nauw aansluit bij de reguliere werking, zodat afbouw van het aanbod én inburgering van de ontheemden vlot kunnen verlopen.

Wat NT2 betreft, bleek snelle toeleiding cruciaal en sterk gewaardeerd door lokale besturen. Hoewel specifieke welkomstmodules in de beginfase nuttig waren, is het duurzamer om – waar capaciteit dit toelaat – in te zetten op uitbreiding van het reguliere NT2-aanbod. Dit bevordert een laagdrempelige en structurele doorstroom naar vervolgaanbod. Een krachtige regierol door de agentschappen blijft daarbij essentieel om vraag en aanbod op elkaar af te stemmen.

Op het vlak van sociaal tolken en vertalen werd duidelijk hoe belangrijk flexibiliteit en schaalbaarheid zijn in crisissituaties. De combinatie van gecertificeerde tolken, snel opgeleide crisistolken en inzet van bestaand aanbod sociaal tolken en vertalers Russisch maakte snelle ondersteuning mogelijk. Het tijdelijk gratis

aanbieden van deze dienstverlening verlaagde drempels aanzienlijk. Digitale hulpmiddelen en meertalige informatiekanalen bleken vooral in de beginfase waardevol. Voor de toekomst geeft het Agentschap Integratie en Inburgering aan dat het aangewezen is om blijvend te investeren in een wendbaar tolkensysteem met ruimte voor vrijwilligers en snel opgeleide tolken, gekoppeld aan heldere communicatie over de motivering en tijdelijke aard van doelgroepgerichte maatregelen.

Het integratiewerk en de inzet van sectorcoördinatoren binnen het VLOT-team versterkten de ondersteuning van lokale besturen aanzienlijk. De nabijheid, kennis van de sociale kaart en oplossingsgerichte aanpak werden sterk gewaardeerd. Door expertise te bundelen en signalen door te geven aan de Vlaamse taskforce Oekraïne werd niet alleen operationele ondersteuning geboden, maar ook structurele beleidsinput geleverd. Dit onderstreept het belang van een structurele samenwerking tussen lokale en Vlaamse actoren, ook buiten crisissituaties.

De dienst Vreemdelingenrecht en Internationaal Familierecht speelde vanaf het begin een sleutelrol in het duiden van het uitzonderlijke verblijfsstatuut en de eraan gekoppelde rechten. De snelle ontsluiting van juridische expertise via webinars, helpdesk en een voortdurend geactualiseerd online dossier 'Oekraïne' op de website vreemdelingenrecht.be had een grote meerwaarde voor lokale besturen en professionals. Een belangrijke les is dat juridische expertise best maximaal geïntegreerd blijft in de reguliere werking, met mogelijkheid tot tijdelijke capaciteitsuitbreiding en specialisatie bij uitzonderlijke statuten of beleidsmaatregelen.

Tot slot blijkt het belang van sterke coördinatie en beleidsafstemming. Actieve deelname van vertegenwoordigers van het beleidsdomein aan de Vlaamse Taskforce en beleidswerkgroepen zorgde voor consistente communicatie, vertegenwoordiging van expertise en efficiënte informatiedoorstroming tussen beleid en uitvoering. Dit was cruciaal om kwalitatieve dienstverlening te garanderen.

Samenvattend toont deze crisisaanpak aan dat wendbaarheid en structurele verankering hand in hand moeten gaan. Een aanpak – waarbij snel kan worden opgeschaald via een tijdelijk, modulair crisisaanbod dat nauw aansluit bij de reguliere werking – biedt de meeste garanties op een efficiëntie, duurzame en kwaliteitsvolle dienstverlening.

3.4.3 Beleidsveld Werk

Snelheid van handelen is een belangrijk gegeven van bij de start. Op korte termijn de betrokken domeinen rond de tafel brengen in een Vlaamse taskforce, initiatieven zien groeien en heel snel kunnen bijsturen zijn essentiële elementen in de aanpak van een crisis. Uit de ervaringen met #SamenSterkvoorOekraïne heeft VDAB verder geleerd dat flexibele opschaling en crisisrespons cruciaal zijn. Ook binnen in de verschillende domeinen is het aan te raden om een gelijkaardige structuur op te zetten om snel te kunnen schakelen. VDAB heeft hier gekozen voor een interne taskforce met vertegenwoordigers uit verschillende provincies. Verschillen in regionale aanpak boden waardevolle inzichten maar maakten ook duidelijk dat onze dienstverlening naar steden en gemeenten toe niet overal even vlekkeloos verlopen is.

Bij de aanpak van een crisis zijn een duidelijke strategie en visie essentieel. Centrale coördinatie en een uniforme aanpak over alle sectoren zijn cruciaal voor een degelijk resultaat. Gespecialiseerde rapportering en gebruik van data en rapporten helpen ons in de monitoring om evoluties te volgen en de werking binnen de verschillende domeinen/sectoren te kunnen bijsturen waar nodig.

Onze doelgroep, de tijdelijk ontheemden, had aanvankelijk extra ondersteuning nodig, boven op de dienstverlening die VDAB biedt aan anderstaligen. VDAB werkt nauw samen met werkgevers om hen te sensibiliseren en te ondersteunen bij het aannemen van anderstaligen. Daarnaast omvat ons stakeholder landschap een breed scala aan interne en externe partners, zoals lokale besturen/OCMW's, de AgII (Agentschappen Integratie en Inburgering - Vlaams en stedelijk voor Antwerpen en Gent), Onderwijs, sectororganisaties … We hebben die allemaal nodig, vanuit hun eigen bevoegdheid, om onze rol te kunnen spelen in het onboarden van de tijdelijk ontheemden. Ook met menig andere organisatie zoals VLOT, TRAVI, … had VDAB een goede samenwerking om gezamenlijk duurzame oplossingen te vinden voor werkzoekende ontheemden. Vanaf de zomer van 2024 heeft VDAB ervoor gekozen om de dienstverlening voor Oekraïners in te kantelen in de reguliere werking. Zo krijgen tijdelijk ontheemden nu hetzelfde aanbod als andere anderstalige klanten/derdelanders, weliswaar met bepaalde specifieke accenten.

VDAB is ook bij de buren gaan gluren over hoe bijvoorbeeld de Nederlandse NARIC omgaat met diploma's van Oekraïense hoger opgeleiden. Mogelijks moet worden nagegaan of er geen opties bestaan om bepaalde - zij het tijdelijke - aanpassingen te doen om de wachttijden niet voor iedereen te laten oplopen. Ook uitwisselingsmomenten met vertegenwoordigers van andere PES'sen brachten nieuwe inzichten over elkaars manier van onthalen en begeleiden van deze klanten.

Omdat de kennis van het Nederlands in Vlaanderen een belangrijke rol speelt bij het vinden van duurzaam werk (op niveau), heeft VDAB het domein Onderwijs nodig om voldoende (modulaire) NT2-pakketten ter beschikking te stellen voor klanten die vanuit een crisissituatie in Vlaanderen aankomen.

Ondanks het feit dat er zeker nog ruimte is voor verbetering, is Vlaanderen er toch in geslaagd om met de inbreng van de betrokken domeinen op korte termijn een onthaal strategie uit te bouwen.

3.4.4 Beleidsveld Onderwijs

Op vlak van onderwijs was de implementatie van de extra maatregelen niet evident. Er zijn doorheen de verschillende schooljaren (startend in 2022-2023) op regelmatige basis bijsturingen noodzakelijk geweest, dit om te kunnen blijvend inspelen op de noden die een verhoogde instroom van een groep anderstalige leerlingen teweegbrengt in het onderwijs. De knelpunten spreiden zich over het kleuter-, leerplicht- en volwassenonderwijs.

Het grootste probleem dat zich doorheen de verschillende schooljaren presenteerde, is het capaciteitstekort in het onthaaljaar. Dit probleem is het meest persistent in de grootstedelijke regio's. Hoewel de instroom van Oekraïense leerlingen dit probleem scherp heeft gesteld en uitvergroot, was dit vóór de Oekraïnecrisis al een gekend probleem. De instroom van anderstalige nieuwkomers gebeurt tijdens het schooljaar, waardoor scholen op voorhand moeilijk kunnen inschatten hoeveel infrastructuur of personeel nodig zal zijn om de leerlingen in klassen in te delen. Een plotse piek in leerlingenaantal vereist een snel en correct antwoord van de scholen, dat zij niet altijd kunnen geven omwille van een lerarentekort en een tekort aan lokalen. Het beleidsdomein nam reeds heel wat maatregelen om deze wachtlijsten in te perken. De praktijk toonde zich bijzonder sterk en soepel, en speelde in op de veranderende noden. Toch kon niet worden vermeden dat er zich bijvoorbeeld in Antwerpen meer dan 100 jongeren op een wachtlijst voor het onthaaljaar bevonden. De creatie van extra capaciteit lijkt vooral aangewezen in de scholen die vandaag nog geen OKAN aanbieden. Het zijn de besturen van deze scholen die hierover beslissen. Het beleidsdomein Onderwijs en naburige scholen hebben echter geen tools in handen om deze schoolbesturen aan te sporen om initiatief te nemen.

Lokale besturen signaleerden een knelpunt rond kleuterparticipatie. Waar in het leerplichtonderwijs een grote participatiedrang bij Oekraïense ouders wordt vastgesteld, leek dit voor het kleuteronderwijs veel minder het geval. Het concept van kleuteronderwijs is minder tot niet gekend in Oekraïne, waardoor ouders veel minder snel geneigd zijn hun kinderen naar de kleuterschool te sturen. Het beleidsdomein Onderwijs onderneemt initiatieven om sensibiliserend te werken naar scholen toe. Ook het Agentschap Integratie en Inburgering speelt een rol in de toeleiding van kleuters naar kleuteronderwijs. Dit agentschap heeft als taak minderjarige anderstalige nieuwkomers toe te leiden naar school, zo ook de kleuters. Tegelijk moet op basis van data worden gesteld dat de doorstroom van Oekraïense kleuters naar de kleuterklas allicht niet zo problematisch is. In Vlaanderen is zo'n 37% van de kinderen in het basisonderwijs (kleuter- en lagere school) ingeschreven in het kleuteronderwijs. Hetzelfde geldt voor Oekraïense kinderen in het Vlaamse kleuteronderwijs ten opzichte van Oekraïense kinderen in het basisonderwijs. Ervan uitgaand dat de populatie Oekraïense kinderen in Vlaanderen over de leeftijdsgroepen min of meer dezelfde verdeling volgt als de volledige groep kinderen in Vlaanderen, lijkt de kleuterparticipatie bij tijdelijk ontheemden dus niet te verschillen met de algemene kleuterparticipatie van alle kleuters in Vlaanderen. Dit laatste lijken ook de cijfers van Statistiek Vlaanderen alvast te bevestigen.

3.4.5 Beleidsveld Welzijn

Psychosociale ondersteuning

Oorlog en het thuisland ontvluchten heeft een impact op het mentale welzijn van een persoon. Het aanbod 'persoonlijke en psychische problemen' van CAW speelt hierop in, en waarbij extra aandacht gaat naar onder meer het omgaan met (beelden van) oorlogsgeweld en de mogelijke traumaverwerking en het slachtofferschap dat daarmee gepaard kan gaan. Het meemaken van stressvolle gebeurtenissen zoals oorlog en geweld vergroot immers de kans op het ontwikkelen van mentale gezondheidsproblemen. Niet enkel tijdens de vlucht van de oorlog maar ook bij aankomst in Vlaanderen wacht de vluchteling een nieuwe stressvolle periode bij het verblijf in de nieuwe setting en het verlies van netwerken. Het aanbod heeft onder meer tot doel het voorkomen van escalatie van problemen. Naast individuele eerstelijnshulpverlening is het belangrijk om aan te stippen dat ook ingezet wordt op groepssamenkomsten waarbij bijvoorbeeld gebruik gemaakt wordt van het psycho-educatief aanbod Mindspring voor vluchtelingen. Deze methodiek heeft tot doel het vergroten van de veerkracht en zo de deelnemers in staat te stellen hun toekomst in eigen handen te nemen.

Uit de voorgaande projecten wordt het aanbod door de doelgroep gevonden. Vooral vragen rond psychologische hulp, zowel voor volwassenen als kinderen komt naar boven. Vooral bij gezinnen, jongeren en alleenstaanden wordt er een hoge nood aan mentale hulp vastgesteld. Tegelijk heersen er binnen de Oekraïense gemeenschap nog veel taboes rond geestelijke gezondheidszorg. Vertrouwen opbouwen, uitleg geven over het beroepsgeheim en cultuursensitief werken zijn essentieel om deze drempels te verlagen. Hierbij spelen omgaan met taboes, verwachtingen en communicatie ook een belangrijke rol. Veel CAW's ervaren dan ook dat werken met Oekraïens sprekende hulpverleners een enorme meerwaarde vormt voor de hulpverlening. Dit zorgt er enerzijds voor dat er geen tolken nodig zijn en anderzijds zorgt dit voor een groter vertrouwen binnen de doelgroep. Er zijn echter te weinig Oekraïens sprekende professionals binnen de gespecialiseerde hulpverlening, met name een tekort aan psychologen en geschikte tolken. Dit bemoeilijkt de doorverwijzing naar de juiste diensten, wat ervoor zorgt dat interculturele eerstelijnshulpverleners overbelast geraken.

Daarnaast zijn doorverwijzingen naar de psychiatrie vrijwel onmogelijk vanwege de taalbarrières. Er wordt dus gepleit voor een betere samenwerking met en hogere capaciteit bij de tweedelijnsdiensten.

Outreachend en brugfigurenwerk

CAW's werken outreachend, proactief en vindplaatsgericht en onderschrijven het belang hiervan. Outreachend werken is cruciaal om de bereikbaarheid van CAW te bevorderen voor Oekraïense vluchtelingen. De focus ligt op vindplaatsgericht werken, waarbij hulpverleners actief aanwezig zijn op locaties zoals opvangcentra, scholen, sociale media en netwerkevenementen. Dankzij de inzet van brugfiguren, samenwerking met Oekraïense verenigingen worden doelgroepen beter bereikt. Het vertrouwen van de doelgroep groeit via samenwerking met vzw's en lokale netwerken. Verder zijn bepaalde brugfiguren zoals tolken en ervaringsdeskundigen onmisbaar voor een sterke hulpverlening.

Verblijfsstatuut en toekomstoriëntatie

De tijdelijke aard van het ontheemdenstatuut veroorzaakt veel stress bij cliënten. Velen maken zich zorgen over hun toekomst in België en zoeken begeleiding om hun leven zelfstandig uit te bouwen. Er is een duidelijke nood aan heldere communicatie over de mogelijke verblijfsopties. Dit is lastig aangezien de hulpverleners hier niet altijd een antwoord op kunnen bieden en zij dus zelf ook met onzekerheden kampen. Anders dan in de voorgaande projectjaren zijn er nu steeds meer cliënten die een leven willen uitbouwen in België en hun verblijf dus niet meer als 'tijdelijk' ervaren. Dit zorgt er natuurlijk voor dat vluchttelingen met heel veel vragen zitten over de toekomst. Zo worden er onder andere meer vragen gesteld over studiekeuzes en job mogelijkheden.

Huisvesting

Het tekort aan betaalbare woningen, de afbouw van opvangplaatsen en moeilijkheden met domiciliëring maken huisvesting een acuut probleem. De moeilijkheden op vlak van domiciliëring zorgen er ook voor dat de toegang tot sociale rechten beperkt wordt. Het tekort aan betaalbare huurwoningen bestaat in alle regio's. Het sluiten van nooddorpen en opvangcentra zorgen ervoor dat er een aanzienlijke groep vluchtelingen zeer kwetsbaar wordt. Het tekort aan betaalbare woningen zorgt niet alleen voor praktische zorgen, maar belemmert dus ook de toegang tot sociale rechten. Lokale initiatieven zoals wooncafés proberen hierop in te spelen en mensen voldoende te informeren. Er is echter nood aan structurele oplossingen waarbij mensen worden toegeleid naar een woning en hierbij voldoende woonbegeleiding krijgen.

Complexe hulpvragen

Waar de eerste projectjaren vooral draaiden om administratie en basisvoorzieningen, verschuiven de hulpvragen nu steeds meer naar mentale gezondheid, wonen, studiekeuzes en gezinshereniging. Daarbij komen ook problematieken zoals verslavingsproblematiek en intrafamiliaal geweld steeds meer aan bod. Tegelijk blijft een deel van de doelgroep moeilijk bereikbaar, zeker sinds veel mensen niet langer in een collectieve opvang verblijven. Ook de wachtlijsten naar tweedelijnszorg of derdelijn maken het moeilijk om door te verwijzen. Wat ervoor zorgt dat er dikwijls lange begeleidingstrajecten worden opgestart binnen CAW. Dit heeft als gevolg dat de CAW-hulpverleners een enorm hoge werkdruk ervaren en er wachttijden ontstaan voor cliënten.

3.4.6 Beleidsveld Opvangcapaciteit

Op basis van de analyse van het beleid, de gerealiseerde opvang, de kosten, de bevraging van de betrokken actoren en lokale besturen kunnen volgende eerste elementen van 'lessons learned' worden afgeleid:

- De drie opvangcategorieën hadden elk een eigen functie.
- Het opvangmodel maakte het mogelijk om de opvang van tijdelijk ontheemden beheersbaar te organiseren, in lijn met het engagement om 60% van de instroom in Vlaanderen op te vangen.
- De online bevraging en de interactieve sessies tonen aan dat de subsidies essentieel waren voor lokale besturen die publieke opvang organiseerden. De subsidiëring wordt over het algemeen als voldoende, doeltreffend en correct ervaren.
- Categorie 1 is de goedkoopste pijler van het opvangmodel. De brede spreiding, de koppeling met lokale integratietrajecten en de relatief lage kostprijs zijn duidelijke sterktes. Tegelijk wijst de evaluatie op risico's. De capaciteit steunt sterk op de vrijwillige inzet van lokale besturen. Daardoor zijn de uitbouw en het behoud van opvangplaatsen maar beperkt afdwingbaar. Deze categorie is dus kwetsbaar wanneer het lokale draagvlak afneemt, er te weinig infrastructuur beschikbaar is of de personeelscapaciteit onder druk staat.
- Categorie 2 kan meerwaarde bieden als tijdelijke en gerichte buffercapaciteit, vooral bij piekmomenten of voor specifieke kwetsbare profielen. Tegelijk toont de evaluatie dat deze categorie, binnen het gehanteerde model op basis van vrijwilligheid, onvoldoende basis biedt voor een stabiel of structureel opvangaanbod. De hogere kostprijs, de afhankelijkheid van vrijwillige medewerking en de gevoeligheid voor marktomstandigheden en seizoensinvloeden beperken de betrouwbaarheid en de schaalbaarheid.
- Categorie 3 toont aan dat nooddorpen een kwalitatieve en beheersbare oplossing kunnen zijn wanneer snel grootschalige opvang nodig is. De kostprijs blijft het belangrijkste aandachtspunt. De inzet van nooddorpen is verantwoord in specifieke omstandigheden, zoals deze crisis, of wanneer bijkomende beleidsdoelstellingen worden nagestreefd. Dat was ook het geval tijdens de Oekraïnecrisis, waarin de beleidsdoelstellingen evolueerden. De mate van aansturing, al dan niet met rechtstreekse betrokkenheid van de Vlaamse overheid, bepaalt mee hoe inzetbaar deze categorie is als beleidsinstrument. Die inzetbaarheid als beleidsinstrument neemt toe naarmate de Vlaamse overheid een sterkere rol wil opnemen in het beheer (cfr. inzet nooddorp Gent voor restcapaciteit opvang).
- De evaluatie maakt ook duidelijk dat niet-gesubsidieerde opvang via gastgezinnen en de private huurmarkt een belangrijke rol speelde in de opvang van de totale instroom. Vooral het initiatief #plekvrij was in de beginfase essentieel om de acute opvangnood op te vangen. Het gaf ook tijd om een gesubsidieerd en duurzamer publiek opvangaanbod uit te bouwen. Deze niet-gesubsidieerde opvang was dus een cruciale overgangsbuffer. Door de beperkte stuurbaarheid kan ze echter niet worden beschouwd als een volwaardig alternatief voor een publiek verankerd opvangaanbod.

De algemene vaststelling is daarom dat een gedifferentieerd opvangmodel aangewezen lijkt, maar bij voorkeur onder duidelijke randvoorwaarden. Categorie 1 vormt de structurele ruggengraat. Daarbij blijft aandacht nodig voor de kwetsbaarheid van vrijwillige lokale inzet. Categorie 2 is alleen geschikt als gerichte en tijdelijke buffercapaciteit. Ze is enkel werkbaar wanneer de overheid de organisatie voldoende stuurt en coördineert, en wanneer de werking niet louter op vrijwilligheid berust. Categorie 3 kan dienen als selectieve aanvulling wanneer centrale en grootschalige opvang beleidsmatig noodzakelijk is.

4 BEKNOPTE VERGELIJKING OPVANGBELEID WALLONIË EN NEDERLAND

4.1 INLEIDING

De instroom van ontheemden verplichtte verschillende EU-lidstaten om een specifiek opvangbeleid uit te werken. Het kader van de geldende EU-richtlijn. Deze richtlijn bood hierbij voldoende ruimte voor eigen accenten en differentiatie.

Vlaanderen koos voor een spreidingsbeleid en een opvangmodel gebaseerd op de autonomie van lokale besturen, waarbij Vlaanderen een stimulerend en ondersteunend centraal kader creëerde. Het is nuttig na te gaan hoe Wallonië en Nederland hun opvangbeleid voor tijdelijk ontheemden uit Oekraïne hebben uitgetekend. Welke uitgangspunten hanteerden zij? Welk model kozen zij, en hoe werd dit concreet ingevuld? Wat waren de resultaten en welke moeilijkheden deden zich voor?

De onderstaande beschrijvingen zijn tot stand gekomen in overleg met de betrokken administraties in Wallonië en Nederland.

4.2 OPVANGBELEID WALLONIË

4.2.1 Kenmerken opvangbeleid

In de beginfase van de opvangcrisis toonden Waalse burgers grote solidariteit door tijdelijk ontheemden uit Oekraïne in hun woningen op te nemen. Deze opvang via gastgezinnen werd aangemoedigd en gecoördineerd door de federale overheid, onder meer via #plekvrij en de Housing tool.

De Waalse strategie was in eerste instantie gericht op het ondersteunen van deze burgeropvang. Dit gebeurde onder meer via een praktische gids, modelovereenkomsten en een charter. Gastgezinnen ontvingen hiervoor geen subsidies. Gemeenten kregen wel financiële ondersteuning, afhankelijk van hun inwonersaantal.

Daarnaast investeerde de Waalse overheid in collectieve opvangcentra, bedoeld voor ontheemden met een opvangnood en voor personen die de opvang bij een gastgezin moesten verlaten.

Voor de realisatie van deze centra kregen de provinciegouverneurs de opdracht om geschikte infrastructuur te identificeren. Met eigenaars van publieke of private gebouwen werden vervolgens overeenkomsten gesloten voor het gebruik als opvanglocatie. Lokale besturen werden telkens vooraf geïnformeerd en geraadpleegd. Geen enkel opvangcentrum werd geopend zonder hun instemming.

Voor de uitbating en begeleiding schakelde de Waalse overheid een externe dienstverlener in (Profirst International), via een overheidsopdracht beheerd door het Fonds du Logement (de Waalse Huisvestingsdienst). Dit fonds stond in voor het financieel en administratief beheer. De dienstverlener kreeg ook de opdracht om de zelfredzaamheid van de ontheemden te bevorderen, onder meer via psychosociale ondersteuning, taalverwerving, en begeleiding naar huisvesting en werk.

De meeste opvangcentra werden door deze dienstverlener beheerd, al richtten enkele OCMW's ook eigen opvangstructuren op.

In totaal werden 53 opvangcentra ondersteund, goed voor ongeveer 1.400 opvangplaatsen. Sinds het begin van de crisis werden daar bijna 3.000 ontheemden opgevangen, waarvan meer dan de helft via Fedasil werd doorverwezen. De opvang is er tijdelijk en wordt gekoppeld aan begeleiding naar de woonmarkt.

Daarnaast werden 39 modulaire woonunits geplaatst in 15 gemeenten, goed voor 158 extra opvangplaatsen. Deze units zullen na afloop van de tijdelijke bescherming worden ingezet binnen het sociaal woonbeleid.

Hoewel aanvankelijk ook werd voorzien in noodmaatregelen zoals hotelopvang of het vorderen van infrastructuur, werden deze niet toegepast.

Onderstaand tabel geeft indicatieve cijfers van de voorziene opvang gerelateerde uitgaven in de periode 2022-2024.

	Collectieve opvangcentra	Tijdelijke opvang hotels	Woonunits	Familiale Bijdrage	Overige[1]	Totaal
2022	k€ 2.017,75	k€ 518,00	k€ 6.075,00	k€ 7.906,99	k€ 10.038,00	k€ 26.555,74
2023	k€ 21.570,46	k€ 0,00	k€ 0,00	k€ 11.536,11	k€ 1.543,04	k€ 34.649,61
2024	k€ 30.279,56	k€ 15,00	k€ 0,00	k€ 12.615,12	k€ 2.817,10	k€ 45.726,79

4.2.2 Resultaten en aandachtspunten

Wallonië vangt ongeveer 18% van de tijdelijk beschermden in België op. Het richtcijfer in kader van de afspraken tussen de federale overheid en de gewesten bedraagt voor Wallonië 30%.[2] Er wordt vastgesteld dat door hun recht op vrije vestiging sommige ontheemden de regio na een eerste opvangfase verlaten.

De beschikbare capaciteit in opvangcentra bleef beperkt tot circa 1.400 plaatsen. De belangrijkste uitdaging ligt in de duurzame huisvesting op de reguliere woonmarkt, vooral voor kwetsbare profielen of personen met specifieke zorgnoden.

Vanaf 2025 is Wallonië gestart met de geleidelijke afbouw van de opvangcentra, in lijn met een dalende instroom en opvangbehoefte. Er wordt een restcapaciteit van maximaal 330 plaatsen behouden tot maart 2027.

4.2.3 Vergelijking met Vlaanderen

In tegenstelling tot Vlaanderen steunt het Waalse opvangmodel niet op de lokale autonomie en het vrijwillig initiatief van de lokale besturen. Collectieve opvanginfrastructuur wordt gezocht via de gouverneurs en het lokale bestuur geeft instemming met de effectieve realisatie ervan. Het is de Waalse overheid die naargelang de noden bepaalt wat er vervolgens zal gebeuren met de opvanglocaties. Hiermee streeft de Waalse overheid

[1] Overige kosten voor een totaal van 14.398 k€ in de periode 2022-2024 omvatten consultancy (158 k€), verzekeringen (99 k€, ondersteuning gezondheid en integratie (6.922 k€), bijdrage aan lokale besturen (3.571 k€), ondersteuning gouverneurs (2.760 k€), bijdrage aan Fonds du Logement de Wallonie (1.800 k€), communicatie (3.000 k€).

[2] Op 01 april 2026 bedroeg de reële verdeling van het aantal geregistreerde tijdelijke ontheemden in België 59.7 % in Vlaanderen (richtcijfer 60%), 22,5% in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (richtcijfer 10%) en 18% in Wallonië (richtcijfer 30%),

na om in elke fase van opvang een vast contingent aan opvangplekken te waarborgen. De Waalse overheid heeft ingezet op bestaande infrastructuren te vergelijken met de opvanglocaties in categorie I in Vlaanderen. Dergelijke sites zijn als opvangvorm het meest kostenefficiënt.

Het model is in vergelijking met Vlaanderen meer centralistisch uitgewerkt, terwijl in Vlaanderen in beginsel de lokale besturen zelf beslissen over aanbod en afbouw van opvangplekken, met een globaal fluctuerend aanbod tot gevolg. Enkel in de afbouwfase waarborgt het gezamenlijke nooddorp van de Vlaamse overheid en de stad Gent een verzekerde en vaste opvangcapaciteit.

In Wallonië werd minder ingezet op evenredige spreiding: een (indicatief) richtcijfer per gemeente werd niet vooropgesteld en het aanbod werd geconcentreerd in een vijftigtal sites en gemeenten. De publieke opvanglocaties kwamen in eerste instantie tot stand naargelang de mogelijkheden die op het terrein gedetecteerd en geïnventariseerd werden door de diensten van de gouverneur. De centralistische aanpak met inbreng van de gouverneurs zorgde voor een verdeling van de opvangsites per provincie.

4.3 OPVANGBELEID NEDERLAND

4.3.1 Kenmerken opvangbeleid

Door de toestroom van ontheemden in Nederland heeft de landelijke overheid kort na de aanvang van de oorlog beslist om specifieke bepalingen uit het staatsnoodrecht te activeren. Deze noodprocedure kan slechts tijdelijk en in uitzonderlijke omstandigheden worden toegepast.

Door de toepassing van het staatsnoodrecht werden alle burgemeesters van de Nederlandse gemeenten gelast met de opvang en de organisatie van de zorg van de tijdelijk ontheemden uit Oekraïne. De kosten van deze opdrachten worden verhaald op het Rijk. Deze regeling wijkt af van de reguliere asielprocedure waar de opvang van asielzoekers in beginsel landelijk georganiseerd wordt in opvanglocaties van het centraal orgaan opvang Asielzoekers - COA. De regeling gebaseerd op het staatsnoodrecht werd medio 2023 vervangen door de tijdelijke wet voor opvang ontheemden uit Oekraïne (TWOO). Dezelfde werkwijze werd hierbij aangehouden: de uitvoering van de opdrachten bleef lokaal maar werd voortaan toevertrouwd aan het college van burgemeester en wethouders.

Om de lokale opdrachten uit te voeren werden verder de nodige samenwerkingsverbanden en structuren opgezet, dit zowel regionaal als landelijk. De regionale coördinatie lag in de beginfase bij de (bestaande) veiligheidsregio's. De Nederlandse regering gaf in maart 2022 de opdracht aan de veiligheidsregio's om gezamenlijk een kwantitatief objectief van 50.000 opvangplekken te realiseren. De opgave per veiligheidsregio bedroeg om en bij 2000 plekken. Dit globaal objectief werd in april 2022 verhoogd met 25.000 plekken. Ondanks de grootorde van de opgave slaagden de gemeenten er grotendeels in om de gevraagde aantallen te realiseren, mede door de ruime financiële dagvergoeding per gerealiseerde plek. Naderhand werd niet langer via de veiligheidsregio's gewerkt maar werd een landelijke, globale aanpak ontwikkeld waarbij spreiding over de gemeenten het uitgangspunt bleef.

Landelijk werden de nodige structuren opgezet om de crisis te beheersen. Het Knooppunt Coördinatie Informatie Oekraïne (KCIO) nam de landelijke regie en coördinatie van de interbestuurlijke samenwerking op. Het Landelijk Coördinatiecentrum Vluchtelingen Spreiding (LCVS) ondersteunde de gemeenten in de uitvoering van de lokale opdrachten. Verder stond het LCVS in voor de bovenregionale spreiding en het voorkomen van overbelasting van de lokale opvanginitiatieven.

In Nederland geldt een afdwingbare opvangplicht voor tijdelijk ontheemden uit Oekraïne. Tijdelijk ontheemden kunnen deze plicht voor de rechtbank claimen. De gemeente kan gerechtelijk worden gedwongen om voor een opvangplek te zorgen.

4.3.2 Resultaten en aandachtspunten

In Nederland zijn eind 2025 ongeveer 135.000 tijdelijk ontheemden geregistreerd in de gemeenten. Landelijk ligt het te behalen objectief op 107.000 opvangplekken. Begin '26 bedraagt de opvangcapaciteit in Nederland gerealiseerd door de gemeenten ongeveer 99.000 (slaap)plekken. De overige ontheemden vonden een plek ofwel in de particuliere opvang bij gastgezinnen ofwel hebben zij zelf in onderdak voorzien (deze laatste vormt de kleinste categorie).

Tot en met 2025 bedragen de kosten die hiermee gemoeid zijn geweest 3,148 miljard euro (exploitatie- en transitiekosten).

Het Knooppunt Coördinatie en Informatie Oekraïne (KCIO) beschouwt het beschikbare aanbod aan opvangplekken als onvoldoende en stelt dat het tekort zich laat voelen op het terrein. Er wordt aangehaald dat door de verlaging van 'het normbedrag' het voor de gemeenten minder aantrekkelijk wordt om nog bijkomende opvangplekken te realiseren. Daarnaast werkt de onzekerheid over het navolgend statuut remmend op het aantal extra plaatsen. Bovendien belemmert de specifieke eigenheid van de woonmarkt de doorstroming naar een eigen huisvestingsplek. De blijvende toestroom en de geringe doorstroom noopt dan ook tot het aanhouden (en zelfs verhogen) van het aantal opvangplekken.

Omdat het statuut tijdelijke bescherming van toepassing is, zijn de ontheemden niet verplicht om zich in te burgeren of een taalopleiding te volgen (tijdelijk ontheemden uit Oekraïne vallen niet onder de reguliere inburgeringsprocedures). Wel worden vrijwillige taallessen en integratietrajecten aan de ontheemden aangeboden (met het oog op het bevorderen van de zelfredzaamheid en het faciliteren van de maatschappelijke participatie).

Er wordt benadrukt dat het aandeel werkende tijdelijk ontheemden stelselmatig toeneemt. Eind 2025 bedraagt het aandeel werkenden in de populatie tijdelijk ontheemden met leeftijd tussen 18 en 65 jaar om en bij de 60%[3] waarbij de tijdelijk ontheemden zijn ontheven van de verplichting over een arbeidsvergunning te beschikken). Dit wordt algemeen als een succesfactor bestempeld.

In Nederland ontvangen de tijdelijk ontheemden financiële ondersteuning om in de basisbehoeften te voldoen (voor voeding, kledij en persoonlijke verzorging…). De opvang was voor de tijdelijk ontheemden initieel kosteloos, maar zij dienen momenteel financieel bij te dragen aan de kosten voor hun opvang. De bijdrage voor werkende ontheemden werd stelselmatig verhoogd. Bovendien zijn de gemeenten sinds 2025 verplicht om de bijdrage van ontheemden met inkomsten uit arbeid te innen.

4.3.3 Vergelijking met Vlaanderen

Het Nederlandse model combineert een centralistische aanpak met lokale uitvoering. Er geldt een landelijk kwantitatief objectief aan opvangplekken dat moet worden verdeeld over alle Nederlandse gemeenten. Om de landelijke verdeling van de ontheemden te realiseren, moet elke gemeente opvangplekken oprichten. Volgens de toepasselijke wet zijn de gemeenten verplicht om opvang én begeleiding voor de ontheemden

[3] Eind maart '26l bedraagt de tewerkstellingsgraad in Vlaanderen 67 % van het aantal geregistreerde tijdelijk ontheemden op beroepsleeftijd (18-65 j)

te organiseren maar de middelen, ondersteuning en specifieke structuren worden centraal door het Rijk voorzien.

De globale kwantitatieve doelstelling wordt vertaald naar de regio 's en deze verdelen dit verder onder de gemeenten. De effectieve spreiding is op het terrein afhankelijk van de lokale capaciteit en mogelijkheden. Ontheemden kunnen bij gebrek aan lokale plekken worden doorverwezen naar andere gemeenten in de regio. In Vlaanderen wordt eveneens gewerkt met een kwantitatief globaal en lokaal richtcijfer. Deze zijn echter indicatief en de lokale besturen kregen geen expliciete opgave om aanbod te realiseren.

Het Nederlands opvangmodel is behoorlijk robuust en koppelt centrale middelen en structuren aan de verplichte opgave van elke gemeente om een aanbod aan plekken te creëren. Toch is de kostenefficiëntie een aandachtspunt. Ondanks de hoge graad aan arbeidsparticipatie stromen ontheemden beperkt door naar de reguliere woonmarkt. Dit remt de efficiëntie van het model en noopt tot stelselmatige verhoging van het objectief aan opvangplekken (kostenverhogend effect).

4.4 ANALYSE VAN VLAAMSE OPVANG VAN TIJDELIJK ONTHEEMDEN UIT OEKRAÏNE DOOR DE FEDERALE OVERHEIDSDIENST BELEID EN ONDERSTEUNINGVANGBELEID NEDERLAND

BOSA (de Federale Federale Overheidsdienst Beleid en Ondersteuning) heeft op 10 oktober 2025 een rapport gepubliceerd (https://bosa.belgium.be/nl/publications/spending-review-organisatie-van-de-open-centra-bij-fedasil) waarin wordt nagegaan op welke wijze de Federale Overheid haar werking van de open opvangcentra in België efficiënter, effectiever en robuuster kan maken. Deze spending review moet een toekomstgericht kader bieden voor de hervorming van het organisatiemodel van Fedasil.

Dit rapport analyseert hierbij ook de Vlaamse opvang van tijdelijk ontheemden uit Oekraïne als een relevante best practice binnen het bredere debat over de organisatie van opvangsystemen. Hierbij worden door BOSA ondermeer volgende elementen vooruitgeschoven met betrekking tot de financiering en maatschappelijke begeleiding van het gehanteerde model.

Er wordt aangeduid dat het Vlaamse opvangmodel steunt op een uitgebreid en gedifferentieerd subsidie-instrumentarium, waarbij lokale besturen verschillende vormen van financiële ondersteuning ontvangen per type opvangplaats en middelen voor maatschappelijke begeleiding. Bij de financiële analyse werd gefocust op de Cat I slaapplekken omdat die het best overeen met de generieke collectieve plekken uit het tarificatiemodel van Fedasil. Bij de vergelijking wordt rekening gehouden met het subsidiemodel dat in 2025 van toepassing was, met inbegrip van de eenmalige doorstroomsubsidie, de begeleidingssubsidie en de subsidie voor publieke slaapplekken Cat 1.

Verder wordt vastgesteld dat er openbare slaapplekken werden voorzien door lokale besturen en gefinancierd door subsidies waarvan het bedrag toeneemt bij stijgende capaciteit. Op deze manier werden opvangplaatsen met een grote capaciteit gestimuleerd. Hierdoor zijn grote federale opvangcentra echter kostenefficiënter. De kostprijs van het Vlaams beleid varieert afhankelijk van de capaciteit en het type opvang, maar ligt in de praktijk tussen ongeveer €54 en €73 per persoon per dag. Deze kost ligt gemiddeld hoger dan die van grootschalige Fedasil-centra (50 €/dag), maar moet genuanceerd worden doordat de Vlaamse aanpak een deel van de kosten verschuift naar andere beleidsdomeinen, zoals sociale bijstand via het OCMW (equivalent leefloon) en lokale dienstverlening. Hierdoor ontstaat een meer gedecentraliseerd en

verspreid kostenmodel, waarbij de totale maatschappelijke kost minder geconcentreerd is binnen één federale actor.

De 'lessons learned' op basis van beleidsanalyses door Myria, Unia, FIRM, het steunpunt tot bestrijding van armoede, hogeschool Odisee, Universiteit Antwerpen, Vluchtelingenwerk Vlaanderen en REFUFAM van het onthaal van tijdelijk ontheemden uit Oekraïne, en

Vlaamse taskforce Oekraïne brengen in het rapport bijkomend volgende elementen aan het oppervlak. Centraal staat het belang van flexibiliteit en pragmatisme: het tijdelijk loslaten of aanpassen van bestaande regels maakt een snelle en efficiënte respons mogelijk. Daarnaast is de inzet van lokale autonomie cruciaal, omdat lokale besturen beter in staat zijn om snel in te spelen op concrete noden. Ook het gebruik van bestaande infrastructuur (zoals leegstaande gebouwen) en alternatieve huisvestingsvormen wordt als een sleutel tot succes beschouwd.

Algemeen wordt gesteld dat Vlaanderen een uitgebreid en gestructureerd systeem heeft opgezet, waarbij de samenwerking tussen lokale besturen, de Vlaamse overheid en diverse organisaties heeft geleid tot een effectief opvangnetwerk voor tijdelijk ontheemden uit Oekraïne.

5 BUDGETTAIRE OPVOLGING VAN DE OEKRAÏNE-MAATREGELEN BINNEN DE VLAAMSE OVERHEID

5.1 CONTEXT

Sinds het uitbreken van de Oekraïnecrisis heeft de Vlaamse overheid verschillende maatregelen genomen om de opvang en begeleiding van tijdelijk ontheemden in Vlaanderen te organiseren. Om de uitvoering van deze maatregelen mogelijk te maken, werden ook de nodige budgettaire impulsen voorzien.

Vanaf maart 2022 werd Vlaanderen geconfronteerd met een plotse en aanzienlijke instroom van Oekraïense vluchtelingen. Om snel en adequaat op deze uitzonderlijke situatie te kunnen reageren, werd binnen het Departement Financiën en Begroting een centrale provisie “Noodfonds Oekraïne” ingericht. Deze provisie maakte het mogelijk om middelen flexibel en gericht in te zetten ter ondersteuning van de maatregelen die nodig waren voor de opvang, begeleiding en omkadering van tijdelijk ontheemden.

5.2 BUDGETTAIRE AANPAK EN FINANCIERINGSMECHANISME

Bij de raming van de kostprijs van de maatregelen werd zoveel mogelijk gewerkt volgens het prijs × hoeveelheid-principe (P × Q). Deze methode maakt het mogelijk om de budgettaire impact van maatregelen transparant te onderbouwen en nadien ook nauwgezet op te volgen.

De voorziene kredieten werden bij elke begrotingsopmaak en begrotingsaanpassing bijgesteld in functie van evoluerende parameters, zoals o.a. instroom- en uitstroomcijfers, prijsontwikkelingen en wijzigingen in het aantal dossiers. Op die manier kon de financiering van de maatregelen voortdurend worden afgestemd op de actuele noden op het terrein.

De middelen op de centrale Oekraïneprovisie werden periodiek en gegroepeerd herverdeeld naar de betrokken beleidsdomeinen op voorwaarde dat de betrokken entiteiten hun budgettaire behoefte konden aantonen en indien er een rechtsgrond bestond voor de betreffende uitgaven.

5.3 COÖRDINATIE EN OPVOLGING

De coördinatie van de Oekraïnemaatregelen gebeurde beleidsdomein overschrijdend via de Werkgroep Beleidscoördinatie en Financiën. Deze werkgroep stond in voor de afstemming tussen de verschillende beleidsdomeinen en voor de opvolging van de budgettaire implicaties van de genomen maatregelen.

De financiële opvolging gebeurde zowel centraal door het Departement Financiën en Begroting als binnen de betrokken beleidsdomeinen, die verantwoordelijk waren voor de uitvoering en monitoring van hun sectorale maatregelen. Op die manier werd een geïntegreerde opvolging van zowel de inhoudelijke als de budgettaire aspecten van de maatregelen verzekerd.

5.4 TRANSPARANTIE EN RAPPORTERING

Naast de budgettaire opvolging vooraf werd ook sterk ingezet op transparante rapportering over de uitvoering van de maatregelen. De Taskforce Oekraïne publiceert periodiek uitvoeringsrapporten die publiek beschikbaar zijn.

Deze rapporten bevatten een gedetailleerd overzicht van:

- de voorziene beleidsruimte op de Oekraïneprovisie,
- de herverdelingen naar de betrokken beleidsdomeinen,
- en de effectieve uitvoering van de maatregelen.

Naast de financieel-budgettaire gegevens bevatten de rapporten ook inhoudelijke toelichting bij de verschillende maatregelen, de voortgang ervan doorheen de tijd en de actuele stand van zaken op het terrein. Op die manier wordt een duidelijk beeld gegeven van zowel de gerealiseerde beleidsmaatregelen als de budgettaire impact ervan.

5.5 BUDGETTAIRE IMPACT

De kostprijs van de Oekraïnemaatregelen werd gedurende de volledige periode nauwgezet opgevolgd. De herverdelingen vanuit de Oekraïneprovisie bedroegen:

- 2023: 164,7 miljoen euro VAK en 163,4 miljoen euro VEK
- 2024: 118,6 miljoen euro VAK en 125,3 miljoen euro VEK
- 2025: 100,3 miljoen euro VAK en 102,0 miljoen euro VEK

Voor de jaren 2024 en 2025 wordt in de onderstaande tabel per beleidsdomein een overzicht gegeven van de ramingen en de doorgevoerde herverdelingen.

k euro	**Totaal Herverdeeld in 2023**	
	VAK	**VEK**
BESTUURSZAKEN	511	511
BINNENLANDS BESTUUR	2.284	2.637
DIGITAAL VLAANDEREN	1.925	2.174
FACILITY	6.400	5.401
INTEGRATIE	9.368	9.015
ONDERWIJS	55.612	55.204
OPVANGCAPACITEIT	83.241	82.368
WELZIJN	4.753	6.096
WERK	586	-
TOTAAL	**164.680**	**163.406**

OPEN END BA 2023	**Sector**	**VAK**	**VEK**
Groeipakket	Welzijn	29.382	29.382
Studietoelagen Oekraïense studenten (beleid)	Onderwijs	346	346
Basisonderwijs	Onderwijs	6.634	6.634
Secundair onderwijs	Onderwijs	8.536	8.536
		44.898	**44.898**

k euro	Provisie BO 2024		Provisie BA 2024		Totaal Herverdeeld in 2024		Δ t.o.v. provisie BA 2024	
	VAK	VEK	VAK	VEK	VAK	VEK	VAK	VEK
BESTUURSZAKEN	351	351	351	351	310	310	41	41
BINNENLANDS BESTUUR	2.127	2.127	2.127	2.127	1.753	1.753	374	374
DIGITAAL VLAANDEREN	1.338	1.338	1.338	1.338	1.163	1.163	175	175
FACILITY	209	209	209	209	149	1.464	60	-1.255
INTEGRATIE	15.330	19.405	15.330	19.405	5.467	6.786	9.863	12.619
ONDERWIJS	15.411	15.411	46.200	46.200	45.938	45.949	262	251
OPVANGCAPACITEIT	54.086	65.360	48.336	59.610	50.316	54.491	-1.980	5.119
WELZIJN	3.949	4.355	1.361	1.807	5.299	4.771	-3.938	-2.964
WERK	8.111	8.111	8.070	8.520	8.251	8.656	-181	-136
TOTAAL	**100.912**	**116.668**	**123.321**	**139.568**	**118.646**	**125.343**	**4.675**	**14.225**

OPEN END BA 2024	**Sector**	**VAK**	**VEK**
Groeipakket	Welzijn	30.396	30.396
Studietoelagen Oekraïense studenten (beleid)	Onderwijs	2.544	2.544
Basisonderwijs	Onderwijs	26.591	26.591
Secundair onderwijs	Onderwijs	30.402	30.402
		89.933	**89.933**

k euro	Provisie BO 2025		Provisie BA 2025		Totaal Herverdeeld in 2025		Δ t.o.v. provisie BA 2025	
	VAK	VEK	VAK	VEK	VAK	VEK	VAK	VEK
BESTUURSZAKEN	320	320	320	320	113	113	207	207
BINNENLANDS BESTUUR	1.544	1.544	1.544	1.544	1.257	1.257	286	286
DIGITAAL VLAANDEREN	1.338	1.338	653	653	653	653	-1	-1
FACILITY	102	1.102	104	1.112	106	1.312	-2	-200
INTEGRATIE	18.869	18.869	18.894	18.894	4.446	4.201	14.448	14.693
ONDERWIJS	46.689	46.689	46.689	46.689	47.435	47.383	-745	-693
OPVANGCAPACITEIT	43.128	43.140	41.012	41.350	35.479	35.660	5.533	5.690
WELZIJN	1.495	1.474	1.033	1.105	854	986	179	119
WERK	11.929	12.065	10.541	11.030	9.966	10.456	575	574
TOTAAL	**125.414**	**126.541**	**120.790**	**122.696**	**100.309**	**102.021**	**20.481**	**20.675**

OPEN END BA 2025	**Sector**	**VAK**	**VEK**
Groeipakket	Welzijn	35.778	35.778
Studietoelagen Oekraïense studenten (beleid)	Onderwijs	1.230	1.230
Basisonderwijs	Onderwijs	37.056	37.056
Secundair onderwijs	Onderwijs	40.218	40.218
		114.282	**114.282**

Met betrekking tot de opvangcapaciteit gerelateerde initiatieven werden tot eind 2025 door de Vlaamse Overheid volgende bedragen uitbetaald of geïnd:

Agentschap Binnenlands Bestuur:

- Uitgaven subsidies opvangcapaciteit: 97.325 k€, waarvan:
    - Categorie 1 opvangplaatsen: 31.633 k€, waarvan:
        - 18,4 % Cat 1 opvangplaatsen (OP) met opknapwerken
        - 81,4 % Cat 1 opvangplaatsen (OP) zonder opknapwerken
        - 10.373 Slaapplekken hebben een subsidie ontvange, (stand 1 oktober 2025) , waarvan:
            - 59 % OP < 15 Slaapplekken

        - 18,7 % OP 15 – 50 Slaapplekken
        - P; 22,3 % OP ≥ 50 Slaapplekken
    - Categorie 2 opvangplaatsen: 6.517 k€
    - Categorie 3 opvangplaatsen: 59.175 k€
        - Nooddorp Mechelen: 19.940 k€ (incl. 26 k€ van nog te ondertekenen MB)
        - Nooddorp Antwerpen: 39.921 k€ (incl. 1.685 k€ van nog te ondertekenen MB)
        - Nooddorp Gent: 999 k€
- Uitgaven begeleidingssubsidie: 55.557 k€
- Uitgaven doorstroomsubsidie: 3.874 k€

Het Facilitair Bedrijf

- Uitgaven technisch beheer en aanleg infrastructuur fase 1 voor het nooddorp Gent: 5.933 k€
- Huurinkomsten nooddorp Gent: 2.345 k€ (exclusief 10.8 k€ achterstallige huur); deze inkomsten worden geboekt op de algemene ontvangsten van de VO)

Wonen in Vlaanderen

- Opknappremie: subsidie voor woonmaatschappijen als terugbetaling van de reële kosten voor opknapwerken aan leegstaande sociale woningen of collectieve voorzieningen, zodat deze verhuurd kunnen worden aan tijdelijk ontheemden: 1.042,9 k€
- Beheerpremie: forfaitaire subsidie voor het beheer en de verhuur van leegstaande woningen of voorzieningen (bv. woningen in huur genomen of leegstaande sociale woningen): 23,5 k€
- SSI woonunits ter beschikking gesteld aan woonmaatschappijen: Totaal uitgegeven: 340.4 k€
- Uitgaven aankoop, beheer en plaatsing bemeubelde woonunits van het nooddorp Gent en aanleg infrastructuur fase 2 van het nooddorp: 30.089 k€
- Uitgaven aankoop, beheer en plaatsing bemeubelde woonunits voor andere locaties: 8.010 k€
- Boekwaarde woonunits op 31/12/26: k€: 27.855 k€, waarvan 22.212 k€ voor de woonunits van het nooddorp Gent

De volledige financiële impact van de opvangcapaciteit kan pas definitief worden bepaald en geëvalueerd na de afronding van het opvangbeleid.

5.6 VERDERE BUDGETTAIRE OPVOLGING

De Oekraïneprovisie blijft aangehouden zolang het bijzonder statuut van tijdelijk ontheemden van kracht is. Dit statuut werd inmiddels verlengd tot maart 2027. We bevinden ons echter niet meer in de acute fase

van de crisis en stellen vast dat de netto instroomcijfers en de financieringsnood voor omkaderende sectorale maatregelen afneemt. Tijdens deze afbouwfase tot maart 2027 daalt de Oekraïneprovisie en gaat de focus naar de opvang in het nooddorp van Gent, de begeleiding daarrond en de integratie en inburgering van tijdelijk ontheemden.

6 LEER- EN AANDACHTSPUNTEN

6.1 OVERHEIDSHANDELEN IN ACUTE SITUATIE

Een crisissituatie ontstaat vaak plots en vereist een snelle en doeltreffende reactie. Die is nodig om acute noden te lenigen en negatieve gevolgen te voorkomen of te beperken voor burgers en maatschappelijke structuren. Veelal is op korte termijn een overheidsoptreden noodzakelijk om de crisis ordelijk en gecoördineerd aan te pakken.

De overheid heeft baat bij een vooraf uitgewerkt samenwerkingsmodel waarop kan worden teruggevallen bij een crisis. Dit schept meteen duidelijkheid over werkwijze, procedures en stappen. Het maakt het mogelijk om snel een organisatiestructuur en een eerste aanpak volgens vooraf bepaalde richtlijnen op te zetten. Dit geeft het crisisbeheer duidelijkheid en voorsprong. In Nederland werd bijvoorbeeld de bestaande noodwetgeving geactiveerd, waardoor vooraf bepaalde procedures meteen werden toegepast.

Ook op Vlaams niveau is het raadzaam om een dergelijk kader in samenwerking met CCVO voor te bereiden, zeker wanneer gewestelijke of gemeenschapsbevoegdheden spelen. Daarbij is het aangewezen om voort te bouwen op eerdere ervaringen, zoals de COVID-crisis en de opvang van tijdelijk ontheemden uit Oekraïne. Bij gedeelde bevoegdheden is het bovendien belangrijk om de samenwerking met federale instanties en in het bijzonder met het Nationaal Crisiscentrum, vooraf vast te leggen.

Bij crisissen is er vaak bereidheid bij burgers en maatschappelijke organisaties om te helpen. Het is wenselijk om hiermee rekening te houden bij de uitwerking van het kader. Die maatschappelijke inzet vergroot het draagvlak voor de aanpak en versterkt de samenwerking tussen overheid, burgers en organisaties. Tijdens de opvangcrisis creëerde de private opvang door burgers in de eerste acute fase bijvoorbeeld voldoende tijd om de publieke opvangcapaciteit structureel uit te bouwen.

6.2 WENDBARE STRUCTUREN OP BASIS VAN AFGELIJNDE VERANTWOORDELIJKHEDEN

Bij de aanpak van een crisis kunnen de verantwoordelijkheden of bevoegdheden van de federale overheid en de deelstaten elkaar doorkruisen. Het is cruciaal om op korte termijn (1) de wederzijdse verantwoordelijkheden uit te klaren, (2) duidelijke afspraken over de interbestuurlijke samenwerking en of engagementen te maken en (3) adequate overlegstructuren essentieel om de samenwerking vorm te geven en de uitwisseling van gegevens vlot te laten verlopen.

Op Vlaams niveau is een centrale coördinatiestructuur, zoals de Taskforce, als staand orgaan een cruciale draaischijf. Deze structuur heeft een horizontale én verticale rol. Enerzijds brengt ze de beschikbare competenties binnen verschillende beleidsdomeinen samen en bewaakt ze de samenhang van maatregelen. (horizontale werking). Het samenbrengen van competenties die binnen een brede organisatie als de Vlaamse Overheid aanwezig zijn, verdient de voorkeur boven de inzet van nieuwe wervingen of consultants. Hierbij dient de continuïteit van de reguliere werking van entiteiten te worden gewaarborgd wanneer personeel wordt ingezet voor crisisbeleid en vervanging vereist is, conform de aanpak tijdens de COVID- en Oekraïnecrisis.

Anderzijds vormt de centrale coördinatiestructuur de schakel tussen het beleid en de uitvoering op het terrein (verticale werking). Ze vertaalt signalen uit de praktijk naar beleid en communiceert omgekeerd beleidsbeslissingen naar het terrein.

De coördinatiestructuur wordt best ondersteund door werkgroepen en overlegfora (cf. klankbordgroep, gouverneursoverleg) om beschikbare competenties en expertises samen te brengen. Een directe link met de uitvoering op het terrein (zoals de ondersteuning van de lokale besturen via VLOT) is daarbij essentieel om de vertaling van het beleid naar het terrein over heel Vlaanderen te optimaliseren. De uitwisseling van ervaringen, het signaleren van knelpunten, de opvolging van de uitvoering en beleidsbijsturing via een sterk stakeholdersmanagement met robuuste overlegstructuren zijn cruciaal zijn voor een doelgericht en gedragen crisisbeleid.

De coördinatiestructuur moet volwaardig, transparant en wendbaar zijn. Ze moet de nodige autoriteit hebben om voorstellen te formuleren, zodat het beleid snel kan inspelen op veranderende omstandigheden. Vertrouwen van beleidsmakers in de coördinatiestructuur is daarbij een belangrijke randvoorwaarde. Daarnaast moet de structuur voldoende autonomie krijgen om middelen en personeel in te zetten. Dit moet gepaard gaan met transparantie over het gebruik ervan. Wendbaarheid betekent dat de structuur zich flexibel kan aanpassen aan wijzigende omstandigheden, zowel door op- als af te schalen. Continue monitoring en feedback van het terrein zijn hiervoor noodzakelijk.

In functie van de duur en de impact van de opgave kan overwogen worden om de structuur te laten evolueren naar een vaste vorm.

6.3 NAAR EEN WERKBAAR VLAAMS MODEL

Wanneer lokale besturen betrokken zijn, werkt een model gebaseerd op partnerschap en vertrouwen met de Vlaamse Overheid het best. Lokale besturen hebben behoefte aan een Vlaams kader dat richting en ondersteuning geeft, maar ook ruimte laat voor eigen invulling en autonomie. Lokale autonomie maakt maatwerk en het inspelen op specifieke noden mogelijk.

Een puur centralistische aanpak past minder goed bij de Vlaamse lokale besturen en ondermijnt het noodzakelijke maatschappelijke draagvlak. Het model dat werd gebruikt bij de opvang van Oekraïense ontheemden kan daarom als inspiratie dienen. Zo werd tijdens de opvangcrisis het principe van een billijke maar niet afgedwongen spreiding breed gedragen

Lokale besturen geven wel aan dat vrijwilligheid minder effectief is wanneer de crisis lang duurt of het draagvlak afneemt. Dan kan vrijwilligheid zelfs contraproductief werken. In dat geval zijn bijkomende instrumenten nodig om bij te sturen, bijvoorbeeld wanneer doelstellingen niet gehaald worden. Het is belangrijk om dit vooraf duidelijk te maken en de vrijwillige inzet te koppelen aan gemeenschappelijke doelstellingen. Het Nederlandse model met regionale doelstellingen kan hierbij inspireren.

Een werkbaar model vraagt ook sterke ondersteuning en communicatie vanuit Vlaanderen. Duidelijke informatie over beleid, financiering en subsidiëring is noodzakelijk. Lokale besturen hebben nood aan praktische ondersteuning, zoals ICT-tools en een directe operationele link (zoals VLOT). Die ondersteuning wordt best in goede samenwerking ontwikkeld, rekening houdend met lokale verschillen.

6.4 CONTINUE MONITORING, OPVOLGING, EVALUATIE EN BIJSTURING

Crisissen evolueren snel en zijn moeilijk voorspelbaar. Daarom is voortdurende monitoring van de situatie noodzakelijk. Zo ontstaat inzicht en kunnen prognoses worden gemaakt. Objectieve cijfers dragen ook bij aan het draagvlak en bevorderen het gemeenschappelijk begrip in analyse en aanpak.

Monitoring helpt om beleidskeuzes te onderbouwen met data en maakt het beleid objectiever. Actuele gegevens zijn essentieel om flexibel te kunnen reageren en bijsturen.

Daarvoor zijn geschikte ICT-tools nodig, evenals afspraken tussen bestuursniveaus over gegevensuitwisseling. Het is belangrijk om platformen te creëren die informatiebeheer over verschillende niveaus mogelijk maken. Deze infrastructuur is essentieel om de crisis goed te beheren.

Daarnaast is het nuttig om, zoals tijdens de opvangcrisis een goed stakeholder management op te zetten en om betrokken actoren regelmatig te bevragen. Zo wordt duidelijk hoe het beleid in de praktijk werkt en waar verbetering nodig is. Deze feedback maakt gerichte bijsturing mogelijk.

6.5 DETECTEREN STADIA EN TOEKOMSTGERICHT REAGEREN

Een crisis heeft meteen een grote impact op burgers, maatschappelijke instanties en overheidstaken. Dit vraagt vaak aangepaste beleidsmaatregelen en instrumenten van de diverse sectorale dienstverlening om gepast te kunnen reageren. Het is belangrijk om verschillende fasen in de crisis te herkennen en de aanpak daarop af te stemmen. Een toekomstvisie helpt om richting te geven aan vervolgstappen.

In de beginfase ligt de focus op het lenigen van acute noden. Prioriteiten worden snel bepaald en overeenkomstige maatregelen worden genomen.

In een volgende fase komt stabilisatie centraal te staan. De coördinatiestructuur bewaakt de samenhang en zorgt ervoor dat de aanpak aansluit bij de reguliere werking.

Op termijn moet beslist worden wanneer de crisisaanpak kan overgaan in reguliere werking. Dit omslagpunt is moeilijk te bepalen en vereist betrouwbare data en voldoende zekerheid over de situatie.

Een toekomstvisie helpt om de aanpak te sturen, maar blijft moeilijk door de onvoorspelbaarheid en onzekerheden. Bij de opvang van ontheemden zorgden de jaarlijkse (laattijdige) Europese beslissingen over de verlenging van het statuut tijdelijke bescherming voor een gebrek aan duidelijk perspectief en onzekerheid bij de tijdelijk ontheemden. Dit heeft mogelijks geleid tot minder maatschappelijke participatie. Hoewel het verblijfsregime voor de ontheemden na afloop van de tijdelijke bescherming (periode na maart 2027) nog moet worden uitgeklaard, is het noodzakelijk om binnen de betrokken beleidsdomeinen tijdig na te denken over een duurzame transitie of integratie van de tijdelijk ontheemden die in Vlaanderen willen blijven of naar hun land wensen terug te keren, ook al zijn Europese en federale beslissingen bepalend.).

6.6 TRANSPARANTE AANWENDING FINANCIËLE MIDDELEN

Om een crisis aan te pakken zijn voldoende financiële middelen noodzakelijk. Extra personeel, structuren en maatregelen brengen bijkomende kosten met zich mee.

Bij aanvang is het moeilijk om de totale kost en duur van de noodzakelijke aanpak in te schatten. Een gedetailleerde voorafgaande analyse is niet mogelijk door de onzekerheid en onvoorspelbaarheid.

Des te belangrijker is dan de transparantie en monitoring van de uitgaven, zodat snel en wendbaar bijgestuurd kan worden in functie van de veranderende omstandigheden.

Bij toekomstige crisissen is het belangrijk om zulke evaluaties zo snel mogelijk op te starten, zonder dat dit de onmiddellijke beschikbaarheid van middelen in de beginfase belemmert.

7 BIJLAGEN

7.1 SAMENSTELLING TASKFORCE EN KERNTEAM

7.1.1 Taskforce

entiteit	effectief lid	functie	vervanger
Agentschap Binnenlands Bestuur	Jeroen Windey	administrateur-generaal / voorzitter Taskforce	
Agentschap Wonen in Vlaanderen, beleidsdomein Omgeving	Helmer Rooze	administrateur-generaal	Benediekt Van Damme
Agentschap voor Onderwijsdiensten, beleidsdomein Onderwijs	Patrick Poelmans	administrateur-generaal	
Departement Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, beleidsdomein WVG	Karine Moykens	secretaris-generaal	
VDAB, beleidsdomein Werk en Sociale Economie	Wim Adriaens	gedelegeerd bestuurde	
Agentschap Integratie en Inburgering	Jo de Ro	algemeen directeur	Isabelle Heyndrickx
Departement Kanselarij en Buitenlandse Zaken, Beleidsdomein Kanselarij, Bestuur, Buitenlandse Zaken en Justitie	Julie Bynens	secretaris-generaal	
Het Facilitair Bedrijf	Frank Geets	administrateur-generaal	
Departement Financiën en Begroting, beleidsdomein FB	Koen Algoed	secretaris-generaal	
Agentschap Overheidspersoneel, Crisiscentrum Vlaamse overheid (CCVO)	Peter Rabaey	administrateur-generaal	

7.1.2 Kernteam

entiteit	naam	functie	vervanger
Agentschap Binnenlands Bestuur	Jeroen Windey	voorzitter Taskforce	
Agentschap Binnenlands Bestuur	Charlotte Van den Bossche	adviseur	
CCVO	Katrien Van de Putte	trekker werkgroep Interfederale verbinding	
Agentschap Justitie en Handhaving	Jef Verlinden	trekker werkgroep Spreiding interfederaal	
Wonen in Vlaanderen	Pol Van Damme	trekker werkgroep Opvangaanbod	
Agentschap Binnenlands Bestuur	Wim Vandenhaute	trekker werkgroep Beleidscoördinatie	Tarek Ben Hassine
Digitaal Vlaanderen	Gert De Gelder	trekker werkgroep Tooling, data & monitoring	Diederik Gaus
Financiën en Begroting	Jan Weymeis	trekker werkgroep Financiën	Figen Akin
CCVO	Mieke De Meester	trekker werkgroep Communicatie	
Agentschap Binnenlands Bestuur	Bart Laethem	coördinator VLOT	

7.2 SECTORALE MAATREGELEN

De diverse onderdelen hierna werden aangeleverd door de sectorale beleidsdomeinen zelf. Zij stonden in voor de opvolging/ uitvoering van de extra sectorale initiatieven of maatregelen in het kader van de opvang van de tijdelijk ontheemden. De aangereikte input werd integraal overgenomen.

7.2.1 Beleidsveld Wonen

7.2.1.1 Sectorale maatregelen

In de beginperiode werd Vlaanderen geconfronteerd met een ruime instroom van tijdelijk ontheemden, wat noopte tot sectorale maatregelen vanuit het beleidsveld wonen. Om op korte termijn de randvoorwaarden en het aanbod aan plekken en of huisvesting te kunnen creëren werd op 18 maart 2022 het decreet tot regeling van de tijdelijke huisvesting van gezinnen of alleenstaanden die dakloos zijn of dreigen te worden naar aanleiding van de oorlog in Oekraïne door het Vlaams Parlement aangenomen. Dit decreet omvat diverse bepalingen binnen het beleidsveld wonen en machtigt de Vlaamse Regering bijzondere sectorale initiatieven te nemen:

- Er wordt een machtiging aan de Vlaamse Regering verleend om te kunnen afwijken van de gangbare bepalingen in de regelgeving. Specifiek wordt vooropgesteld om de woningkwaliteitsnormen en het regime van de woninghuur te versoepelen. De versoepelde regelingen dienen tijdelijk van aard te zijn en kunnen niet langer gelden dan de duur van het statuut van tijdelijke bescherming.
- De VMSW (Vlaamse Maatschappij voor sociaal wonen) wordt gemachtigd woonunits aan te kopen om deze via de woonmaatschappijen ter beschikking te stellen aan de tijdelijk ontheemden.
- Woonmaatschappijen en sociale verhuurkantoren kunnen woningen of collectieve voorzieningen van derden inhuren om deze op te knappen en ter beschikking te stellen van tijdelijk ontheemden.
- De gemeentelijke verordeningen over de kwaliteitsnormen voor kamers, conformiteitattesten of vergunningen (zoals bepaald in artikel 3.2 eerste lid Vlaamse codex Wonen) kunnen gewijzigd worden zonder goedkeuring Vlaamse Regering wanneer de wijzigingen ertoe strekken de huisvesting van tijdelijke ontheemden te faciliteren.

De Vlaamse Regering heeft op voorstel van de minister bevoegd voor wonen meerdere initiatieven genomen (respectievelijk Besluiten Vlaamse Regering van 14 en 18 maart 2022):

- Met het oog op de huisvesting van de ontheemden op de private huurmarkt werden een aantal versoepelingen in de huurwetgeving tijdelijk toegelaten (afhankelijk van de duurtijd van het statuut van tijdelijke bescherming):
    - de huurovereenkomst wordt gesloten voor een duur van minstens drie maanden;
    - de huurovereenkomst wordt telkens verlengd onder dezelfde voorwaarden als geen van de partijen ten minste twee maanden vóór de vervaldag een opzegging heeft gedaan;
    - de partijen kunnen de huurovereenkomst op ieder tijdstip beëindigen zonder motivering en zonder opzeggingsvergoeding met inachtneming van een opzeggingstermijn van zeven dagen.
    - zolang de huurovereenkomst niet geregistreerd is na de termijn van twee maanden is de opzeggingstermijn niet van toepassing als de huurder de huurovereenkomst opzegt.
    - herziening van de huurprijs is niet van toepassing op de huurcontracten afgesloten met ontheemden.
- Om afdoende huurwoningen op de private huurmarkt te kunnen bekomen worden afwijkingen op de minimale woningkwaliteitsnormen tijdelijk toegelaten. Deze versoepelingen zijn eveneens van

toepassing op de accommodaties die als opvang dienen voor de ontheemden (onder andere de publieke opvangplekken en de opgeknapte leegstaande sociale huurwoningen).

  - Voor de opvang / huisvesting van tijdelijk ontheemden wordt een aantal normen buiten toepassing gesteld; Het betreft onder meer de totale netto vloeroppervlakte van de woonlokalen, de bezettingsnorm en de energetische prestaties en de aanwezigheid van een lavabo op de kamer (in geval van een kamerwoning)
  - De opvang / huisvesting vertoont geen gebreken van categorie III of gebreken van categorie II in verband met brandveiligheid, ontploffing, elektrocutie, CO vergiftiging, vocht, stabiliteit en toegankelijkheid (lichte gebreken categorie I worden getolereerd)
  - De opvang / huisvesting mag geen veiligheids- en gezondheidsrisico's inhouden
  - Voor de huisvesting van de tijdelijk ontheemde op de private woonmarkt worden versoepelingen toegelaten maar de woning mag niet opgenomen zijn op de inventaris van ongeschikte en onbewoonbare woningen of het register van herstelvorderingen

- Sociale huurwoningen die leegstaan (in afwachting van renovatie, sloop of verkoop) komen in aanmerking voor subsidie wanneer deze opgeknapt worden om te voldoen aan de versoepelde woningkwaliteitsnormen en om ze ter beschikking te stellen van ontheemden.
- Woonmaatschappijen of sociale verhuurkantoren die een woning of collectieve voorziening in huur nemen om ze ter beschikking te stellen van ontheemden komen in aanmerking voor subsidie wanneer zij deze woningen of voorzieningen moeten opknappen
- De VMSW kan aan woonmaatschappijen mobiele woonunits ter beschikking stellen voor de tijdelijke opvang van tijdelijk ontheemden waarbij de kosten voor de nutsvoorzieningen en de installatie gesubsidieerd worden.
- De Vlaamse Regering bepaalt de huurprijs voor een woning, kamer of woonunit. De huurprijs is indicatief voor de verhuurders met uitzondering van de woonmaatschappijen (die de vastgelegde huurprijzen hanteren).

7.2.1.2 Regulier woonbeleid

Vanaf het begin van de crisis werd gesteld dat het reguliere maatregelen / instrumenten van het Vlaamse woonbeleid van toepassing zijn. Het Vlaamse woonbeleid is gebaseerd op het lenigen van woonnood en het beantwoorden van woonbehoeften. Hierbij gaat bijzondere aandacht uit naar de meest behoeftige gezinnen en of alleenstaanden. Het Vlaamse woonbeleid is niet specifiek doelgroepgericht, maatregelen zijn derhalve niet gericht op vluchtelingen of tijdelijk ontheemden als groep op zich. Zij komen uiteraard wel in aanmerking wanneer zij als individu of gezin woonbehoeftig zijn of dreigen te worden. In die optiek kunnen tijdelijk ontheemden zich inschrijven om een sociale huurwoning te betrekken, waarbij de voorwaarden en modaliteiten zoals generiek bepaald in de regelgeving gelden (toepassing regulier woonbeleid).

De tijdelijk ontheemden kunnen wanneer zij een in urgente woonnood verkeren (bijvoorbeeld nakende dakloosheid) via de versnelde toewijzingsprocedure een sociale huurwoning toegewezen worden. Voor de versnelde toewijzing geldt een quotum ten belope van 20 % van de jaarlijkse toewijzingen door de woonmaatschappij. Het toepassen van deze regeling komt de lokale actoren toe die hiertoe moeten beslissen.

Verder kunnen de lokale woon- en welzijnsactoren gezamenlijk opteren voor de toewijzing van sociale huurwoningen aan een specifieke doelgroep (dit vormt een lokale afwijkingsmogelijkheid op de algemene regel dat het Vlaamse woonbeleid niet doelgroepgericht is en geldt voor maximum één derde van het woonpatrimonium van de woonmaatschappij). Hierbij bepalen deze actoren zelf wie als doelgroep wordt omschreven. Deze vorm van toewijzing kan gehanteerd worden voor vluchtelingen of tijdelijk ontheemden.

Daarnaast kan de tijdelijk ontheemde een huursubsidie bekomen wanneer hij/zij bij het verlaten van de publieke opvangplek dreigt dakloos te worden. De toekenning van de huursubsidie is onderworpen aan voorwaarden: de begunstigde moet voldoen aan de inkomensvoorwaarde, mag geen woning in eigendom hebben en de te betrekken private huurwoning moet voldoen aan de woningkwaliteitsnormen (een woning onder toepassing van de versoepelde normen komt niet in aanmerking). In afwachting van de toewijzing van een sociale huurwoning aan tijdelijk ontheemden wordt na de wachttijd (4 jaar) een huurpremie toegekend. Hiermee wordt de ontheemde op de private huurmarkt ondersteund om aan de gevraagde huurprijs te voldoen.

7.2.1.3 Resultaten op het terrein

7.2.1.3.1 Controles woningkwaliteit

Om te garanderen dat de opvanglocaties voldoende garanties bieden op een veilig en gezonde opvang heeft de betrokken administratie (Agentschap Wonen in Vlaanderen) een basic-checklist voor onderzoek van de kwaliteit van de locatie opgesteld. Deze basic-checklist wordt gebruikt wanneer de locatie geen woonbestemming heeft maar in functie van opvang van ontheemden wordt opgeknapt. Daarnaast heeft Wonen in Vlaanderen ook een professionele checklist opgesteld. Deze is gebaseerd op het reguliere technische verslag (en wordt gehanteerd voor de woonstcontroles door de gemeentelijke controleurs). Deze professionele checklist is diepgaander en werd aangewend om de kwaliteit van de opvanglocaties te beoordelen.

Wanneer er vermoedens zijn van inferieure woningkwaliteit kunnen de lokale besturen op basis van de professionele checklist de private opvangplekken controleren. Deze woonstonderzoeken kunnen door de lokale besturen in de geëigende Vlaamse tool (VLOK - Vlaams loket woningkwaliteit) worden ingebracht.

In het totaal werden 600 private woonentiteiten onderzocht en in VLOK ingebracht.

	Aantal woonentiteiten	Ongeschikt bevonden	Ongeschikt en onbewoonbaar bevonden	Conform bevonden
2022	425	117	139	169
2023	102	21	49	24
2024	65	23	28	2
2025	8	0	8	0
Totaal	600	161	224	195

De onderzoeken naar de woningkwaliteit worden uitgevoerd door de lokale besturen doorgaans op vraag van derden / lokale instanties. In geval de woning niet voldoet worden de nodige administratieve stappen gezet om de woning te laten herstellen (aanmaning verhuurder en of opstarten administratieve procedure). Van de onderzochte en ingebrachte woonentiteiten is 27,7% ongeschikt, 38,6% ongeschikt en onbewoonbaar (met veiligheids- en gezondheidsrisico's) en 33,6% voldoet aan de vooropgestelde woningkwaliteitsnormen. Voor 71 woonentiteiten is de strafrechtelijke procedure opgestart. Weliswaar geeft VLOK een beperkt beeld van de huisvesting van tijdelijk ontheemden, tegelijk toont dit de kwetsbaarheid van de tijdelijk ontheemden in hun zoektocht naar een woning op de private huurmarkt aan.

7.2.1.3.2 Leegstaande sociale huurwoningen

Het BVR 18 maart 2022 bepaalt dat de woonmaatschappijen gemachtigd worden om leegstaande sociale huurwoningen op te knappen om deze in te zetten voor de opvang van de ontheemden (in afwachting van de grondige renovatie van de woningen of andere aanwending). Er was een behoorlijke respons vanuit de woonmaatschappijen: 23 woonmaatschappijen maakten leegstaande sociale huurwoningen woonwaardig en voldoende veilig en gezond. In leegstaande sociale huurwoningen werden 1078 opvangplekken gecreëerd (en opgenomen in de Vlaamse Huisvestingstool).

De piek in het aanbod werd bereikt begin 2023 maar door de geplande renovaties (of andere aanwending) daalde daarop gestaag het aantal beschikbare slaapplekken in leegstaande sociale huurwoningen. Begin 2024 waren nog 750 opvangplekken beschikbaar in leegstaande sociale huurwoningen. In de afbouwperiode daalde dit aanbod verder, begin waren nog om en bij 600 plekken beschikbaar.

Het aantal effectief toegewezen slaapplekken aan ontheemden in leegstaande sociale huurwoningen bedraagt over de hele periode om en bij 75% van het aantal beschikbare plekken daar (door de gezinssamenstelling zijn er verliesplaatsen). Deze plekken in sociale huurwoningen vormen stabiele en nuttige plekken, ondanks het feit dat de leegstand vaak in afwachting is van renovatie of andere bestemming. Begin 2025 vertegenwoordigt het aandeel toegewezen publieke plekken in sociale huurwoningen 14,8 % van de totaal toegewezen publieke plekken. De huurprijs voor deze plekken is bovendien vast geregeld (door besluit Vlaamse Regering), wat de tijdelijk ontheemde transparantie en zekerheid biedt.

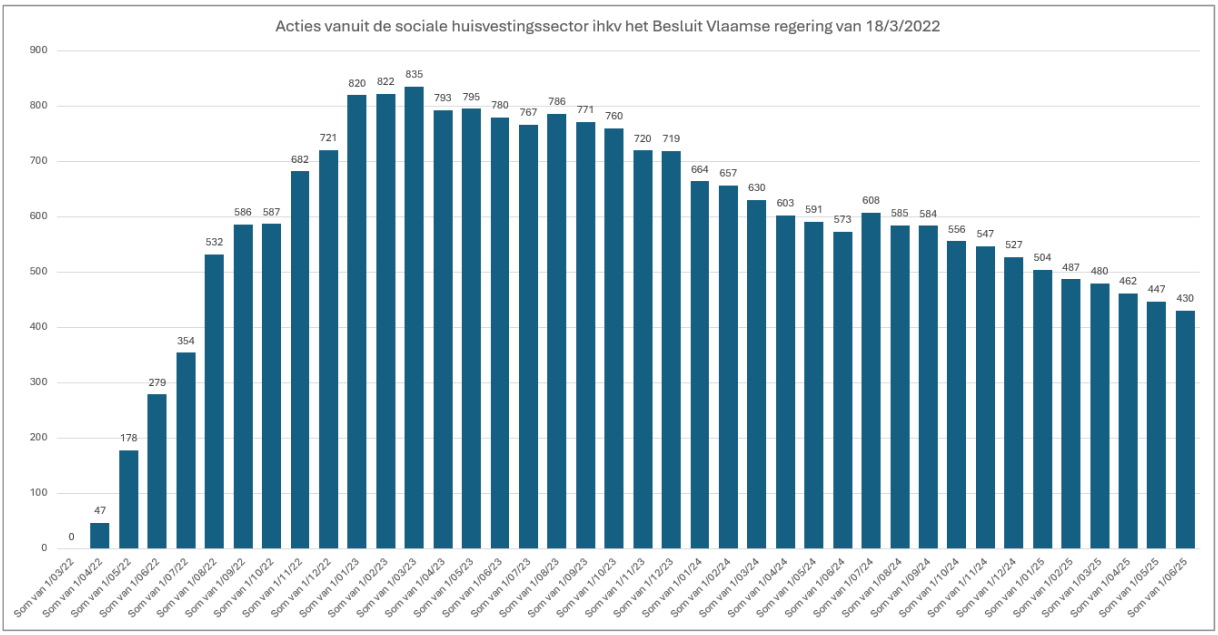

Voor de opknapwerken in de leegstaande sociale huurwoningen voorziet het BVR 18 maart 2022 een afzonderlijke subsidie. Om de leegstaande sociale huurwoningen minimaal tot het niveau van de versoepelde woningkwaliteitsnormen te tillen werd jaarlijks volgende subsidies uitgekeerd (in de afbouwperiode vanaf 2025 konden niet langer nieuwe opvangplekken gesubsidieerd worden):

2022	€ 604.760,79
2023	€ 452.727,71
2024	€ 945,31
Totaal	1.058.433,81 €

7.2.1.3.3 Woonunits

Het BVR 18 maart 2022 bepaalt dat de VMSW woonunits aanschaft om deze via de woonmaatschappijen ter beschikking te stellen aan de ontheemden (wanneer het lokaal bestuur hiermee instemt).

De VMSW kocht in totaal 261 modulaire woonunits aan voor een totaalbedrag van 27.815.828,75 € (de gemiddelde prijs van een woonunit bedraagt 106.574€). De woonunits zijn robuust en kwalitatief, en kunnen met het oog op duurzaam hergebruik tot viermaal toe worden gedemonteerd en heropgebouwd. Er wordt beleidsmatig geopteerd om de woonunits na opvang van de tijdelijk ontheemden in te zetten voor de herhuisvesting van de sociale huurders die tijdelijk hun sociale woning moeten verlaten om deze te renoveren.

Het merendeel van de aangekochte woonunits wordt aangewend in het nooddorp te Gent, dit in twee fasen: 50 woonunits in fase 1 en 150 woonunits in fase 2. De woonunits in het nooddorp Gent vertegenwoordigen 600 slaapplekken. Daarnaast hebben in Vlaanderen de woonmaatschappijen in samenspraak met de lokale besturen in het totaal 39 woonunits ter beschikking gesteld aan tijdelijk ontheemden (totaliteit minstens 82 slaapplekken):

- 17 woonunits met 3 slaapkamers
- 9 woonunits met 2 slaapkamers
- 13 units met 1 slaapkamer

Van de 261 aangekochte woonunits werden er 22 onmiddellijk ingezet voor verhuis van sociale huurders bij renovatie van het sociaal woonpatrimonium.

7.2.2 Beleidsveld Integratie en Inburgering

Wat de integratie en inburgering van de tijdelijk beschermden betreft, stond Vlaanderen voor een uitdaging. Desondanks deze nieuwe crisis schakelde het Agentschap Integratie en Inburgering (AgII) snel en bood een specifieke dienstverlening aan, zowel op het vlak van Inburgering en NT2, sociaal tolken en vertalen, integratiewerk en Vreemdelingenrecht en Internationaal Familierecht (VIF).

Het Agentschap bevindt zich momenteel in een afbouwscenario waarbij de dienstverlening aan Oekraïners met tijdelijke bescherming ingebed wordt in de reguliere werking. T.e.m. december 2025 wordt vanuit de Vlaamse regering financiering voorzien voor sociaal tolken en vertalen, juridische dienstverlening en sectorcoördinatie binnen VLOT. Het specifiek aanbod rond inburgering en NT2 werd 1 januari 2024 stopgezet met een geleidelijke afbouw van dat aanbod voor tijdelijk beschermden die reeds bij AgII in een inburgeringstraject zaten.

Wat volgt is een terugblik op het geleverde werk en de belangrijkste geleerde lessen.

7.2.2.1 Inburgering

Er werd een specifiek voortraject voor tijdelijk beschermden georganiseerd zodat een snelle instap op maat van grote groepen tijdelijke beschermden mogelijk was. Met dit alternatief traject konden de agentschappen snel en laagdrempelig de eerste handvaten meegeven aan Oekraïners zodat ze met essentiële informatie zelf aan de slag kunnen in Vlaanderen en Brussel. Dit voortraject bestond uit:

- collectieve online infosessies van 18 uur bestaande uit de basisinfosessie 'Welkom in Vlaanderen/Brussel' (6u) en de verdiepende sessies (elk van 3u) 'Werk in Vlaanderen', 'Wonen in Vlaanderen', 'Mijn verblijfssituatie' en 'Gezin en opvoeding'.
- toeleiding naar een NT2-aanbod
- individuele intake en begeleiding
- doorverwijzing naar werk, onderwijs, wonen, welzijn....

De keuze om een apart aanbod op maat te creëren (online infosessies en individuele intake en begeleiding) zorgde ervoor dat de reguliere werking niet onder druk kwam te staan. Hierdoor kon de dienstverlening gegarandeerd blijven. Door dit alternatief traject nauw te laten aansluiten bij het reguliere aanbod creëerde

dit veel opportuniteiten om bij de afbouw een warme overdracht te kunnen realiseren naar een regulier traject met de mogelijkheid om een inburgeringstraject te volgen en een inburgeringsattest te behalen.

Het online aanbod van de infosessie zorgde dat het aanbod voor hen kort na aankomst beschikbaar was en dat de agentschappen op korte termijn veel tijdelijk beschermden kon bedienen. Het garandeerde een snelle instap met groot bereik. Deze modulaire infosessies in eigen taal, met essentiële informatie o.b.v. de eerste noden, hebben ervoor gezorgd dat ze bij aankomst in Vlaanderen de informatie die ze meteen nodig hadden, ontvingen. Dit gaf hen de nodige handvaten en bevorderde hun zelfredzaamheid. Ook de individuele begeleiding, door een apart en gespecialiseerd team, droeg hiertoe bij.

Het creëren van een apart aanbod is te rechtvaardigen vanuit verschillende argumenten met als voornaamste: het specifiek (en uitzonderlijk) statuut 'tijdelijk verblijf', de snelheid van het inrichten van de dienstverlening (crisisaanpak) en het vrijwaren van de reguliere dienstverlening. Deze aanpak is succesvol gebleken en kan ook in de toekomst toegepast worden. Hierbij moet wel aandacht gaan naar de wendbare mogelijkheden in de reguliere werking (bijv. modulaire opbouw maatschappelijke oriëntatie).

Uit een bevraging van 45 lokale besturen[4] werd de laagdrempeligheid van het aanbod maar ook het gespecialiseerd team (nabijheid, talenkennis, vertrouwdheid met doelgroep) als een pluspunt ervaren.

7.2.2.2 NT2

Tijdelijk beschermden werden door de agentschappen toegeleid naar het NT2-aanbod, zowel het specifiek aanbod (welkomstmodule NT2) opgezet voor deze doelgroep als het regulier aanbod.

Een les die getrokken kan worden is om bij voorkeur en indien mogelijk - mits voldoende beschikbaarheid van leerkrachten en infrastructuur - in te zetten op (de uitbreiding van) het regulier aanbod NT2 i.p.v. specifieke welkomstmodules NT2. Dit bevordert een meer laagdrempelige en duurzame doorstroom naar het vervolgaanbod NT2. Om die keuze op het terrein te realiseren en vraag en aanbod op elkaar af te stemmen, is een krachtige regierol onmisbaar. In die context blijft de regiorol van AgII inzake de afstemming van het NT2-aanbod en de toeleiding van de cursisten van essentieel belang.

Uit bovenvermelde rondvraag wordt de snelle toeleiding naar de Nederlandse lessen in hoge mate gewaardeerd. De samenwerking met de bevraagde lokale besturen inzake NT2 toeleiding verliep uitstekend, al dient hierbij wel met de nodige voorzichtigheid omgegaan te worden bij het veralgemenen van de bevindingen.

Onderstaande grafiek geeft een overzicht van de aantallen per genomen maatregelen door de agentschappen Integratie en Inburgering ter ondersteuning van tijdelijk ontheemden. In 2024 werd, gelet op de afgenomen instroom van tijdelijk ontheemden naar Vlaanderen, de verminderde behoefte aan acute informatieverstrekking en de toenemende vraag naar een duurzaam perspectief, beslist om de afzonderlijke, tijdelijk georganiseerde maatregelen gefaseerd af te bouwen.

[4] Mei 2024 vond een bevraging plaats van 45 lokale besturen door de sectorcoördinatoren van VLOT over de dienstverlening van AgII. Afhankelijk van het lokaal bestuur zijn verschillende gesprekspartners betrokken zijnde de gemeentelijke coördinator (medewerker vrijgesteld voor de Oekraïne-opvang), OCMW-medewerker, medewerker van de lokale dienst samenleven/integratiedienst, algemeen directeur, schepen of burgermeester. De bevraging werd aangevuld met feedback o.b.v. andere regelmatige formele en informele contacten met lokale besturen. De bevraging geeft slechts een indicatie en de resultaten kunnen niet veralgemeend worden naar alle lokale besturen.

Tegelijkertijd werd ingezet op de versterking van de reguliere werking van de agentschappen integratie en inburgering. Hierdoor konden tijdelijk ontheemden rechtstreeks instromen in het inburgeringstraject, waar zij niet alleen uitgebreide informatie verwerven over de Vlaamse samenleving en arbeidsmarkt, maar ook inzicht krijgen in rechten en plichten, institutionele structuren en dienstverlening. Daarnaast ontwikkelen zij hun taalvaardigheid Nederlands, versterken zij hun zelfredzaamheid in dagelijkse administratieve en maatschappelijke contexten en worden zij ondersteund in hun maatschappelijke participatie. Het traject biedt bovendien kansen om een sociaal netwerk uit te bouwen en duurzame participatie aan de samenleving te verankeren.

Figuur 1: Aantallen per genomen maatregelen door de agentschappen Integratie en Inburgering ter ondersteuning van tijdelijk ontheemden, in de eerste fase 2022 en 2023

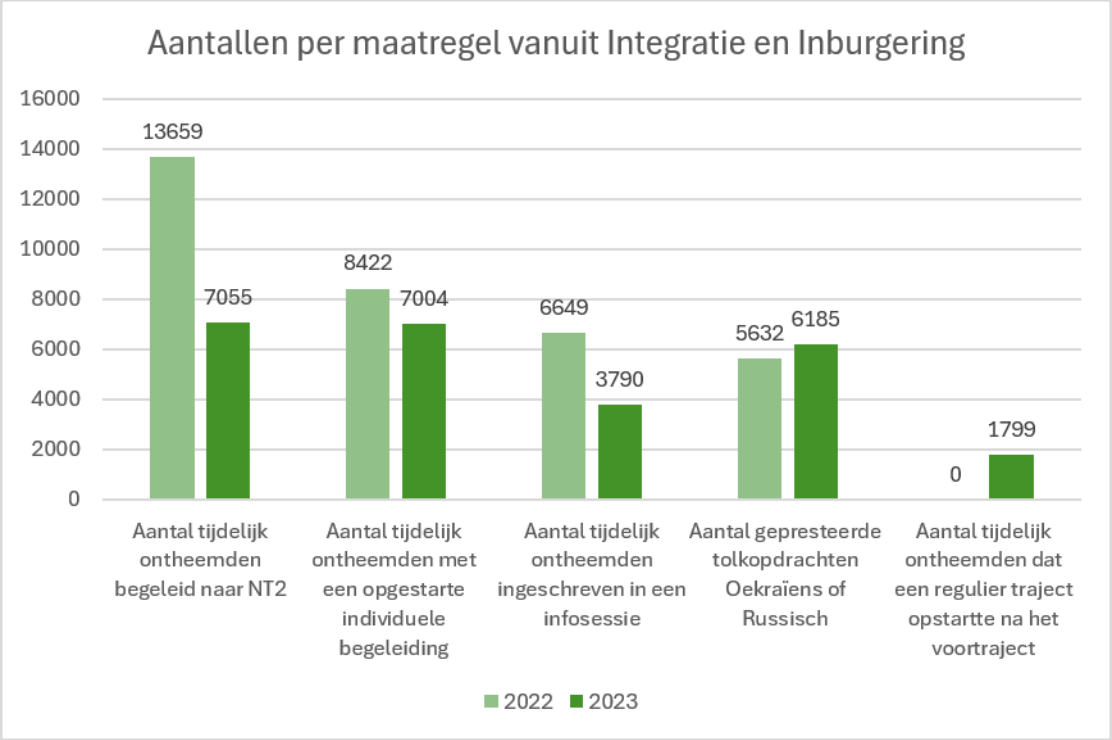

Vanaf 2023 werd het inburgeringstraject opengesteld voor tijdelijk ontheemden na het voortraject. Uit de praktijk bleek namelijk dat tijdelijk ontheemden meer en meer vragen hadden in kader van duurzamer verblijf en woning, werk en onderwijs. Om hierop antwoorden te voorzien, werd deze maatregel toegevoegd vanuit Integratie en Inburgering.

Op 1 januari 2024 startte de agentschappen met de afbouw van het voortraject. Tijdelijk beschermden uit Oekraïne die vanaf 1 januari 2024 in Vlaanderen aankwamen, ontvingen vanaf dan een wervingsbrief om in te stappen in het 'reguliere inburgeringstraject'. Net als andere nieuwkomers. Zij die vóór 1 januari 2024 in Vlaanderen zijn aangekomen én al klant waren bij AgII konden tot eind juni 2024 blijven gebruik maken van het voortraject.

Onderstaande tabel toont de cijfers voor 2024 voor inburgering (= unieke personen tijdelijk ontheemd (TO) met eerste inburgeringscontract) en NT2 (= unieke personen tijdelijk ontheemd met NT2 gesprek, één persoon die meerdere keren langskwam wordt per agentschap en per jaar slechts één keer geteld).

Figuur 2: Aantal tijdelijk beschermden uit Oekraïne die een inburgeringscontract ondertekenden of een NT2- gesprek hadden in Vlaanderen en Brussel in 2024, per agentschap

Aantal Tijdelijk ontheemden in 2024	AgII	Amal	Atlas	HvNB	Totaal
Inburgering	2.308	210	1.305		3.823
NT2	3.767	664	2.135	671	7.087

7.2.2.3 Sociaal tolken en vertalen

Op vlak van taalondersteuning konden lokale besturen en erkende sociale voorzieningen beroep doen op sociaal tolken, vertalers en crisistolken. Crisistolken zijn vrijwilligers die een korte training doorlopen, het zijn geen gecertificeerde tolken. Partners konden dus gebruik maken van crisistolken Oekraïens, afhankelijk van de moeilijkheidsgraad van het gesprek. De dienst van het Agentschap zette extra in op het opleidingstraject voor gecertificeerde tolken Oekraïens om hun pool aan sociaal tolken Oekraïens uit te breiden. Aangezien 70% van de Oekraïners het Russisch beheerst, konden lokale besturen en sociale voorzieningen ook direct putten uit het bestaande aanbod sociaal tolken en vertalers Russisch. Voor gesprekken met tijdelijk beschermden was deze dienstverlening tijdelijk gratis van 28 maart 2022 t.e.m. 31 augustus 2023.

Daarnaast werd de app 'Crisis Information Translated' (CIT), die tijdens corona gelanceerd werd, omgezet naar een crisisapp Oekraïne waarbij informatie over verblijfsmogelijkheden, werk, onderwijs, welzijn… aan tijdelijk beschermden ter beschikking werd gesteld. Dit is tevens een handig hulpmiddel voor hulp- en dienstverleners die met Oekraïners werken.

Op de 'Oekraïne' webpagina van het Agentschap werd een overzicht gegeven van taalhulpmiddelen die in crisissituaties gebruikt kunnen worden zoals vertaaltechnologie, visuele ondersteuning, gebruik van een contacttaal of informele tolk…

Om in crisissituaties snel te kunnen schakelen is het raadzaam om in het regulier aanbod van sociaal tolken en vertalen blijvend in te zetten op diversifiëring en wendbaarheid van tolken zoals snel opgeleide tolken,

taalhulpen.... Door nog meer te focussen op de inzet van het vrijwilligersstatuut kan het AgII adequaat inspelen op crisissen en snel handelen.

De nood aan een tijdelijk en kosteloos aanbod van sociaal tolken en vertalen heeft zich bewezen. Het is belangrijk om te benadrukken dat de argumentatie voor een bepaald aanbod aan een bepaalde groep anderstalige nieuwkomers helder blijft. Deze motivering moet ook goed gecommuniceerd worden.

Figuur 3. Aantal gecertificeerde tolkopdrachten Oekraïens en Russisch voor werkingsgebied AgII

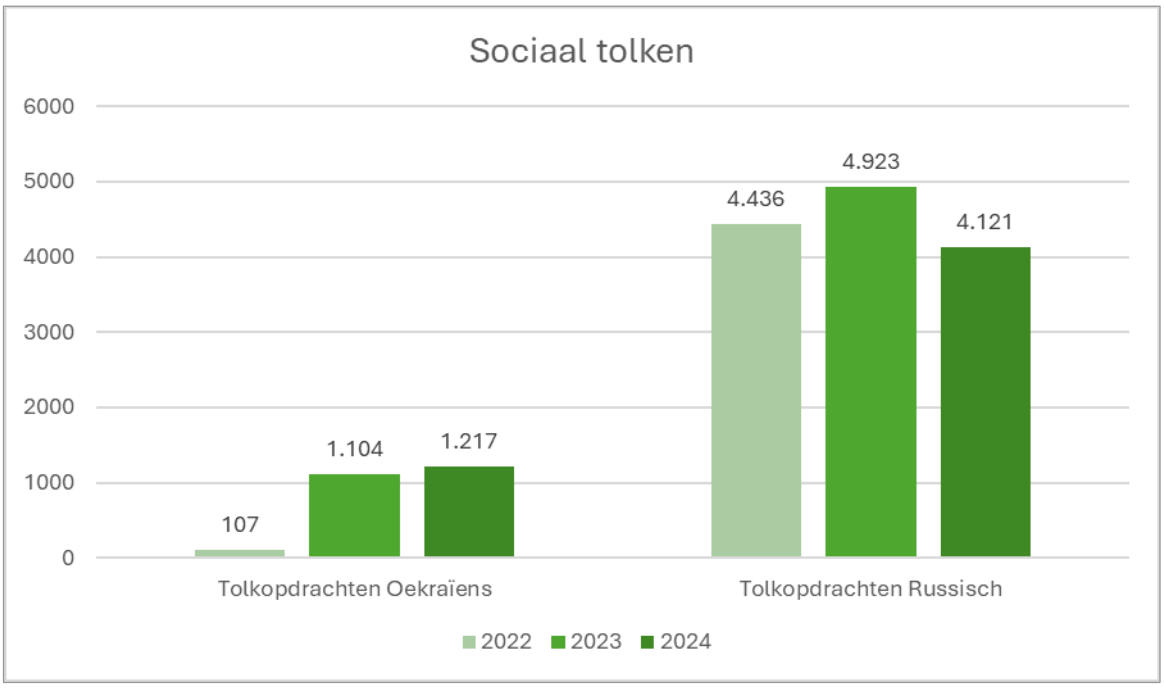

Figuur 4. Aantal crisistolkopdrachten Oekraïens voor werkingsgebied AgII

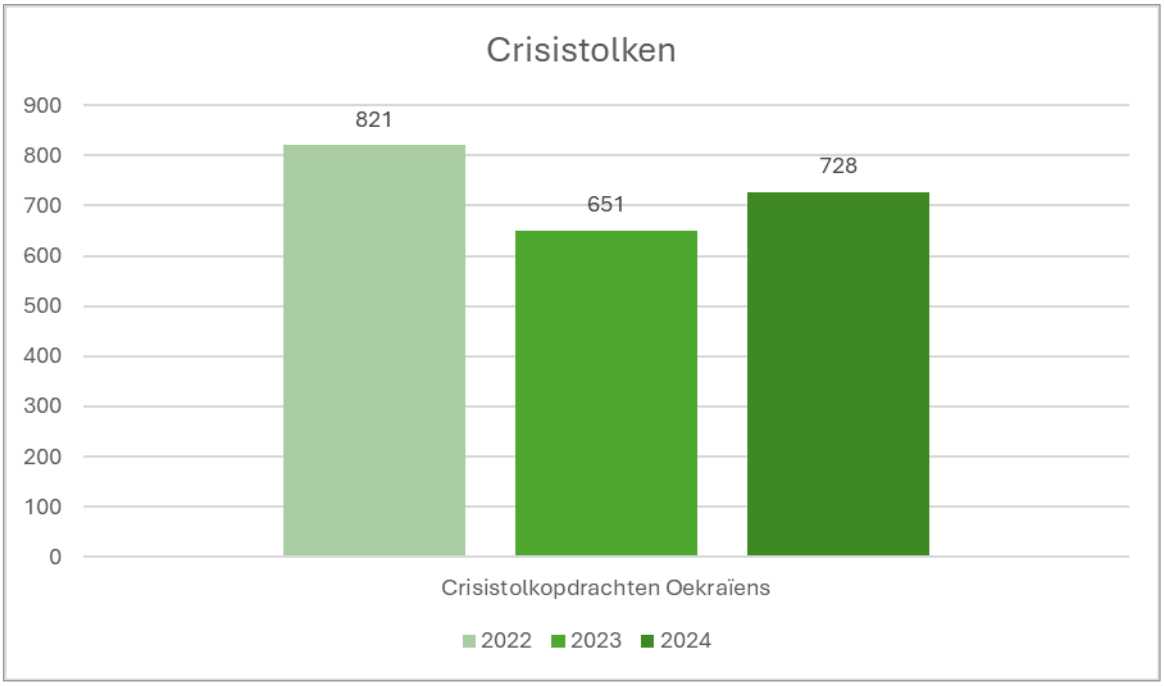

Figuur 5. Aantal vertaalde woorden Oekraïens en Russisch voor werkingsgebied AgII

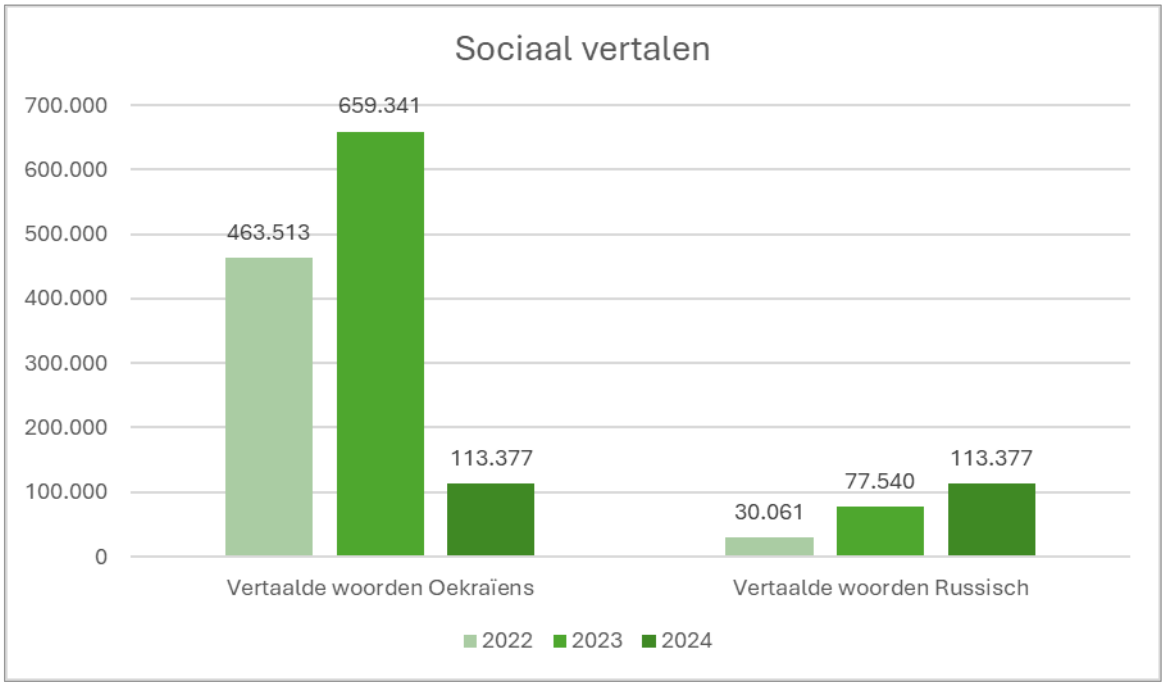

7.2.2.4 Integratiewerk

Vanuit het Agentschap werden sectorcoördinatoren aangesteld om het VLOT-team van ABB te versterken. Hun taak bestond erin de lokale besturen te ondersteunen en te versterken bij het afstemmen van hun dienstverlening op de opvang van de tijdelijk beschermden. Deze toevoeging aan het VLOT-team resulteerde in een mooie samenwerking waarbij de sectorcoördinatoren uitwisseling en overleg initieerden en participeerden aan overleg met provinciale en lokale besturen, departementen en agentschappen, beleidsactoren, expertisenetwerken en organisaties. Er werden tal van dienstverleningsvragen van lokale besturen beantwoord waarbij het bundelen en delen van expertise centraal stond. Tevens fungeerden de sectorcoördinatoren als doorgeefluik van noden en tekorten in de dienstverlening aan de Vlaamse taskforce Oekraïne.

Naast vormingen en trainingen op maat werden in 2022 ook verschillende publicaties van het AgII in de kijker gezet. Deze publicaties helpen bij de opvang van en communicatie met mensen uit Oekraïne zoals de meertalige brochures 'Slecht slapen, piekeren en stress' en 'Welkom in Vlaanderen', richtlijnen en tips voor wie werkt met crisistolken en pictogrammen met Nederlands en Oekraïens woord.

In het voorjaar van 2022 werden tal van webinars in open aanbod gelanceerd om lokale besturen en voorzieningen gericht te informeren over de dienstverlening zoals 'Ondersteuning Oekraïnecrisis lokale besturen', 'Hoe in crisissituaties communiceren met anderstaligen die nog een Nederlands spreken', 'Mentaal welzijn voor vrijwilligers'...

Bovenvermelde bevraging van lokale besturen geeft een grote tevredenheid aan over het aanbod van AgII inzake de dienstverlening op vlak van taalondersteuning. Taalhulpmiddelen (tips en overzichten over inzet van vertaaltechnologie, visuele ondersteuning...) werden vooral aan het begin van de crisis intensief gebruikt en positief onthaald. Ook de inzet van de sectorcoördinatoren werd uitdrukkelijk gewaardeerd, vooral vanwege hun nabijheid, kennis van de sociale kaart en actieve hulp bij het zoeken naar oplossingen.

Voor AgII blijft het belangrijk om ook buiten crisissituaties de lokale besturen (incl. OCMW's) en andere partners via o.a. het integratiewerk te informeren over de ruimere dienstverlening zijnde:

- Het aanbod Inburgering en NT2
- De inzet van communicatie ondersteunende middelen (o.a. sociaal tolken).
- Vreemdelingenrecht

De sectorcoördinatoren binnen het VLOT-team organiseerden 35 activeringssessies i.s.m. 22 lokale besturen met een bereik van 704 tijdelijk beschermden.

In 2022 werden 17 vormingen op maat gegeven met een bereik van circa 1000 deelnemers.

7.2.2.5 Vreemdelingenrecht en Internationaal Familierecht (VIF)

Door de invoering én uitzonderlijkheid van het statuut 'tijdelijke bescherming' kreeg de dienst Vreemdelingenrecht en Internationaal Familierecht (VIF) van het AgII al snel een belangrijke rol toebedeeld. Van bij de prille start van verhoogde instroom informeerde de dienst VIF de lokale besturen en andere professionals over de juridische context van het verblijfsstatuut en de implicaties ervan, via enkele grote webinars en online detailinfo. Daarna is ingezet op samenwerking met partners, uitklaring van knelpunten, extra informatiedeling en vorming via alle bestaande kanalen.

Een online dossier 'Oekraïne' werd gepubliceerd op de website vreemdelingenrecht.be met als doel actuele en relevante informatie te bundelen en te verstrekken over de regelgeving en praktische toepassing van het bijzonder verblijfsstatuut en van de ermee verbonden specifieke rechten op diverse domeinen. Het online dossier wordt voortdurend geactualiseerd o.b.v. nieuwe ontwikkelingen in de regelgeving, rechtspraak en administratieve praktijken. Ook in alle andere thematische webpagina's op vreemdelingenrecht.be is relevante info met betrekking tot tijdelijk beschermden uit Oekraïne systematisch verwerkt én continu bijgewerkt. Professionals konden voor hun specifieke toepassingsvragen ook terecht bij de juridische helpdesk van de dienst VIF. Ook in het vormingsaanbod van de dienst VIF werd alle info over het statuut en de rechten van tijdelijk beschermden uit Oekraïne verwerkt. Daarnaast bood de dienst VIF ondersteuning aan de infolijn van Vluchtelingenwerk Vlaanderen waar burgers en mensen op de vlucht (o.a. in het Oekraïens) terecht kunnen. Deze ondersteuning had o.a. betrekking op de organisatie van een expertennetwerk Oekraïne waar verschillende organisaties kennis en ervaringen konden uitwisselen met de medewerkers van de infolijn, verstrekken van juridische informatie met betrekking tot het tijdelijk statuut, aangepaste regelgeving, aanleveren van informatie met betrekking tot een FAQ-lijst met info voor het doelpubliek van Vluchtelingenwerk Vlaanderen.

De snelheid van dienstverlening en de kwaliteit van expertise over linken tussen het specifieke verblijfsrecht en diverse rechten en verantwoordelijkheden die de dienst VIF voor alle betrokken actoren op hun maat kon inzetten, had van bij het begin van de crisis een enorme meerwaarde en moet bij een volgende uitdaging behouden blijven. Het is belangrijk om maximaal de aanpak in de reguliere werking te volgen voor het ontsluiten van (juridische) expertise, dit gekoppeld aan tijdelijke capaciteitsuitbreiding met mogelijkheid tot specialisatie bij bijzonder verblijfsstatuut of bij bijzondere beleidsmaatregelen.

Uit de bevraging van 45 lokale besturen blijkt een grote tevredenheid over het aanbod van AgII inzake (juridische) informatievoorziening.

Figuur 6. Aantal beantwoorde juridische helpdeskvragen, aantal (actualisaties van) publicaties en aantal juridische vormingen en werksessies gegeven door de dienst Vreemdelingenrecht en Internationaal Familierecht (VIF) voor werkingsgebied AgII

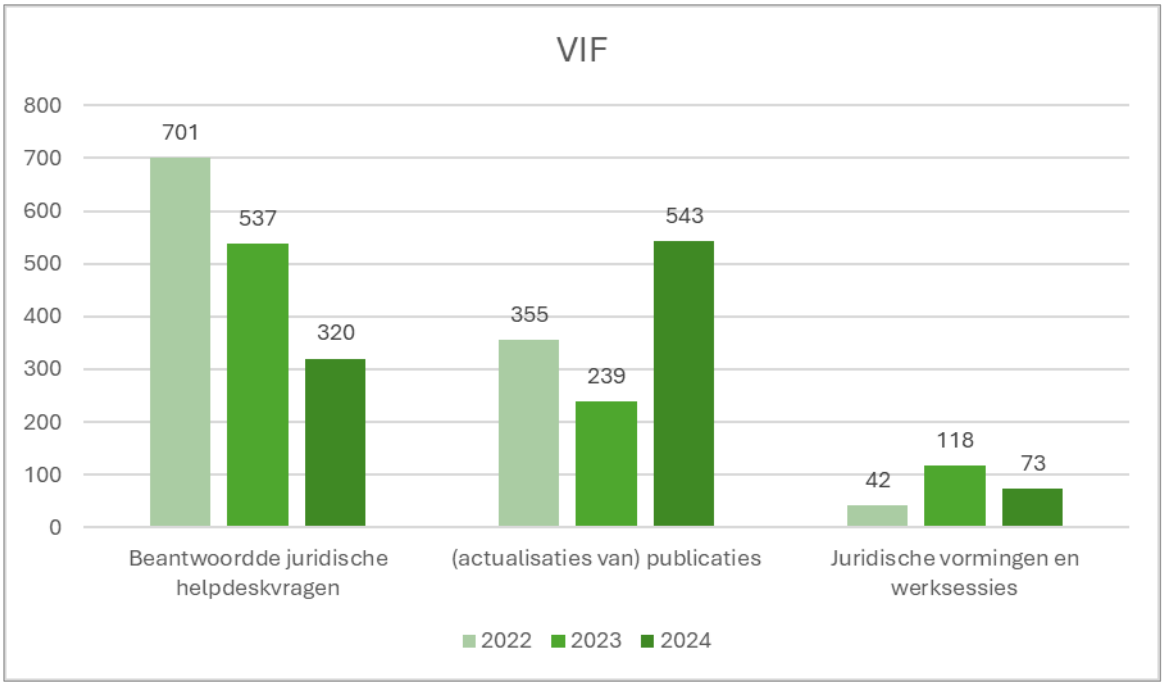

7.2.2.6 Coördinatie en communicatie

Bij aanvang van de crisis nam het Agentschap een trekkende en vertegenwoordigende rol op voor de drie agentschappen (AgII, Atlas en Amal) op vlak van integratie en inburgering. Door haar deelname aan de Vlaamse Taskforce Oekraïne en de verschillende (beleids)werkgroepen kon het Agentschap zorgen voor afstemming, communicatie en vertegenwoordiging van haar expertise. Ook informatiedoorstroom van en naar AgII over het beleid en de gemaakte afspraken waren noodzakelijk om uiteindelijk een goede dienstverlening te kunnen aanbieden. Hieruit blijkt het belang van actieve deelname en vertegenwoordiging van het betrokken beleidsveld integratie en inburgering binnen de opgezette Vlaamse structuren.

7.2.3 Beleidsveld Werk

7.2.3.1 Managementsamenvatting

Doelstellingen

Het draaiboek heeft als doel een gestructureerde en consistente aanpak te bieden voor processen, waardoor efficiëntie en consistentie worden bevorderd. Het helpt ons om ons goed voor te bereiden op toekomstige gebeurtenissen door lessen te trekken uit eerdere ervaringen, en biedt een waardevol hulpmiddel voor kennisoverdracht binnen VDAB. Daarnaast fungeert het als een referentiepunt voor duidelijke communicatie en wordt het gebruikt als een instrument voor voortdurende verbetering en optimalisatie van onze processen.

Lessen uit het Verleden

Uit de ervaringen met #SamenSterkvoorOekraïne hebben we geleerd dat flexibele opschaling en crisisrespons cruciaal zijn. Verschillen in regionale aanpak bieden waardevolle inzichten en evaluatierapporten hebben ons inzicht gegeven in de effectiviteit van verschillende initiatieven, echter worden ze nog niet voldoende gedeeld en overgenomen.

Doelgroep en Stakeholders

Onze doelgroep bestaat voornamelijk uit ontheemden, die zowel reguliere dienstverlening als extra ondersteuning ontvangen. We werken nauw samen met werkgevers om hen te sensibiliseren en te ondersteunen bij het aannemen van anderstaligen. Daarnaast omvat ons stakeholder landschap een breed scala aan interne en externe partners, zoals lokale besturen, OCMW's, sectororganisaties en de Europese Unie.

Planning en Voorbereiding

Een duidelijke strategie en visie zijn essentieel. We streven naar een inclusieve benadering waarbij onze dienstverlening toegankelijk is voor alle klanten, ongeacht hun taalachtergrond. Centrale coördinatie en een uniforme aanpak zijn cruciaal voor een effectieve crisisrespons. Gespecialiseerde rapportering en gebruik van data en rapporten helpen ons om positieve veranderingen te stimuleren. Onze vergaderstructuur, met een hybride aanpak, zorgt voor effectieve besluitvorming.

Project- en Verandermanagement

Interne communicatie is van groot belang; we voorzien in duidelijke en regelmatige updates via een virtuele cockpit en nieuwsbrieven. Externe communicatie richt zich op het informeren en sensibiliseren van partners en werkgevers via diverse kanalen.

Faciliteiten en Personeel

Onze digitale en fysieke infrastructuur moet aangepast worden aan de diverse behoeften van onze klanten. Het uitbreiden van taalondersteuning in onze dienstverlening is essentieel. We streven naar een inclusief aanwervingsbeleid om medewerkers met diverse achtergronden en vaardigheden aan te trekken.

Wetgeving

Er is behoefte aan duidelijke wetgeving rond de rechten en plichten van ontheemden, vandaag en na afloop van het tijdelijke statuut. Een tijdige en verplichte inschrijving bij VDAB kan kostbare tijd besparen door activering van in het begin te belichten en duidelijke afspraken te maken wie de activering op zich neemt (OCMW, VDAB of andere partners).

De Dienstverlening

Onze bemiddeling en begeleiding richten zich op individuele ondersteuning van werkzoekenden, waarbij het gebruik van contacttalen essentieel is om communicatiebarrières te overwinnen. Samenwerking tussen sectoren en intensieve dienstverlening zorgt voor een holistische ondersteuning. We ontwikkelen hulpmiddelen en screenings om de beoordeling en begeleiding van werkzoekenden te verbeteren.

Capaciteitsopbouw en Training

Goede onboarding voor nieuwe bemiddelaars en regelmatige versterkingsmomenten zijn belangrijk. Trainingen en kennisdeling tussen teams en partners verbeteren onze dienstverlening voortdurend.

Samenwerking en Netwerken

VDAB treedt op als netwerkregisseur om samenwerking en kennisdeling te bevorderen. We werken nauw samen met diverse partners zoals VLOT, TRAVI, VVSG en lokale besturen (OCMW's) en menig andere organisatie om gezamenlijk duurzame oplossingen te vinden voor werkzoekenden. Dit blijft vooralsnog ad hoc samenwerken en zeer divers per provincie en gemeente. We steunen volop initiatieven die samenwerking in het ecosysteem ten goede komen.

Evaluatie en Verbetering

Regelmatige evaluaties en leermomenten zijn ingebouwd om onze processen te verbeteren. We integreren specifieke werkingen in de reguliere dienstverlening en communiceren effectief over het stoppen van specifieke werkingen om verwarring te voorkomen. Een virtuele cockpit biedt medewerkers toegang tot relevante informatie en helpt bij het bijhouden van de voortgang.

Volgende Stappen

We blijven de voortgang van onze initiatieven monitoren en rapporteren regelmatig. Feedback wordt verzameld en strategieën worden aangepast op basis van nieuwe inzichten. Dit draaiboek biedt een solide basis voor huidige en toekomstige uitdagingen, en benadrukt het belang van samenwerking, duidelijke communicatie en voortdurende verbetering in onze dienstverlening.

7.2.3.2 Samenvatting Evaluatieonderzoek Oekraïense nieuwkomers

Hieronder volgt een beknopte samenvatting van het evaluatieonderzoek naar Oekraïense nieuwkomers. Dit onderzoek werd door het onderzoeksteam van VDAB uitgevoerd in 2023 en combineert een uitgebreide survey met een kwalitatief luisteronderzoek (verhalen) om drempels en ervaringen van Oekraïense nieuwkomers op de Vlaamse arbeidsmarkt in kaart te brengen. Voor veel Oekraïners bleek het namelijk niet evident te zijn om een (duurzame) job te vinden, ondanks hun sterke wens om de arbeidsmarkt te betreden.

De focus van het beleid bij VDAB lag op het recht op tijdelijke bescherming, waarbij ontheemden direct toegang kregen tot de arbeidsmarkt zonder wachttijd. VDAB zette primair in op een lineair traject: eerst intensieve taalverwerving (Nederlands) als voorwaarde voor duurzame tewerkstelling op niveau.

7.2.3.2.1 Conclusies

- Tewerkstelling: Zij die werken zijn redelijk tevreden over hun werkervaring, al werken ze regelmatig onder hun niveau. Voor zij die niet werken is de bereidheid om te werken zeer groot (90,8% tot 99,1%), gedreven door de wens naar financiële onafhankelijkheid en maatschappelijke bijdrage.
- Drempels: De taalbarrière is de belangrijkste drempel, gevolgd door zorgnoden voor het gezin en onwetendheid rond rechten en plichten op de arbeidsmarkt. Daarnaast spelen het ontbreken van een sociaal netwerk en beschikbare en/of betaalbare kinderopvang ook een rol.
- Mismatch op de arbeidsmarkt: Er is sprake van een sterke dekwalificatie. Hoewel ruim de helft van de doelgroep hooggeschoold is, werkt het merendeel in laaggeschoolde sectoren zoals de

schoonmaak, kinderopvang of horeca. Bijna 40% van de werkenden ervaart een (zeer) slechte aansluiting bij hun vorige job in Oekraïne.

- Communicatie: Er is een grote behoefte aan een duidelijke 'roadmap' en één aanspreekpunt om de complexe Belgische arbeidsmarkt en de rollen van VDAB en OCMW te verduidelijken.

7.2.3.2.2 Aanbevelingen

- Doorbreek het lineaire model: De huidige focus op "eerst taal, dan werk" vertraagt de instroom en leidt tot frustratie. Het advies is om over te stappen op duale trajecten, waarbij taalondersteuning en werkervaring parallel lopen.
- Informeren en sensibiliseren: Zowel de bemiddelaars, maar ook werkgevers en Oekraïense nieuwkomers zelf zouden beter geïnformeerd en gesensibiliseerd moeten zijn over enerzijds de rechten en plichten rond aspecten gerelateerd aan de arbeidsmarkt (wat kan wel/niet, arbeidsmarktvoorwaarden etc.), anderzijds over het aanbod en de mogelijkheden binnen VDAB.
- Inzet op maatwerk: Trajecten moeten nauwer afgestemd worden op de specifieke noden en wensen van de Oekraïense klanten. Bijvoorbeeld vacatures, opleidingen of verschillende vormen van werkplekleren aanreiken die aansluiten bij hun competenties, diploma's en eerdere werkervaring, en die rekening houden met mobiliteits- of gezondheidsissues, maar ook met de kennis van de Nederlandse taal.

7.2.3.3 Reeële besteding 2022-2024 + budget 2025

actie	2022	2023	2024	2025 (budget)
Aansluiten op reguliere dienstverlening en aanbod	674	3.603	3.470	2.527
TWE-OCMW	844	2.744	3.342	3.588
Uitbreiding intensieve begeleiding door andere partners	170	715	581	555
NT2-acties	15	288	405	373
IBO met taalondersteuning	244	581	502	951
Job- en taalcoaching	144	148	178	244
Beroepsopleiding	840	3.167	5.139	1.854
	2.931	**11.246**	**13.617**	**10.092**

7.2.3.4 Analyse tewerkstellingsresultaten december 2025

7.2.3.4.1 Totale doelgroep

In de periode maart 2022 tot eind december 2025 schreven zich in totaal 23.054 tijdelijk ontheemde Oekraïners in bij VDAB. Eind december heeft *58% daarvan gewerkt en is 39% nog steeds aan het werk*. Bekijken we dit per jaar van inschrijving bij VDAB, dan merken we dat 73% van de doelgroep met inschrijving in 2022 gewerkt heeft en dat 50% van hen eind december 2025 nog steeds aan het werk is. Bij de doelgroep met inschrijving in 2025 zien we dat 34% gewerkt heeft en dat 19% nog aan het werk is.

Jaar aanmaak dossier	Aantal	gewerkt	aandeel gewerkt	aan het werk	aandeel aan het werk
2022	6.627	4.845	73%	3.346	50%
2023	8.202	5.052	62%	3.452	42%
2024	4.364	2.270	52%	1.500	34%
2025	3.861	1.306	34%	717	19%
Totaal	23.054	13.473	58%	9.015	39%

De mediaan van het aantal contractdagen bedraagt voor de totale groep 507 contractdagen.

7.2.3.4.2 Doelgroep 18 tot 65 jaar woonachtig in Vlaanderen met geldige verblijfsdocumenten

De totale doelgroep van 23.054 betreft iedereen die zich ooit inschreef bij VDAB sinds maart 2022. Een groot aantal van hen verblijft niet langer in Vlaanderen. Sommigen keerden terug naar het vaderland. Een manier om die groep af te zonderen, is nagaan wie nog over geldige verblijfsdocumenten beschikt. Een aantal van de totale groep is ook ouder dan 65 jaar of jonger dan 18 jaar (jobstudenten).

In de analyse hierna behouden we enkel de doelgroep die momenteel in Vlaanderen verblijft, tussen 18 en 65 jaar oud is en over geldige verblijfsdocumenten beschikt. We behouden 17.565 dossiers. 11.664 of *66% van hen heeft gewerkt en 48% is nog steeds aan het werk.* 85% van de doelgroep met inschrijving in 2022 heeft gewerkt en dat 65% van hen is eind december 2025 nog steeds aan het werk. Bij de doelgroep met inschrijving in 2025 zien we dat 36% gewerkt heeft en dat 20% nog aan het werk is.

Jaar aanmaak dossier	Aantal	gewerkt	aandeel gewerkt	aan het werk	aandeel aan het werk
2022	4.886	4.173	85%	3.175	65%
2023	6.494	4.547	70%	3.306	51%
2024	3.642	2.016	55%	1.381	38%
2025	2.543	928	36%	520	20%
Totaal	17.565	11.664	66%	8.382	48%

De mediaan van het aantal contractdagen bedraagt voor deze doelgroep 539 contractdagen.

7.2.3.4.3 Doelgroep 18 tot 65 jaar woonachtig in Vlaanderen met geldige verblijfsdocumenten en laatste actie beëindigd ten laatste eind juni 2025

Van die doelgroep in punt 2 behouden we vervolgens de groep die ten laatste eind juni 2025 een actie beëindigde en daarna geen actie meer opstartte. Deze groep is eind december 2025 niet meer bezig met

opleidingen Nederlands, werkplekleren of opleiding. We bekijken van die groep wie eind december 2025 gewerkt heeft en wie nog steeds aan het werk is, met of zonder voorgaande actie. Die uitstroommeting gebeurt dus minstens 6 maanden na de het einde van de laatste kansenverhogende actie.

Bij de doelgroep die bereikt werd met minstens één kansenverhogende actie (90% van het totaal) zien we dat 69% gewerkt heeft en 52% nog aan het werk is. Bij de doelgroep zonder kansenverhogende actie (10%) heeft 61% gewerkt en is 42% nog steeds aan het werk.

Het aandeel "gewerkt" is het hoogst bij de doelgroep bereikt met IBO (100%), TWE (95%). competentieversterking (87%) en bemiddeling door partners (87%) . Het aandeel "aan het werk" eind december 2025 is het hoogst bij de doelgroep bereikt met IBO (81%), competentieversterking (67%), bemiddeling door partners (64%) en TWE (63%).

Soort actie	% van totale doelgroep	Aandeel gewerkt	Aandeel aan het werk
Totale doelgroep (met of zonder actie)	100%	68%	51%
Met persoonlijke dienstverlening	51%	76%	56%
Met Nederlands voor anderstaligen	83%	69%	52%
Met competentieversterking	10%	87%	67%
Met tijdelijke werkervaring (TWE-OCMW)	3%	95%	63%
Met IBO	5%	100%	81%
Met bemiddeling door partners (Services/Vouchers)	4%	87%	64%
Met een andere kansenversterkende actie	23%	80%	58%
Doelgroep bereikt met minstens één actie	**90%**	**69%**	**52%**
Doelgroep niet bereikt met actie	**10%**	**61%**	**42%**

7.2.4 Beleidsveld Onderwijs

7.2.4.1 Sectorale maatregelen leerplichtonderwijs

Bij de start van het conflict in Oekraïne werd Vlaanderen geconfronteerd met een hoge instroom van tijdelijk ontheemden. Dit stelde het Vlaamse onderwijs voor een aantal uitdagingen, waaronder een tekort aan leerkrachten en lokalen. Om op korte termijn een antwoord te kunnen bieden op de uitdagingen die een dergelijke hoge instroom van Oekraïense leerlingen teweegbracht in het onderwijs, werden er een aantal decretale initiatieven genomen door de Vlaamse Regering in de vorm van de zgn. "Oekraïne-decreten" (decreten tot het nemen van dringende maatregelen in het onderwijs naar aanleiding van de Oekraïnecrisis).

1. wet: Decreet tot het nemen van dringende maatregelen in het onderwijs naar aanleiding van de Oekraïnecrisis, tot wijziging van het decreet van 8 juni 2007 betreffende de studiefinanciering van de Vlaamse Gemeenschap en tot wijziging van de Codex Hoger Onderwijs van 11 oktober 2013 voor leerlingen en studenten die ressorteren onder richtlijn 2001/55/EG van de Raad van 20 juli 2001 betreffende minimumnormen voor het verlenen van tijdelijke bescherming in geval van massale toestroom van ontheemden en maatregelen ter bevordering van een evenwicht tussen de inspanning van de lidstaten voor de opvang en het dragen van de consequenties van de opvang van deze personen
2. wet: Decreet tot het nemen van dringende maatregelen in het onderwijs naar aanleiding van de Oekraïnecrisis en tot wijziging van het decreet van 15 juni 2007 betreffende het volwassenenonderwijs

voor leerlingen en studenten die ressorteren onder richtlijn 2001/55/EG van de Raad van 20 juli 2001 betreffende minimumnormen voor het verlenen van tijdelijke bescherming in geval van massale toestroom van ontheemden en maatregelen ter bevordering van een evenwicht tussen de inspanning van de lidstaten voor de opvang en het dragen van de consequenties van de opvang van deze personen - (II)

3. wet: Decreet tot het nemen, naar aanleiding van de Oekraïnecrisis, van dringende maatregelen in het onderwijs voor kleuters, leerlingen en cursisten die ressorteren onder richtlijn 2001/55/EG van de Raad van 20 juli 2001 betreffende minimumnormen voor het verlenen van tijdelijke bescherming in geval van massale toestroom van ontheemden en maatregelen ter bevordering van een evenwicht tussen de inspanning van de lidstaten voor de opvang en het dragen van de consequenties van de opvang van deze personen (III)
4. wet: Decreet tot het nemen, naar aanleiding van de Oekraïnecrisis, van dringende maatregelen in het onderwijs voor kleuters, leerlingen en cursisten die ressorteren onder richtlijn 2001/55/EG van de Raad van 20 juli 2001 betreffende minimumnormen voor het verlenen van tijdelijke bescherming in geval van massale toestroom van ontheemden en maatregelen ter bevordering van een evenwicht tussen de inspanning van de lidstaten voor de opvang en het dragen van de consequenties van de opvang van deze personen (IV)
5. wet: Decreet tot het nemen, naar aanleiding van de Oekraïnecrisis, van dringende maatregelen in het onderwijs voor kleuters, leerlingen, studenten en cursisten die ressorteren onder richtlijn 2001/55/EG van de Raad van 20 juli 2001 betreffende minimumnormen voor het verlenen van tijdelijke bescherming in geval van massale toestroom van ontheemden en maatregelen ter bevordering van een evenwicht tussen de inspanning van de lidstaten voor de opvang en het dragen van de consequenties van de opvang van deze personen (V)

Deze decreten bevatten volgende maatregelen:

- Voorzien van extra schoolinfrastructuur naar aanleiding van de Oekraïne-crisis door huur van bestaande gebouwen en tijdelijke modulaire units (incl. plaatsing- en inrichtingskosten).

  Deze maatregel werd stopgezet op 1 januari 2026.

- Flexibeler aanwenden van omkadering voor anderstalige nieuwkomers in het basis – en secundair onderwijs. Zowel voor het lager als het secundair onderwijs kent men specifieke omkadering toe aan anderstalige nieuwkomers. Met de aanvullende lestijden 'anderstalige nieuwkomers' in het lager onderwijs wordt momenteel onderwijzend personeel aangesteld. Het secundair onderwijs kent specifieke uren-leraar voor OKAN, eveneens voor onderwijzend personeel. Als er lokaal wordt vastgesteld dat er een tekort aan onderwijzend personeel dreigt, kunnen toegekende vacante lestijden of vacante uren-leraar voor anderstalige nieuwkomers aangewend worden in wervingsambten van het ondersteunend personeel (secundair onderwijs) of beleids- en ondersteunend personeel (basisonderwijs). Deze lestijden en specifieke uren-leraar kunnen daartoe in punten worden omgezet. Door een omzetting in punten mogelijk te maken, kunnen ook andere profielen dan louter 'leraren' worden ingezet voor het onderwijs aan deze anderstalige nieuwkomers.
- Naar aanleiding van de crisis in Oekraïne werden bijkomende middelen ter beschikking gesteld zodat de centra voor volwassenenonderwijs en de centra voor basiseducatie een behoeftedekkend

NT2 aanbod konden organiseren voor de vluchtelingen die door deze crisis instroomden in het volwassenenonderwijs. Van deze bijkomende middelen werd slechts in beperkte mate gebruikgemaakt, voor een totaalbedrag van ongeveer 500.000 euro. Dit beperkte gebruik is te verklaren doordat de centra tijdens de herstelperiode na de coronacrisis over voldoende reguliere omkaderingsmiddelen beschikten om het nodige aanbod te voorzien."

- Het ondersteunen van CLB's aan de hand van extra werkingsmiddelen. CLB's krijgen extra middelen voor het organiseren van kwaliteitsvol onthaal van Oekraïense vluchtelingen en begeleiding (psychisch en sociaal functioneren, fysieke gezondheid/vaccinatiestatus, trauma sensitieve werking, ...) waar nodig. Afhankelijk van de concrete noden en al aanwezige expertise kunnen CLB zelf bepalen hoe deze middelen het beste aan te wenden om aan deze doelstelling te voldoen. Met deze werkingsmiddelen kan ook personeel aangesteld worden.

  Deze maatregel werd stopgezet op 1 januari 2026.

- Extra werkingsbudget aan één van de permanente ondersteuningscellen van de CLB's voor de aanstelling van een medewerker. Dit personeelslid fungeert ook als aanspreekpunt voor de CLB's, de vertegenwoordigers van de centrumnetten CLB, de overheid en de andere betrokken actoren op de leerlingenbegeleiding van de CLB's.

  Deze maatregel werd stopgezet op 1 januari 2026.

- Extra telmomenten (omkadering + werking) en OKAN (omkadering) voor Oekraïense nieuwkomers. De toegekende omkaderings- en werkingsmiddelen worden sinds schooljaar 2021-2022 verhoogd in functie van het aantal bijkomende Oekraïense kinderen en andere anderstalige nieuwkomers op basis van een hertelling van de eerste schooldag oktober en een hertelling die daags daarna start en eindigt op 30/06.
    - Voor wat omkadering basisonderwijs betreft worden er aanvullende lestijden voor anderstalige nieuwkomers voorzien voor scholen of scholengemeenschappen die een minimum aantal aan anderstalige nieuwkomers tellen (1,5 lestijd per anderstalige nieuwkomer en sokkel van 2 lestijd op schoolniveau).
    - Voor wat omkadering secundair onderwijs betreft worden aan elke contactschool van de scholengemeenschap en elke school met onthaalonderwijs buiten een scholengemeenschap 2,5 uren-leraar per regelmatige anderstalige nieuwkomer toegekend om te voorzien in onthaalonderwijs.
    - Voor de leersteuncentra wordt ook aanvullende omkadering voorzien. Als er in scholen voor gewoon onderwijs die aangesloten zijn bij het leersteuncentrum op de extra teldag (= eerste schooldag van oktober) meer leerlingen zijn met een GC-verslag of IAC-verslag type basisaanbod, 3 en 9 die vallen onder de richtlijn 2001/55/EG of die anderstalige nieuwkomer zijn, dan op de eerste schooldag van februari van het voorafgaande schooljaar, dan worden voor deze leerlingen bijkomende lestijden/lesuren en uren toegekend aan het leersteuncentrum. Er wordt ook bijkomend werkingsbudget voorzien.

  Deze maatregel werd stopgezet op 1 januari 2026.

- Leerlingen met statuut tijdelijke bescherming hoeven niet te voldoen aan de voorwaarde met betrekking tot verblijfsduur in België om anderstalige nieuwkomer te zijn in het basisonderwijs.

- Toelage voor anderstalige nieuwkomers in het kleuteronderwijs. De anderstaligen jonger dan vijf jaar genereerden voor de Oekraïne-decreten geen omkadering (in tegenstelling tot anderstalige nieuwkomers van vijf jaar en ouder). Bovendien tellen de meeste scholen op de eerste schooldag van februari van het voorgaande schooljaar en dus vertaalt de stijging van het aantal leerlingen zich pas met vertraging in de scholen. Net zoals bij de vluchtelingencrisis van 2015 werd daarom voorzien in een extra financiële ondersteuning voor het kleuteronderwijs. Per bijkomende anderstalige nieuwkomer jonger dan vijf jaar of per bijkomende kleuter die voldoet aan het leerlingenkenmerk thuistaal niet Nederlands, die de school op de telmomenten telt in vergelijking met zijn teldag voor de omkadering en financiering, hebben de scholen recht op 950 euro extra ondersteuning.

  Deze maatregel werd stopgezet op 1 januari 2026.

- Aanvullende werkingstoelagen voor anderstalige nieuwkomers in het basisonderwijs.

- Inzetten van vervolgschoolcoaches op de klasvloer. Elke contactschool van een scholengemeenschap en elke school met onthaalonderwijs buiten een scholengemeenschap krijgt 0,9 uren-leraar per regelmatige anderstalige nieuwkomer in het onthaaljaar voor vervolgschoolcoaching. Deze uren-leraar kunnen uitsluitend worden aangewend voor begeleiding, ondersteuning en opvolging van gewezen anderstalige nieuwkomers in het regulier onderwijs en voor expertise-overdracht en -opbouw in het regulier onderwijs m.b.t. gewezen anderstalige nieuwkomers. Gelet op het lerarentekort dat zich stelt worden vervolgschoolcoaches tijdelijk inzetbaar voor het onthaaljaar in het secundair onderwijs. Zo kunnen deze personeelsleden bij een acuut lerarentekort worden ingeschakeld “op de klasvloer”.

De verhoogde instroom zorgde eveneens voor capaciteitsproblemen, onder meer in het structuuronderdeel “Onthaalklas voor anderstalige nieuwkomers” (OKAN). Om in te zetten op het capaciteitsprobleem werden volgende maatregelen genomen:

- Het structuuronderdeel ‘onthaaljaar voor anderstalige nieuwkomers’ is momenteel vrij programmeerbaar. Hierdoor faciliteren we het flexibel inrichten van het onthaaljaar op basis van de noden die zich aandienen, en reduceren we de planlast voor schoolbesturen.

- De overcapaciteitsgroep anderstalige nieuwkomers in het buitengewoon onderwijs wordt uitgebreid. Vanaf 4 maart 2022 kan je ook kleuters jonger dan 5 jaar als anderstalige nieuwkomer in overcapaciteit inschrijven in het gewoon en buitengewoon basisonderwijs. In het voltijds gewoon secundair onderwijs, deeltijds beroepssecundair onderwijs en buitengewoon secundair onderwijs wordt tijdelijk een extra overcapaciteitsgroep gecreëerd voor anderstalige nieuwkomers voor de inschrijvingen.

- De toegang tot OKAN is beperkt tot de groep leerplichtige leerlingen. De toelatingsklassenraad kan niet langer afwijken van de leeftijdsvoorwaarde, met uitzondering van leerlingen die uiterlijk 31/12 volgend op aanvang schooljaar 11 jaar geworden zijn en starten na de krokusvakantie. De klassenraad kan ook afwijken van de leeftijdsvoorwaarde voor leerlingen die op 31 december volgend op de aanvang van het schooljaar 18 jaar zijn geworden én reeds waren ingeschreven in het onthaaljaar voor anderstalige nieuwkomers tijdens het voorgaande schooljaar. Dit geeft deze leerlingen de mogelijkheid om het traject dat zij reeds gestart waren in het onthaaljaar verder te zetten.

In de nooddorpen werd de mogelijkheid voorzien tot het inrichten van collectief huisonderwijs. Lokale besturen die een nooddorp inrichten, konden een subsidie krijgen om collectief huisonderwijs te organiseren. Kinderen en jongeren op de vlucht uit Oekraïne kunnen ook voldoen aan de leerplicht via huisonderwijs, ofwel individueel, of collectief. Voor deze kinderen zijn er een aantal uitzonderingen op de regels van huisonderwijs:

- Ze kunnen op elk moment een verklaring van huisonderwijs indienen en zijn niet gebonden door termijnen om in te stappen in huisonderwijs.
- Ze zijn niet verplicht om zich aan te melden bij de examencommissie om examens af te leggen en zijn niet verplicht om te slagen voor de examencommissie om toegelaten te worden tot het huisonderwijs.
- De onderwijsinspectie zal bij hen geen controle uitvoeren op het huisonderwijs.

De subsidie voor lokale besturen werd stopgezet vanaf 1 januari 2026. De uitzonderingen voor Oekraïense leerlingen op vlak van huisonderwijs zullen vanaf 1 september 2026 stoppen.

7.2.4.2 Resultaten in de praktijk

Voor cijfergegevens verwijzen we naar de (aparte) bijlage 'Cijfergegevens Beleidsveld Onderwijs' met de cijfers die werden gerapporteerd door O&V.

Budget

Budgettair gingen de middelen hoofdzakelijk naar extra omkadering en extra werkingsmiddelen voor de scholen, om de instroom aan Oekraïense kinderen op te vangen.

	2024	2025
extra omkadering basis en secundair onderwijs	25.321.919	25.622.506
extra werkingsmiddelen basis en secundair onderwijs	18.688.201	18.688.201
ondersteunende diensten (CLB + herkenning diploma's)	990.023	680.668
Fysieke capaciteit & nooddorpen	1.200.000	1.698.000
Totaal	46.200.143	46.689.375

7.2.5 Beleidsveld Welzijn

7.2.5.1 Sectorale maatregelen

Naar aanleiding van de Oekraïnecrisis in 2022 en de opkomst van het statuut voor mensen op de vlucht uit Oekraïne werd Vlaanderen geconfronteerd met een massale instroom van tijdelijk ontheemden. Ook binnen het beleidsdomein Welzijn dragen we ons steentje bij om deze mensen zo goed mogelijk op te vangen en te ondersteunen, dit leidde tot een aantal sectorale maatregelen.

De Vlaamse Regering heeft op voorstel van de minister bevoegd voor welzijn meerdere initiatieven genomen (Besluiten Vlaamse Regering 2022):

- Tijdelijke versterking van de capaciteit van de Centra Algemeen Welzijnswerk (CAW) voor het aanbieden van psychosociale eerstelijnshulp bij persoonlijke en psychische problemen aan vluchtelingen uit Oekraïne alsook begeleiding van gastgezinnen en vrijwilligers in de ondersteuning die zij aanbieden aan deze vluchtelingen. Deze projectmaatregel werd voorzien in 2023, 2024 en 2025.
- Tijdelijke versterking van de capaciteit van de Centra voor Geestelijke Gezondheidszorg (CGG) die gespecialiseerde geestelijke gezondheidszorg bieden aan Oekraïense ontheemden die ernstige psychische klachten ontwikkelen. De oorspronkelijke subsidieperiode van dit project liep tot en met 31 maart 2023. Deze periode werd verlengd via een budgetneutrale verlenging tot 1 april 2024 om zo de bestaande versterking van de zorggarantie in de CGG te garanderen. Nadien werd teruggevallen op de reguliere werking zonder bijkomende middelen.
- Tijdelijke versterking van de samenwerkingsverbanden 1 gezin, 1 plan voor het begeleidend optreden bij gezinnen met kinderen met specifieke pedagogische noden ter anticipatie op de toename van hulpvragen van gezinnen die bv. de CLB, de Huizen van het Kind of de OverKophuizen overstijgen. De oorspronkelijke subsidieperiode van dit project liep van 1 april 2022 tot 31 maart 2023 voor alle samenwerkingsverbanden. Op 1 april 2023 tot en met 31 maart 2024 werden er 8 samenwerkingsverbanden van 1G1P verder gefinancierd. Vanaf 1 april 2024 tot en met 31 maart 2025 is er een verlenging van middelen voor 1G1P doorgevoerd in kader van de Oekraïnecrisis, maar slechts voor 3 samenwerkingsverbanden 1G1P. De projectmiddelen liepen af op 31 maart 2025 en worden niet meer verlengd. De ondersteuning van de gezinnen wordt voorzien binnen de reguliere werking uit het samenwerkingsverband 1G1P zonder bijkomende middelen.
- Tijdelijke versterking van de capaciteit van pleegzorgdiensten in Vlaanderen om snel een groter volume van screening en matching af te werken teneinde Oekraïense kinderen in pleeggezinnen te kunnen opvangen. Deze projectmaatregel liep af op 31 maart 2023, nadien werd teruggevallen op de reguliere werking zonder bijkomende middelen.
- Tijdelijke versterking van de capaciteit van Minor Ndako om directe pleegplaatsing mogelijk te maken van grotere groepen kinderen uit Oekraïne die tijdelijke gezinsopvang nodig hebben. Minor Ndako staat voor deze gezinnen ook in voor begeleiding en opvolging van de kinderen en de gezinnen. Deze projectmaatregel liep af op 31 maart 2023, nadien werd teruggevallen op de reguliere werking zonder bijkomende middelen.
- Tijdelijke versterking van de capaciteit van Solentra, een derdelijns dienst (UZ Brussel) met een aanbod specifiek gericht op traumaverwerking bij vluchtelingen. De dienst werkt goed samen met Minor Ndako en kan outreachend ingezet worden voor de NBMV die via Minor Ndako en Pleegzorg bij gezinnen worden geplaatst en worstelen met een ernstig trauma. Deze projectmaatregel liep af op 31 maart 2023, nadien werd teruggevallen op de reguliere werking zonder bijkomende middelen.
- Tijdelijke versterking van de regierol van de lokale besturen binnen de samenwerkingsverbanden geïntegreerd breed onthaal (GBO) zodat de functies en werkingsprincipes van het GBO specifiek ten aanzien van de Oekraïense vluchtelingen kunnen worden gerealiseerd. De oorspronkelijke subsidieperiode van dit project liep van 14 maart 2022 tot en met 13 maart 2023. Deze looptijd werd

verlengd, zonder bijkomende middelen, tot en met 13 maart 2024. Nadien werd deze maatregel stopgezet en werd teruggevallen op de reguliere werking zonder bijkomende middelen.

- Toekenning van een subsidie aan de huisartsenkringen en Domus Medica om een preventief zorgaanbod voor de Oekraïense ontheemden te organiseren. De subsidieperiode om het preventief zorgaanbod te organiseren liep van 1 maart 2022 tot 28 februari 2023. De wijzigingen in de aanpak van het preventief gezondheidsbeleid t.a.v. Oekraïense ontheemden in Vlaanderen werden goedgekeurd op 21 oktober 2022, waarbij men evolueerde naar een meer centrale aanpak bestaande uit 2 pijlers in het jaar 2023:
    - een meer gecentraliseerde aanpak bestaande uit een interfederale en interregionale samenwerking in één gezondheidsoriëntatiecentrum te Brussel, door uitbreiding van het reeds bestaande Brussels Orientation Center (BOC)
    - een flankerende outreachende werking door een mobiel vaccinatieteam, dat zich dagdagelijks richt op kwetsbare en moeilijk bereikte groepen, en dat op regelmatige basis een aanbod kan doen in de grotere collectieve opvanginitiatieven (o.a. in Antwerpen, Mechelen, …) waar het risico op uitbraken van infectieziekten het hoogst is.

Daaropvolgend werden deze maatregelen aangepast:

- Besluit van de Vlaamse Regering van 16 december 2022 tot toekenning van een subsidie aan drie zorgpunten voor het organiseren van een preventief zorgaanbod voor de Oekraïense ontheemden. Goedkeuring van de Vlaamse Regering op 27 januari 2023 van de principes, acties en financieringsmodaliteiten zoals opgenomen in het 'Memorandum of Understanding' (MoU) betreffende het preventief zorgaanbod t.h.v. het EuroStation zorgpunt t.a.v. de Oekraïense nieuwkomers in België.
- Vaccinatie (excl. dienstverlening Opgroeien Regie): Compensatie voor de kosten voor de aankoop en levering van basisvaccins via Vaccinnet, voor het uitnodigen en ontvangen van de te vaccineren tijdelijk ontheemden, voor het uitvoeren van de screenings en voor het vaccineren zelf. Zie ook BVR hierboven en hieronder. Eind januari 2024 eindigde de overeenkomst met de MFA-teams en werd er besloten om deze overeenkomst niet te vernieuwen. Gezien de overeenkomst met de MFA-teams niet vernieuwd werd, maar er nog wel verdere ondersteuning nodig was voor het vaccineren van Oekraïense ontheemden werd in 2024 de overeenkomst met het Vlaams Mobiel vaccinatieteam uitgebreid met 1 VTE verpleegkundige.
- Nazorg vaccinatie: Compensatie voor extra financiering voor de opvolging van de resultaten van de TBC-screening en begeleiding van oude en nieuwe TBC-gevallen.

  De subsidieperiode om de tuberculose opvolging voor de Oekraïense ontheemden te organiseren, deze maatregel liep van 1 maart 2022 tot de dag waarop fase 1 afgelopen is (19.372 ontheemden in Vlaanderen) plus 6 maanden – met als uiterste datum 31 december 2022.
- Besluit van de Vlaamse Regering op 27 januari 2023 tot verlenging van de toekenning van een subsidie aan de VRGT om de tuberculose opvolging voor de Oekraïense ontheemden te organiseren. Goedkeuring van de Vlaamse Regering van 26 mei 2023 voor het optimaliseren van de overheidsopdracht voor de middellange termijninvulling contactopsporing en uitbraakbeheersing

in het kader van de Covidpandemie. In 2024 werd hiervoor geen bijkomende maatregelen vanuit de Oekraïneprovisie meer voorzien.

- Tijdelijke versterking van de capaciteit van Opgroeien Regie (met inbegrip van de lokale dienstverlening Kind en Gezin en de consultatiebureaus en haar artsen) zodat jonge Oekraïense kinderen en hun gezinnen op een kwaliteitsvolle manier ondersteund en begeleid worden (zowel pedagogisch, sociaal als medisch) en de reguliere werking gevrijwaard wordt. Nota aan de Vlaamse Regering betreffende de versterking van de lokale dienstverlening Kind en Gezin van Opgroeien als antwoord op het stijgend aantal dossiers ten gevolge van de instroom van Oekraïense vluchtelingengezinnen met jonge kinderen (VR 2022 1706 DOC.0681/1BIS).
- Een aanpassing van de IT-applicatie voor de berekening en uitbetaling van toeslagen i.k.v. het gezinsbeleid is noodzakelijk. De aanpassing dient om te voorkomen dat Vlaamse gezinnen die voorzien in opvang van Oekraïense ontheemden een negatieve impact zouden ondervinden op hun toeslagen ten gevolge van dit engagement. Besluit van de Vlaamse Regering over de IT-investeringen van het Agentschap Uitbetaling Groeipakket in het kader van de Oekraïnecrisis (VR 2022 2406 DOC.0690/2).
- Tijdelijke versterking met 1 VTE binnen het toenmalige Departement Welzijn, Volksgezondheid en Gezin voor o.a. een snelle en efficiënte afstemming binnen het eigen beleidsdomein en met andere betrokken beleidsdomeinen. Deze staat ook in voor (1) een screening van de regelgeving op mogelijke problemen van ongewilde exclusie ten gevolge van het speciale statuut van deze groep vluchtelingen, (2) het uitwerken van remediëringsvoorstellen met de bevoegde diensten en (3) de opvolging van opvang binnen WVG-voorzieningen.
- Nota aan de Vlaamse Regering Vlaanderen helpt Oekraïne – Verfijning personeelsinzet taskforce Opvang Oekraïne (VR 2022 1803 DOC.0314/1). Nota aan de Vlaamse Regering Vlaanderen helpt Oekraïne – Verfijning personeelsinzet (VR 2022 0107 DOC.0748/1BIS).

Daarnaast werd er ook beroep gedaan op de reguliere werking van bepaalde organisaties. In functie van de noden of behoeften kon hiervoor bekeken worden om bijkomende financiering te voorzien. Dit was voor onderstaande organisaties niet nodig:

- Mensen met zorgnoden: Inzet van bestaande capaciteit hulp aan personen met een handicap en minderjarigen. Binnen de huidige regelgeving kunnen minderjarigen in aanmerking komen voor zorg en ondersteuning én hulpmiddelen. Volwassenen kunnen enkel gebruik maken van Rechtstreeks Toegankelijke Hulp.
- Groeipakket: Het recht op het Groeipakket geldt in principe vanaf een verblijfsrecht van meer dan 3 maanden. Vluchtelingen die dus geregistreerd worden voor het tijdelijk verblijfsrecht, openen zo meteen het recht op het Groeipakket als zij gerechtigde kinderen hebben.
- Huizen van het kind
- Hulplijnen
- Voorschoolse en buitenschoolse kinderopvang
- Eerstelijnsaanbod zorg / zorgraden

7.2.5.2 Resultaten op het terrein

7.2.5.2.1 Eerstelijnsondersteuning Welzijn

Sinds 14 maart 2022 tot en met 30/11/2025 zijn er in totaal 9.253 aantal cliënten bereikt. De meeste onthaalvragen van vluchtelingen zijn gericht op administratieve ondersteuning en psychisch welbevinden en vragen rond inkomsten, uitkeringen of sociale voordelen en stress en draagkracht. Bij de directe sociale omgeving zien we gelijkaardige vragen terugkomen. Ook hier staan vragen rond psychisch welbevinden, stress en draagkracht, evenals financiële en administratieve thema's bovenaan. De meest voorkomende modules waar deze doelgroep rond begeleid worden zijn: begeleiding persoonlijke problemen, begeleiding precair verblijf en begeleiding relatie- en gezinsproblemen.

CAW Halle Vilvoorde organiseerde verschillende 'wooncafés'. Tijdens de bijeenkomsten werd actuele en relevante informatie gedeeld over:

- de huurprijzen per regio,
- de verschillende soorten huurcontracten
- praktische stappen rond verhuizen,
- en tips voor het schrijven van een motivatiebrief.
- Juridische aandachtspunten
- tips & tricks in de zoektocht naar een huurwoning (waar let je onder meer best op)

Uit deze infosessies en de begeleiding van CAW bleek dat er enkele aanwezigen een huurwoning konden vinden op de privémarkt. Daarnaast doen mensen na de infosessies steeds vaker beroep op de ondersteuning die CAW Halle-Vilvoorde biedt bij concrete stappen in het huurproces. Zo worden cliënten onder andere geholpen met:

- het bellen en vastleggen van een afspraak voor een woningbezoek,
- het voorbereiden van een motivatiebrief
- de communicatie met een makelaar of verhuurder

Deelnemers gaven aan dat de infosessies hen meer zelfvertrouwen hebben gegeven. Ze weten nu welke stappen ze moeten ondernemen en welke vragen ze best stellen bij een woningbezoek. Daardoor voelen ze zich sterker en beter voorbereid bij hun zoektocht naar geschikte huisvesting.

OCMW Gent contacteerde CAW Oost-Vlaanderen om samen te werken, meer bepaald in het nooddorp, aangezien heel wat kwetsbare tijdelijk ontheemden stress ervaarden over hun toekomstperspectief. Ze wilden graag met CAW Oost-Vlaanderen samenwerken om een groepsaanbod uit te werken rond het psychosociale luik: wat ná het nooddorp?

Het team Oekraïne van CAW Oost-Vlaanderen ging hier verder mee aan de slag. Ze ontwikkelden een groepsaanbod, bestaande uit 5 sessies. Binnen dit groepsaanbod gaan hulpverleners en cliënten samen op zoek naar waar mensen van dromen, hoe ze op basis daarvan hun toekomst zien, en welke stappen ze daarbij willen/kunnen zetten. Op die manier wordt er geprobeerd om hen uit die verlammende stressreactie halen en terug vooruit laten gaan. Het aanbod probeert de deelnemers terug in hun eigen kracht te zetten, door hen het gevoel te geven dat ze hun leven terug in eigen handen hebben. Via erkenning probeert de

groep samen tot nieuwe inzichten te komen. Er wordt gereflecteerd over het proces waarin het verleden, heden en toekomst opnieuw actief worden verbonden.

De hulpverleners van het nooddorp gaven aan dat ze na de sessies veel blije gezichten zagen en bij sommige cliënten opmerkten dat zij concreet stappen zetten naar een nieuwe toekomst. Deelnemers zelf gaven aan het gevoel het te hebben terug meer zuurstof te hebben gekregen en vroegen om een vervolg op dit aanbod.

7.2.5.2.2 Geestelijke gezondheidszorg

Sinds 1 mei 2022 t.e.m. 31 maart 2024 meldden zich 606 Oekraïense Vluchtelingen aan.

- 384 zorgperiodes werden opgestart. Er is sprake van een opgestarte zorgperiode indien de Oekraïense cliënt de begeleiding startte, een deel van deze zorgperiodes bevat nog minder dan 3 face tot face contacten sinds 1/5/2022.
- Er zijn 160 actieve zorgperiodes. Er is sprake van een actieve zorgperiode indien de Oekraïense cliënt meer dan 3 face tot face contacten had met zijn/ haar behandelaar sinds 1/5/2022, en de zorgperiode nog niet afgesloten werd.
- 256 zorgperiodes werden afgesloten, aantal ontheemden die in '"actieve zorg" waren, en waarvoor de zorgperiode is afgerond sinds 1/5/2022.

7.2.5.2.3 GBO

De lokale besturen beslisten autonoom over de aanwending van deze middelen in functie van hun regierol over het samenwerkingsverband GBO en de aanpak van de vluchtelingen instroom, met de nodige afstemming met de andere kernpartners CAW en DMW. De middelen werden in april 2022 ter beschikking gesteld. Vanuit de doorverwijzingen werden vooral eerst praktische zaken geregeld zoals de huisvestiging, equivalent leefloon aanvragen, aansluiten bij mutualiteit, medische screening en naderhand werden andere (hulp-)vragen aangepakt. Hierbij werd er vaak beroep gedaan op de sociale huizen, sociale diensten die doorverwijzen naar de juiste instanties.

Er kan gesteld worden dat de tijdelijk ontheemden uit Oekraïne hun weg vinden naar de lokale besturen (sociale huizen, sociale diensten van de gemeenten, OCMW) in het kader van een ruime rechtenverkenning en verhogen van toegankelijkheid naar de gepaste hulp- en dienstverlening. Oorspronkelijk werd de looptijd voorzien van 14 maart 2022 tot en met 13 maart 2023. Deze looptijd werd verlengd, zonder bijkomende middelen, tot en met 13 maart 2024. Deze verlenging kon gemotiveerd worden vanuit het feit dat het statuut tijdelijk ontheemden werd verlengd met een jaar, alsook dat bepaalde samenwerkingsverbanden GBO pas later aan de slag konden gaan (bv door ervaren moeilijkheden bij het aanwerven van personeel in dit kader).

Na de einddatum van de projectperiode met de extra middelen voor GBO, specifiek voor mensen op de vlucht uit Oekraïne (medio maart 2024), is het zo dat acties opgenomen worden vanuit de reguliere werking van het geïntegreerd breed onthaal, en dit in het kader van de doelstellingen van het GBO-samenwerkingsverband om onderbescherming tegen te gaan en de toegankelijkheid naar de gepaste hulp- en dienstverlening te verhogen.

7.2.5.2.4 Preventief gezondheidsaanbod en TBC screening

Vanaf 1 maart tot en met 30 september 2022 werden meer dan 30.000 tijdelijk ontheemden toegeleid naar het georganiseerd preventief zorgaanbod, waarvan meer dan 11.000 inging op het aanbod en een medische intake en informatie kreeg. Bovendien gingen er minimum 1500 in op het vaccinatieaanbod en werden minimum 1000 TBC screenings geregistreerd. Bovenstaande cijfers (totaal aantal toegeleide, ingegaan op zorgaanbod, TBC-screenings en aantallen ontheemden dat gebruik maakte van het vaccinatie-aanbod) zijn een onderschatting, aangezien er een onvolledig beeld en onvolledige gegevens van diensten zijn. De aanpak van een gedecentraliseerd preventief zorgaanbod werd stopgezet eind december 2022 naar aanleiding van een nieuwe aanpak.

Tot en met 30 september 2022 werden minimum 1000 TBC screenings geregistreerd. Het cijfer vormt een onderschatting, aangezien niet alle diensten rapporteerden.

Begin 2023 werd de aanpak van het preventief zorgaanbod t.a.v. de Oekraïense ontheemden gewijzigd en werd dit preventief zorgpakket niet langer aangeboden via de huisartsenkringen in Vlaanderen, maar wel via twee andere – meer gecentraliseerde - kanalen:

- een centraal gezamenlijk zorgpunt in het Eurostation gebouw in Brussel
- vier mobiele Oekraïne teams in Vlaanderen

Het centraal zorgpunt in Brussel is een gezamenlijk project met Fedasil, DVZ (Dienst Vreemdelingenzaken), FOD Volksgezondheid / RIZIV, het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en de verschillende Gemeenschappen (Departement Zorg, AviQ en de GGC), zoals afgesproken in het - ook door Vlaanderen - goedgekeurde Memorandum of Understanding.

Het centraal zorgpunt werd - in opdracht van Fedasil - uitgebaat door het (Franstalig) Rode Kruis België in het Eurostation gebouw te Brussel, alwaar de Oekraïense ontheemden hun aanvraag tijdelijke bescherming laten registreren door DVZ. Sinds 13 februari 2023 werden er gratis vaccins aangeboden, besteld en geleverd via het Vlaamse Vaccinnet.

De tijdelijk ontheemden konden in de periode midden februari 2023 tot en met eind december 2023 langs in het centraal zorgpunt voor een medische intake. Daar werden een aantal basisvaccins aangeboden (tegen mazelen-bof-rubella, tegen polio en tegen difterie-tetanus-kinkhoest). Slechts een minderheid van de Oekraïense ontheemden ging hier ter plaatse effectief op in, maar ze kregen toch allen betrouwbare informatie mee over het nut en belang van deze vaccinaties.

Sedert 28 februari 2023 werd ook de mogelijkheid geboden voor een actieve screening op Tuberculose (TB) via afname van een RX thorax, waar een aanzienlijke groep tijdelijk ontheemden hiervoor een voorschrift meekreeg. Voor een beperkte groep kon gelijk ook een afspraak gemaakt worden voor afname van deze RX in de nabijgelegen 'Polyclinique du centre' te Brussel.

Exacte cijfers in 2023 konden niet gegeven worden, gezien dit ging om een samenwerking tussen verschillende partners.

7.2.5.2.5 Vaccinatie

Tot en met 30 september 2022 gingen er minimum 1500 tijdelijk ontheemden in op het vaccinatieaanbod. Het cijfer is een onderschatting, aangezien niet alle diensten rapporteerden.

Tijdens de eerste helft van 2023 kon voor de mobiele teams beroep gedaan worden op het team van 30 VTE multifunctionele agenten (MFA), betaald op het corona budget via de door Vlaamse Regering gegunde "overheidsopdracht voor de middellange termijninvulling contactopsporing en uitbraakbeheersing in het kader van de covidpandemie". Gezien de blijvende noodzaak van mobiele teams voor het preventief zorgaanbod aan de Oekraïense ontheemden in Vlaanderen, besliste de Vlaamse Regering het preventief aanbod eenmalig te verlengen met 6 maanden, specifiek voor deze deeltaak, vanaf 31 juli 2023 t.e.m. 31 januari 2024. Hierbij werd beslist dat de MFA's - in covid-19 luwere tijden - ook andere outreachende opdrachten zouden uitvoeren binnen zowel infectieziektenincidenten als milieugezondheidsvoorvallen. Het team werd daarbij teruggebracht tot 15 voltijds equivalenten (13 MFA en 2 supervisors). Ook voor deze verlenging kon t.e.m. 31 januari 2024 beroep gedaan worden op de "corona" provisie.

Dankzij deze overheidsopdracht konden 4 mobiele teams (MT) succesvol en flexibel ingezet worden in Vlaanderen om in het hele jaar 2023 - in samenwerking met Wiegwijs vzw, het Provinciaal Instituut voor Hygiëne van Antwerpen (PIH) en de VLOT teams - preventieve zorg aan te bieden aan Oekraïense ontheemden in Vlaanderen.

Sinds februari 2023 werden alle lokale besturen en nooddorpen systematisch gesensibiliseerd en concreet gecontacteerd door de mobiele teams met het voorstel om preventieve zorg ter plaatse aan te bieden aan de Oekraïense ontheemden. De teams organiseerden hierop een informatiemoment voor de betrokkenen, al dan niet gekoppeld aan een vaccinatie- en screeningsessie.

Tot slot konden de mobiele teams ook snel en flexibel ingezet worden bij beginnende uitbraken en het verschil uitmaken. Zo konden de mobiele (vaccinatie)teams in het voorjaar 2023 op zeer korte termijn de nodige randvaccinaties aanbieden in het transit opvangcentrum Ariane te Brussel en er een grote mazelen uitbraak helpen vermijden.

Eind januari 2024 eindigde de overeenkomst met de MFA-teams en werd er besloten om deze overeenkomst niet te vernieuwen. Tijdens de periode waarin de MFA-teams nog aanwezig waren werd, gezien de MFA's niet over artsen beschikten, via het Vlaams Mobiel vaccinatieteam beroep gedaan op artsen van Wiegwijs om mee te gaan vaccineren.

Gezien de overeenkomst met de MFA-teams niet vernieuwd werd, maar er nog wel verdere ondersteuning nodig was voor het vaccineren van Oekraïense ontheemden werd in 2024 de overeenkomst met het Vlaams Mobiel vaccinatieteam uitgebreid met 1VTE verpleegkundige.

De kostprijs voor het organiseren van het vaccinatiebeleid voor Oekraïense ontheemden bedroeg in 2024 91.260,14 euro voor de financiering van de uitbreiding van de overeenkomst met het Vlaams Mobiel vaccinatieteam en het ter beschikking stellen van artsen die mee gaan vaccineren.

7.2.5.2.6 VAPH

De cijfers op datum van 23 januari 2026 zijn ongewijzigd ten opzichte van de gegevens van 24 november 2025.

Er zijn 20 Oekraïense kinderen met ondersteuning binnen RTH/DOP. 87 Oekraïense volwassenen krijgen ondersteuning binnen RTH/DOP. 9 Oekraïense kinderen hebben ondersteuning binnen MFC. Er zijn 28 Oekraïense volwassenen met ondersteuning door zorgaanbieder (zonder PVB, met eigen middelen).

7.2.5.2.7 Groeipakket

Sinds de start van de Oekraïnecrisis is het recht op Groeipakket voor 17.130 (17,1 K) kinderen beoordeeld (toestand 02.01.2026). Op 31.12.2025 waren er 11.427 unieke kinderen die effectief recht hebben op Groeipakket (of waar het onderzoek nog loopt).

Voor 2025 gaat dit over 897 aanvragen bij de publieke uitbetaler FONS. De stijging bij dit laatste cijfer weerspiegelt geen werkelijke stijging in de aanvragen. FONS stelde vast dat aanvragen hen niet langer enkel via de klassieke tools bereikten die ten tijde van de Oekraïnecrisis werden opgezet. Dit cijfers is het cijfer verbreed tot alle aanvragen die de publieke uitbetaler ontving van Oekraïense gezinnen en weerspiegelt de huidige realiteit beter dan de oude rapportering en betekent zeker niet een ver – x – voudiging van het aantal aanvragen.

7.3 CIJFERGEGEVENS BELEIDSVELD ONDERWIJS

In de sectorale evaluatie van het beleidsveld Onderwijs wordt verwezen naar de cijfergegevens. Dit overzicht (excel) is als aparte bijlage toegevoegd aan het rapport.

7.4 OVERZICHT GERAAMDE EN HERVERDEELDE MIDDELEN VANAF 2023

k euro	Provisie BO 2023		Provisie BA 2023		Totaal Herverdeeld in 2023		Δ t.o.v. provisie BA 2023	
	VAK	VEK	VAK	VEK	VAK	VEK	VAK	VEK
BESTUURSZAKEN					511	511		
BINNENLANDS BESTUUR					2.284	2.637		
DIGITAAL VLAANDEREN					1.925	2.174		
FACILITY					6.400	5.401		
INTEGRATIE					9.368	9.015		
ONDERWIJS					55.612	55.204		
OPVANGCAPACITEIT					83.241	82.368		
WELZIJN					4.753	6.096		
WERK					586	-		
TOTAAL	**165.000**	**165.000**	**225.000**	**225.000**	**164.680**	**163.406**	**60.320**	**61.594**

k euro	Provisie BO 2024		Provisie BA 2024		Totaal Herverdeeld in 2024		Δ t.o.v. provisie BA 2024	
	VAK	VEK	VAK	VEK	VAK	VEK	VAK	VEK
BESTUURSZAKEN	351	351	351	351	310	310	41	41
BINNENLANDS BESTUUR	2.127	2.127	2.127	2.127	1.753	1.753	374	374
DIGITAAL VLAANDEREN	1.338	1.338	1.338	1.338	1.163	1.163	175	175
FACILITY	209	209	209	209	149	1.464	60	-1.255
INTEGRATIE	15.330	19.405	15.330	19.405	5.467	6.786	9.863	12.619
ONDERWIJS	15.411	15.411	46.200	46.200	45.938	45.949	262	251
OPVANGCAPACITEIT	54.086	65.360	48.336	59.610	50.316	54.491	-1.980	5.119
WELZIJN	3.949	4.355	1.361	1.807	5.299	4.771	-3.938	-2.964
WERK	8.111	8.111	8.070	8.520	8.251	8.656	-181	-136
TOTAAL	**100.912**	**116.668**	**123.321**	**139.568**	**118.646**	**125.343**	**4.675**	**14.225**

k euro	Provisie BO 2025		Provisie BA 2025		Totaal Herverdeeld in 2025		Δ t.o.v. provisie BA 2025	
	VAK	VEK	VAK	VEK	VAK	VEK	VAK	VEK
BESTUURSZAKEN	320	320	320	320	113	113	207	207
BINNENLANDS BESTUUR	1.544	1.544	1.544	1.544	1.257	1.257	286	286
DIGITAAL VLAANDEREN	1.338	1.338	653	653	653	653	-1	-1
FACILITY	102	1.102	104	1.112	106	1.312	-2	-200
INTEGRATIE	18.869	18.869	18.894	18.894	4.446	4.201	14.448	14.693
ONDERWIJS	46.689	46.689	46.689	46.689	47.435	47.383	-745	-693
OPVANGCAPACITEIT	43.128	43.140	41.012	41.350	35.479	35.660	5.533	5.690
WELZIJN	1.495	1.474	1.033	1.105	854	986	179	119
WERK	11.929	12.065	10.541	11.030	9.966	10.456	575	574
TOTAAL	**125.414**	**126.541**	**120.790**	**122.696**	**100.309**	**102.021**	**20.481**	**20.675**

7.5 VRAGENLIJST BEVRAGING LOKALE BESTUREN

Onderstaande vragenlijst werd gebruikt voor de online bevraging bij de lokale besturen en de twee interactieve sessies met (een selectie van) de lokale besturen en de centrumsteden

Ervaringen van de lokale besturen rond de maatregelen en opvang van tijdelijk ontheemden

Geachte algemeen directeur,
Geachte gemeentelijk coördinator,

Samen met de afbouw van de publieke plekken kondigde de Vlaamse Regering een algemene evaluatie van het Oekraïnebeleid aan. In dit kader peilen we graag naar uw ervaring en bevindingen. Uw mening is cruciaal om de maatregelen en de uitvoering ervan te beoordelen, en om hieruit lessen te trekken. De bevraging omvat drie delen (de beleidsmaatregelen, de operationele uitvoering en de VLOT-ondersteuning) en neemt ongeveer een tiental minuten in beslag.

Mogen we u tenslotte verzoeken om de vragen zo volledig mogelijk te beantwoorden en ons uw antwoorden ten laatste op 15 december te bezorgen.

Hartelijk dank,

Het VLOT-team

* Vereist

1. Voornaam en naam *

2. Lokaal bestuur *

3. Functie *

- ◯ Algemeen directeur
- ◯ Gemeentelijk coördinator
- ◯ Andere

4. Heeft uw lokaal bestuur publieke opvang aangeboden in de afgelopen 3 jaar *

- ◯ Ja
- ◯ Nee

5. Welke elementen hebben meegespeeld in uw beslissing en waarom? *

6. Evaluatie beleidsmatige aanpak *

	Negatief	Eerder negatief	Neutraal	Eerder positief	Positief
Hoe beoordeelt u de huidige aanpak, waarbij de Vlaamse overheid omkadering en financiële steun biedt en lokale besturen instaan voor het realiseren van opvangplaatsen ?	○	○	○	○	○
De Vlaamse Overheid ging in de aanpak uit van de autonomie en vrijwilligheid van de lokale besturen. Hoe beoordeelt u deze beleidskeuze?	○	○	○	○	○
Hoe beoordeelt u de beslissing om voor publieke opvangplekken te kiezen in plaats van gastgezinnen?	○	○	○	○	○
De Vlaamse Overheid heeft ingezet op diverse opvangvormen met verschillende subsidiëringen: publieke en specifieke locaties (bv. assistentiewoningen, hotels). Hoe beoordeelt u deze keuze?	○	○	○	○	○
Wat is uw mening over het afstemmen van de spreiding op draagkracht en richtcijfers per gemeente?	○	○	○	○	○
Hoe beoordeelt u de ondersteuning van sectorale inspanningen (onderwijs, werk, integratie) door het opvangbeleid?	○	○	○	○	○
Hoe beoordeelt u de beslissing om de publieke opvangplekken af te bouwen?	○	○	○	○	○

7. Wilt u bovenstaande scores toelichten?

8. Wat waren volgens u de belangrijkste sterke punten van het opvangbeleid voor tijdelijk ontheemden? *

9. Zijn er volgens u aspecten van het opvangbeleid die extra aandacht of verbetering vragen? *

10. Evaluatie operationeel luik *

	Negatief	Eerder negatief	Neutraal	Eerder positief	Positief
Hoe beoordeelt u de inzet van de lokale besturen en was de gerealiseerde opvangcapaciteit volgens u voldoende?	○	○	○	○	○
Hoe ervaart u het gebruiksgemak en de effectiviteit van de Vlaamse Huisvestingstool?	○	○	○	○	○
Hoe beoordeelt u de doorstroom van tijdelijk ontheemden naar de private huurmarkt?	○	○	○	○	○
Waren de toegekende subsidies (plekken en begeleiding) afdoende om de opvang lokaal te kunnen realiseren?	○	○	○	○	○
Hoe staat u ten opzichte van het statuut tijdelijke bescherming en de jaarlijkse verlenging hiervan?	○	○	○	○	○
Hoe beoordeelt u de sectorale ondersteuning op vlak van werk (VDAB-ondersteuning, versnelde trajecten)?	○	○	○	○	○
Hoe beoordeelt u de sectorale ondersteuning op vlak van integratie en inburgering (inburgeringscursussen, maatschappelijke begeleiding, ...)?	○	○	○	○	○

	Negatief	Eerder negatief	Neutraal	Eerder positief	Positief
Hoe beoordeelt u de sectorale ondersteuning op vlak van gezondheidszorg (psychosociale ondersteuning, uitbreiding eerstelijnszorg en tolkenbudgetten, mobiele vaccinatieteams, ...)?	○	○	○	○	○
Hoe beoordeelt u de sectorale ondersteuning op vlak van huisvesting (versoepeling woonkwaliteitsnormen, modelovereenkomsten, ...)?	○	○	○	○	○
Hoe beoordeelt u de sectorale ondersteuning op vlak van onderwijs (extra middelen, taalondersteuning, ...)?	○	○	○	○	○

11. Wilt u bovenstaande scores toelichten?

12. Had het opvangbeleid van de tijdelijk ontheemden in de praktijk meer centraal gestuurd moeten worden of was de dynamiek lokaal voldoende om de tijdelijk ontheemden op te vangen? *

13. Werking Vlaams Ondersteuningsteam (VLOT) *

	Negatief	Eerder negatief	Neutraal	Eerder positief	Positief
Hoe beoordeelt u de samenwerking met VLOT (regio- en sectorcoördinatoren)?	○	○	○	○	○
Hoe beoordeelt u de communicatie via de verschillende kanalen (VLOT-flits, website, webinars, rechtstreeks contact, ...)?	○	○	○	○	○
Hoe beoordeelt u de algemene ondersteuning op vlak van dienstverlening (Vlaamse Huisvestingstool, juridische vragen, dienstverlenende vragen)?	○	○	○	○	○

14. In welke mate vindt u dat de operationele werking optimaal verliep, en wat zou u eventueel anders aanpakken? *

15. Heeft u nog bijkomende opmerkingen?